

R.No:APTEL/2006-20000

చైతన్య మానవి

chaitanyamaanavi

సంపుటి : 12

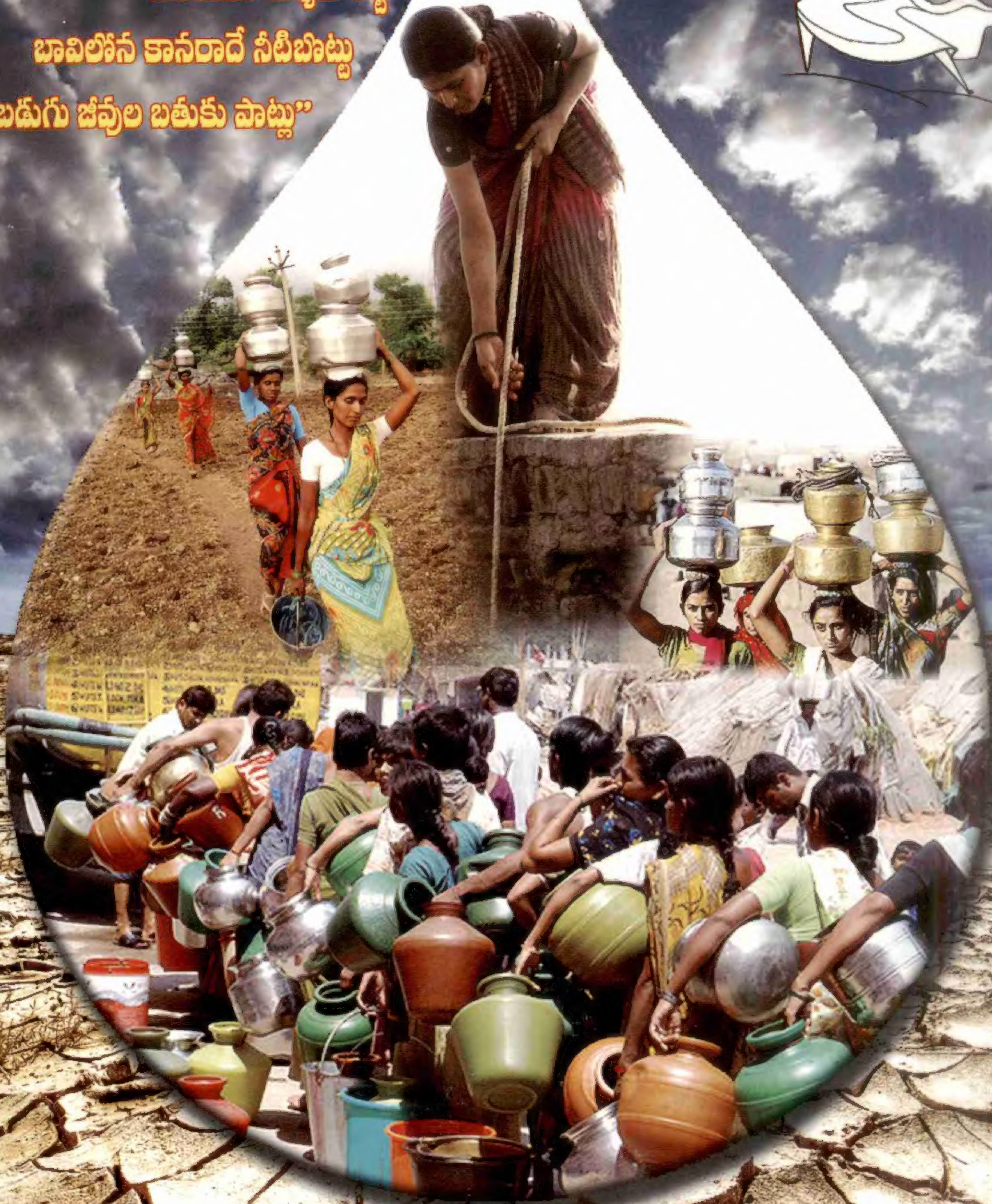
సంచిక : 5

హైదరాబాద్, మే 2017

40 పేజీలు

10 రూ॥లు

“జందెపైన జందెపెట్టి
నీటికోసం క్యూలు కట్టి
బావిలోన కానరాదే నీటిబొట్టు
బడుగు జీవుల బతుకు పాట్లు”

విజయవాడలో ఉపాధ్యాయుల శిక్షణా శిబిరం

ఏలూరులో స్కం వర్క్స్ మెటర్నటీ లీపులు కోరుతూ ఆర్.డి.ఓ. శ్రీ హైమావతిగారికి రిప్రజెంటేషన్

నెల్లూరులో పోస్టుకార్డులతో ఉద్యమం

ద్వైతా గ్రామపాలపై అవగాహన మీటింగ్

ఒంగోలులో మధ్యం నియంత్రణకై ధర్నా

ఒంగోలులో మధ్యం నియంత్రణకై సంతకాల సేకరణ

కాకినాడ అంబేద్కర్ జయంతి సందర్భంగా సదస్సు

డికావోకు మెమోరాండం ఇస్తున్న విద్యా, డివైఎఫ్ఐ, ఎస్ఎఫ్ఐ నాయకులు

మంచినీరు...మహిళలు

జీవరాశి మనుగడ జలంతోనే ఆధారపడి ఉంది. భూగోళంపైన మూడవ వంతు భాగం నీటితో నిండి ఉండటమే జలావరణ ప్రాధాన్యతకు నిదర్శనం. లాభార్జనతో కూడిన పాలకుల చర్యలు కీలకమైన ఈ ప్రకృతి వనరును ధ్వంసం చేస్తున్నాయి. నీటిని అందుబాటులోకి లేని స్థితిని తీసుకువచ్చి మానవాళి ఉనికిని ప్రశ్నార్థకంగా మార్చి వేస్తున్నాయి. మొక్కల పెంపకం, జల సంరక్షణ, నీరు-మీరు, ఇంకుడు గుంతలు, జలసిరి, జలయజ్ఞం, జనం-వనం ఇలా పథకాల పేర్లు ఏవైనా ఇవన్నీ నీటి చుట్టూ తిరిగేవే! సాగునీటి, తాగునీటి అవసరాలను తీర్చడానికి ఉద్దేశించినవే! వీటికోసం ఖర్చు చేస్తున్న మొత్తం తక్కువేమీ కాదు! అయినా దాహార్తితో ప్రజలు అంగలారుస్తున్నారు. వేసవిలో ఈ కష్టాలు మరింత ఎక్కువయ్యాయి. అర్ధరాత్రి వరకు జాగారాం చేయడం, మైళ్లకు మైళ్లు నడవడం, దిగుడు బావుల్లో గుక్కెడు నీటికోసం ప్రాణాలకు తెగించడం, పానీ పట్టు యుద్ధాలకు దిగడం వంటివి నిత్యకృత్యాలుగా మారాయి. రాయలసీమ, కోస్తా, ఉత్తరాంధ్ర ప్రాంతాల తేడా లేకుండా అనంతపురం నుండి శ్రీకాకుళం వరకు ఈ ఏడాది నెలకొన్న పరిస్థితులు నీటి కష్టాల తీవ్రతకు, పాలకుల ఓటి మాటల మూటలకు నిదర్శనం.

రోజువారీ చాకిరీకి తోటి మహిళలకు తాగునీటి కష్టాలు అదనం! ఈ సమస్య మహిళల ఆరోగ్య, అభివృద్ధి అంశాలపై కూడా ప్రభావం చూపుతోందంటే నమ్మడం కష్టం! కానీ నమ్మలేని అనేక నిజాల్లో అది కూడా ఒకటి! రెండు సంవత్సరాల క్రితం యునిసెఫ్ 35 దేశాల్లో నిర్వహించిన సర్వే ఈ దిశలో అనేక అంశాలను వెలుగులోకి తెచ్చింది. ఈ సర్వే ప్రకారం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా మహిళలు, పిల్లలు (వీరిలో ఆడపిల్లలే ఎక్కువ) కలిసి తాగునీటి సేకరణలో రోజుకు సగటున 200 మిలియన్ (20కోట్ల) గంటలు గడుపుతున్నారు. నీటి ఎద్దడి కాలంలో ఈ సమయం మరింతగా పెరుగుతుంది. జీవిత కాలానికి దీనిని అన్వయిస్తే ఎన్ని లక్షల కోట్ల గంటలు వస్తాయో ఊహించాల్సిందే. ఈ అమూల్యమైన సమయాన్ని వస్తూత్పత్తి రంగం వైపునకు మళ్ళిస్తే స్వావలంబనతో పాటు, ఎన్ని అద్భుతాలు జరుగుతాయో! ఆఫ్రికాలోని కొన్ని దేశాల్లో ఆడపిల్లలను చదివించడం కన్నా, వారిని మంచినీటి సేకరణకు వినియోగించడానికే ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నారు. అంతేందుకు, అనేక రాష్ట్రాల్లో, గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో మంచినీరు తీసుకురావడానికి సౌకర్యంగా ఉంటుందన్న ఒకే ఒక్క కారణంతో పురుషులు ఒకరికన్నా ఎక్కువ మహిళలను పెళ్లి చేసుకుంటున్నారని, దానికి సమాజపు ఆమోదముద్ర పడుతోందని తెలిస్తే గుండె భగ్గుమనదూ! ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతే నీటి లెక్కలకు అంతే ఉండదు. ఆఫ్రికా, ఆసియా ఖండాల్లోని దేశాల గ్రామీణ ప్రాంత మహిళలు నీటిని సేకరిస్తూ రోజుకు 3.7 మైళ్ల దూరాన్ని నడిచేస్తారు! మన రాష్ట్రంలోని మారుమూల ప్రాంతాల్లోనూ కొంచెం అటు ఇటుగా అదే పరిస్థితి నెలకొంది. అనంతపురం జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో తాగునీటి కోసం మూడు నాలుగు కిలోమీటర్ల దూరం నడవాల్సి వస్తోందని ఇటీవల వార్తలు వచ్చాయి.

ఉత్తరాంధ్రలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లోనూ ఇదే స్థితి. గుంటూరు, కృష్ణా, గోదావరి జిల్లాల్లో కూడా కిలోమీటర్ల కొద్ది నడక తప్పడం లేదంటూ వస్తున్న వార్తలు ఆందోళన కలిగించేవే! దక్షిణాఫ్రికాలోని మహిళలు అందరూ కలిసి భూమికి, చంద్రునికి మధ్య ఉన్న దూరానికి 16 రెట్లు ఒక్క రోజులో నీటి సేకరణ కోసం నడిచేస్తున్నారట! ఇదీ యునిసెఫ్ చెప్పిందే! నీటి కోసం ఇలా సుదీర్ఘ పాదయాత్ర చేసే మహిళల్లో అత్యధిక మంది రక్తహీనతతోనూ, ఇతర అనారోగ్య సమస్యలతోనూ సతమతమవుతుండటం ఇంకా బాధాకరమైన విషయం!

మన దేశంలోని హుబ్లీ, ధన్బాద్, హైదరాబాద్ వంటి నగరాల్లో యునిసెఫ్ తేల్చిన లెక్కల ప్రకారం నీటి సేకరణ కారణంగా తక్కువ ఆదాయ గ్రూపునకు చెందిన కుటుంబాల్లోని మహిళలు సంవత్సరానికి సగటున కోటి పనిగంటలు కోల్పోతున్నారు. మన రాష్ట్రంలోనూ దీనికి భిన్నమైన పరిస్థితి లేదు. నీటికోసం పడుతున్న ఈ ప్రయాస కారణంగా దేశం నష్టపోతున్న జాతీయ ఆదాయమెంతో తెలుసా? సంవత్సరానికి సగటున 1026.72 కోట్ల రూపాయలు. అది కూడా రెండేళ్లనాటి లెక్కల ప్రకారం! ప్రస్తుత ఏడాది లెక్కల ప్రకారమైతే ఈ మొత్తం మరింతగా పెరగడం ఖాయం! ఆకాశంలో సగమని చెబుతూ, ఆచరణలో రిక్తహస్తాలు చూపుతున్న ప్రస్తుత సమయంలో ఈ మొత్తం మహిళల స్థితి గతులను ఎంతో కొంత మారుస్తుంది! సమానత్వం వైపు అడుగులు వేయిస్తుంది. అలా జరగాలంటే తాగునీటి కష్టాలు సమూలంగా తీరాలి. రక్షిత మంచినీరు రాష్ట్రంలోని ప్రజలందరికీ అందాలి. ఆ దిశలో ప్రభుత్వాలు చర్యలు తీసుకోవాలి. ఈ లోగా మంచినీటి సమస్య కేవలం మహిళలదే కాదని, సమాజంలో అందరిదీ అన్న స్పృహ రావాలి. సమస్య పరిష్కారం కోసం అందరూ కలిసి ప్రభుత్వాలపై ఒత్తిడి తీసుకురావాలి. అప్పుడే ఏలికల్లో చలనం వస్తుంది!

అక్షవిశ్వాసం ప్రాణి చేసుకొని
కులమతాల అడ్డుగీతలు చెరిపేసుకొని
మనమంతా కలిసి మెలిసి ఒకేశక్తిగా
అడుగు ముందుకేద్దాం..

చైతన్య మాసవి

ఈ సంచికలో

అడ్వయిజరీ బోర్డు
వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత

విద్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసంఘం
చిరునామా :

విద్యా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
1-1-9/10 జవహర్ నగర్,
హైదరాబాద్-20
ఫోన్, 9490098620

E-mail : Chaitanyamanavi@gmail.com

fb : aidwaap

Blog : aidwaap@blockspot.com

సంపాదకులు
డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం
కె. స్వరూపరాణి
బి. ప్రభావతి

మేనేజర్
ఎం. సుధ

ప్రజాశక్తి డైరీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్.

బ్లాక్ నెం: 21/1 ఎంపాచ్ భవన్,
అజమాబాద్ ఇండస్ట్రియల్ ఏరియా,
హైదరాబాద్ -20

వెల రూ : 10/-

వ్యాసం	భారత వెలుగుదివ్వె...జ్యోతిభాపూలే - మామిండ్ల రమేష్....5,6
ఆధునికం	అనంత దాహంతో గొంతెందుతున్నజనం..... 7
ఆర్థికం	అభివృద్ధి పరుగులు-కొనుగోలు క్షీణత - ప్రభాత్పట్నాయక్ వ్యాసం నుండి 8
సమకాలీనం	నిమ్న వర్గాలకు కళేబరాలు - విజయభారతి.....9,10
వ్యాసం	శోభనం తొలి రాత్రే కాళరాత్రి - వేములపల్లి సత్యవతి.....11
సీరియస్	బాలకార్మికులు - మరో అమ్మ.....12-16
మనోహరం	నిత్యప్రేరణశీలి సావిత్రిదేవి - డి.రమాదేవి.....17-19
కథ	వాళ్లు ముగ్గురేనా - 20-23
కవిత్వం	మనువుల రాజ్యంలో మానవి - బెందాళం కృష్ణారావు.....24
ఆరోగ్యం	సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు ఆందోళన కలిగిస్తున్న గణాంకాలు - సురేష్.....26,27
పుస్తక సమీక్ష	మాజీ నేరస్థ జాతులు-సమగ్ర పరిశీలన -ఎన్ పద్మాజిలి.28-30
సినిమా సమీక్ష	జగదేక సుందరి క్లియోపాత్ర - శమంతక మణి.....31-32
కేసు స్టడీ	బంధాలే ప్రాథమిక సూత్రాలు 33,34
స్పందన	విశ్వనాథ్ను వరించడం ఫాల్కే అవార్డుకే రివార్డు-కృష్ణవేణి.35,36
ఉద్యమ వార్తలు	ఉద్యమాల బాటలో.....37,38

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మానవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.

- ఎడిటర్

PRINTED AND PUBLISHED BY D. RAMA DEVI, AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM, PRINTED AT PRAJASAKTI DAILY PRINTING PRESS, M.H. BHAVAN, PLOT NO. 21/1, AZAMABAD INDUSTRIAL AREA, HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. PUBLISHED AT AIDWA ANDHRA PRADESH MAHILA SANGHAM AIDWA STATE OFFICE 1-1-9/10, JAWAHAR NAGAR. HYDERABAD-500020, TELANGANA STATE. EDITOR: D. RAMA DEVI. R.NO. APTEL/2006-20000

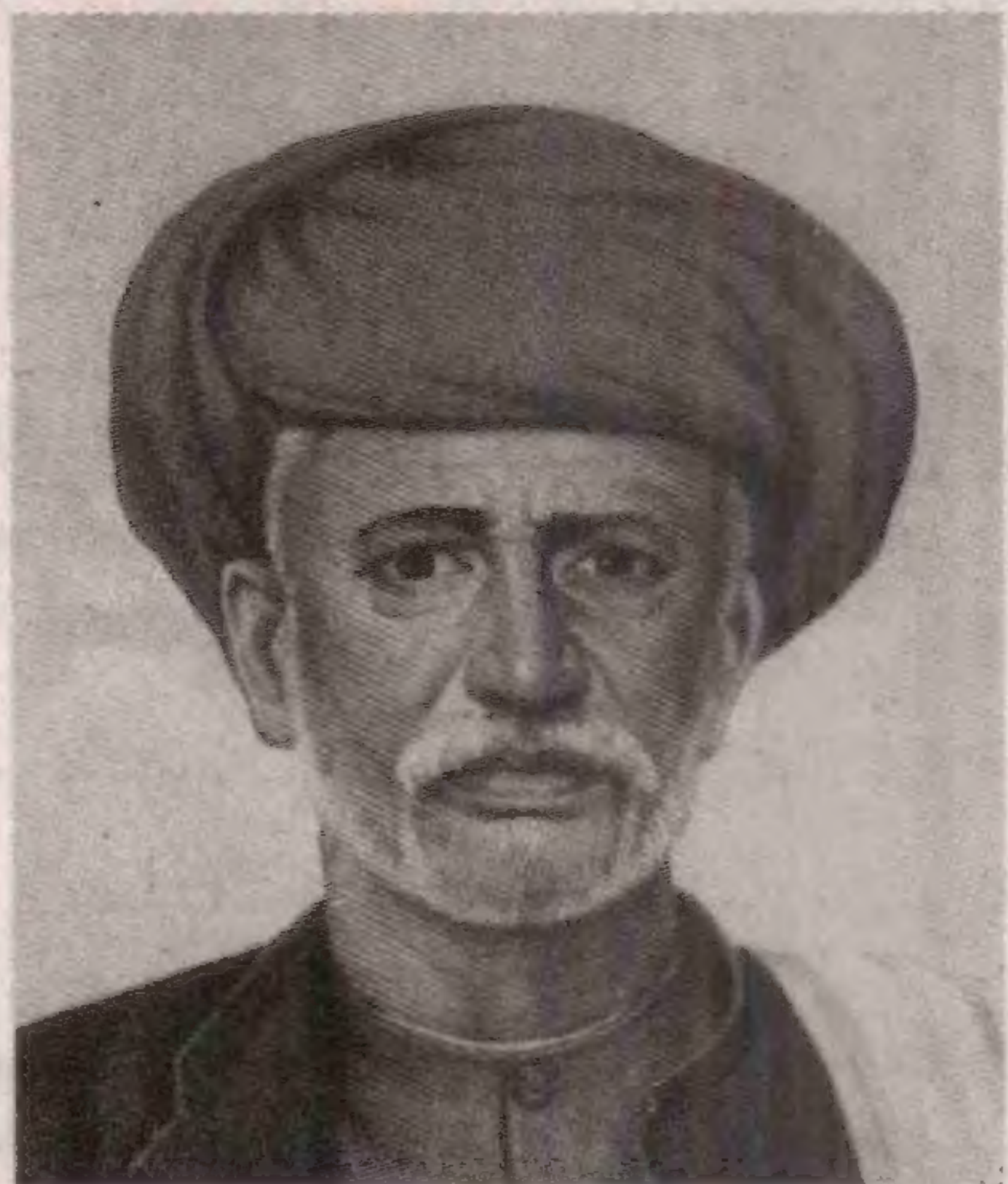

భారత వెలుగుదివ్యె...

జ్యోతిబా ఫూలే

- మామిండ్ల రమేష్ రాజా

బ్రాహ్మణాధిపత్య సమాజంపై

ఎక్కుపెట్టిన అస్త్రం అతడు..

అణగారిన జనాల కోసం

విద్యనే ఆయుధంగా మలిచిన

వాడతను..

కుల దోపిడీ రహిత సమాజం కోసం..

అఖండజ్యోతిగా మారినవాడతను..

అతడే.. అతడే.. మహాత్మా

జ్యోతిరావుఫూలే

జనభాందవుడు.. సామాజికోద్యమాల

విల్లు!

మహారాష్ట్రలోని పూణే జిల్లాలో భానవలి ప్రాంతంలో 1827 ఏప్రిల్ 11న జ్యోతిరావ్ ఫూలే మాలి కులంలో జన్మించాడు. ఫూలే తండ్రి గోవిందరావు కూర గాయలు, ఫూల వ్యాపారం చేసేవాడు. ఆ కారణం చేత వారికి ఇంటి పేరులో ఫూలే అని కాలక్రమంలో వచ్చింది. వారికి వ్యవసాయం కూడా కొంత ఉండేది. జ్యోతిరావుఫూలేకు ఏడాది వయస్సులోపే తల్లి దూరమైంది. ఓ మరాఠీ బడిలో ప్రాథమిక విద్య పూర్తి చేశాడు. వరిస్థితులు అనుకూలంగా లేక చదువు మానేశాడు. వ్యవసాయంలో తండ్రికి తోడయ్యాడు ఫూలే.

తండ్రికి చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ

రాత్రి పూట లాంతరు వెలుతురు పెట్టుకుని చదివేవాడంటే చదువు పట్ల ఆయనకున్న శ్రద్ధను అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఫూలేకు చదువు పట్ల ఉన్న మక్కువను గ్రహించిన చుట్టుపక్కనున్న పెద్ద మనుషులు గోవింద రావును, ఫూలేని చదివించేలా ఒప్పించారు. దాంతో జ్యోతిరావుఫూలే మళ్లీ బడిబాట పట్టాడు. 1841లో స్కూటీష్ మిషన్ పూణేలో నడుపుతున్న పాఠశాలలో చేర్పించాడు. అక్కడే సదాశివ భిల్లాల్ గోవింద్ అనే బ్రాహ్మణునితో ఫూలేకు పరిచయమేర్పడింది.

బాల్యం నుంచి మంచి చెడులేవో అర్థం చేసుకోగలిగాడు ఫూలే. దాంతో వారి ప్రవర్తనలో అనేక మార్పులు సంభవించాయి. మహానుభావుల చరిత్రలను అధ్యయనం చేయటం వలన వారి ప్రభావం ఆయనపై పడింది. మానవ హక్కుల గూర్చి ఆలోచించడం మొదలు పెట్టాడు. నిత్య అధ్యయనమే ఆయన దినచర్యగా మారినపుడు పరిణతి చెందిన వాడుగా తీర్చిదిద్దబడ్డాడు. శివాజీ, జార్జ్ వాషింగ్టన్ తదితర ప్రముఖుల జీవిత చరిత్రలు చదివి ఫూలే ప్రభావితుడయ్యాడు. అమెరికా స్వాతంత్ర్య పోరాటం కూడా ఆయన్ను ప్రభావితం చేసింది. జ్యోతిరావు ఫూలేకు 13 ఏండ్లకే సావిత్రిబాయితో పెళ్లి జరిగింది.

అప్పటికి ఆమె వయస్సు తొమ్మిదేళ్లు. 1848లో బ్రాహ్మణుడైన తన స్నేహితుడి పెళ్లికి ఫూలే వెళ్లాడు. ఫూలే బీసీకి చెందిన మాలి అని తెలిసి అవమానించబడ్డాడు. అప్పటి నుంచి సామాజిక వివక్షపై దృష్టి సారించాడు. దురాచారాలపై యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. కులం వునాదులను కదిలిస్తేనే మార్పు సాధ్యమని గ్రహించాడు.

అట్టడుగు వర్గాల నుంచి చైతన్యాన్ని తీసుకురావాలంటే విద్యను ప్రధాన సాధనంగా ఉపయోగించుకోవాలని భావించాడు. స్త్రీ అభివృద్ధి సమాజ అభివృద్ధిగా తలచాడు. స్త్రీలకు విద్యనందించటం కోసం కృషిచేశాడు. తొలుత ఇంటి నుంచి మార్పుకు శ్రీకారం చుట్టాడు. తన సహచరి సావిత్రిని బడికి పంపాడు. మనువాద సమాజాన్ని తూర్పార బట్టాడు. స్త్రీ విద్య కోసం 1948 ఆగస్ట్ లో పాఠశాల స్థాపనకు పూనుకున్నాడు. కులాలకతీతంగా ఆ పాఠశాలలో ప్రవేశం ఉండటంతో ఉపాధ్యాయులు పాఠాలు బోధించేందుకు ముందుకు రాలేదు. (తక్కువ కులాలకు చెందిన వారికి) కూడా పాఠాలు చెప్పటం ఉపాధ్యాయులకి ఇష్టం లేదు. పాఠాలు

బోధించేందుకు నిరాకరించారు. మనువాద భావజాలం ఎంత ప్రభావం చూపుతుందో అర్థం చేసుకోవచ్చు. లక్ష్య సాధన కోసం జ్యోతిరావు ఫూలే తన భార్యతో తక్కువ కులాలకు చెందిన పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పించాడు. అందుకు ఇతర సామాజిక వర్గాల నుంచి కూడా వ్యతిరేకత వచ్చింది. ఐనా సావిత్రి వెనకడుగు వేయకుండా వట్టుదలతో ముందుకెళ్లింది. కష్టాలొచ్చినప్పటికీ భర్తతో కలిసి నడిచింది.

తర్వాత కాలంలో ఆర్థిక కారణాలతో మూసివేతకు గురైనా పాఠశాలను తన మిత్రులు గోవింద్, వల్వేకర్ సహకారంతో పునఃప్రారంభించాడు ఫూలే. దీంతో బ్రాహ్మణాధిపత్య సమాజం కన్నెర్ర జేసింది. తామేమీ చేయలేక ఫూలే తండ్రి గోవిందరావు ద్వారా ఒత్తిడి చేయించారు. ఫూలే తలొగ్గటం లేదని 1849లో ఆయన తండ్రి చేత కుటుంబం నుంచి బహిష్కరించేలా చేశారు. అయినా వారి అడుగులకు అడ్డుకట్ట పడలేదు. తాము ఎంచుకున్న మార్గమే సరైనదని ఫూలే మరింత పట్టుదలతో బడుగుల జీవితాల్లో వెలుగు నింపేందుకు ముందుకు కదిలారు.

పాఠశాలకు ప్రాధాన్యత పెరగటంతో 1851-52లో రెండు పాఠశాలలను ప్రారంభించాడు. రైతు కూలీలను అక్షరాస్యులను చేసేందుకు 1855లో 'రాత్రి బడి'ని సైతం స్థాపించాడు. బాల్య వివాహాల్ని నిర్మూలించటం కోసం కృషిచేశాడు. ముసలి వారికి బాలికలను ఇచ్చి వివాహాలు చేయటం మూలంగా అతి తక్కువ కాలంలోనే వితంతువులు కావాల్సి వచ్చేది.

1872లో ఒక వింతువుకు (బ్రాహ్మణ) పుట్టిన బాలుడ్ని ఫూలే దంపతులు దత్తత తీసుకున్నారు. 1870లో ఫూలే సార్వజనిక్ సభ ఏర్పాటు చేశాడు. 1873 సెప్టెంబర్ 24న సత్య శోధక సమాజాన్ని ఫూలే స్థాపించాడు. 1873-75 మధ్య కాలంలో బ్రాహ్మణ పురోహితులు లేకుండా 40 గ్రామాల్లో వివాహాలు జరిపించాడు. 1880లో ఎన్ఎమ్ లో ఖండేతో కలిసి ట్రేడ్ యూనియన్ ఏర్పాటు చేశాడు. కార్మికుల హక్కుల కోసం పోరాడాడు. 12 గంటల పనిదినం, ఆదివారం సెలవుకై కార్మిక ఉద్యమాలను నిర్మించారు. ఇలా ఆయన జీవితంలో అనేక పోరాటాలున్నాయి.

వారికి మళ్లీ వివాహాలు చేసుకునే అవకాశం లేదు. కట్టుబాట్ల పేరుతో అన్ని రకాల వారినీ హింసించి దోచుకునే పరిస్థితులుండేవి. ఈ నేపథ్యంలో ఫూలే ప్రజల్లో చైతన్యం తీసుకొచ్చాడు. వితంతువులకు వివాహాలు జరిపించాడు. వితంతు మహిళల అనాథ శిశువుల కోసం సేవాసదనం 1864లో గర్భస్రావ వ్యతిరేక కేంద్రాన్ని స్థాపించాడు. వితంతువులైన గర్భిణీ స్త్రీలకు అండగా నిలబడ్డాడు. ఈ కేంద్రం నడపటంలో వారికి చైతన్యం కల్పించటంలో సావిత్రిబాయి పాత్ర ప్రధానమైనది.

1872లో ఒక వింతువుకు (బ్రాహ్మణ) పుట్టిన బాలుడ్ని ఫూలే దంపతులు దత్తత తీసుకున్నారు. 1870లో ఫూలే సార్వజనిక్ సభ ఏర్పాటు చేశాడు. 1873 సెప్టెంబర్ 24న సత్య శోధక సమాజాన్ని ఫూలే స్థాపించాడు. 1873-75 మధ్య కాలంలో బ్రాహ్మణ పురోహితులు లేకుండా 40 గ్రామాల్లో వివాహాలు జరిపించాడు. 1880 ఎన్ఎమ్ లో ఖండేతో కలిసి ట్రేడ్ యూనియన్ ఏర్పాటు చేశాడు. కార్మికుల హక్కుల కోసం పోరాడాడు. 12 గంటల పనిదినం, ఆదివారం సెలవుకై కార్మిక

ఉద్యమాలను నిర్మించారు. ఇలా ఆయన జీవితంలో అనేక పోరాటాలున్నాయి.

1873లో గులాంగిరి, సేద్యగాని చర్మకోల రచనలు చేశాడు. 1969లో పౌరోహిత్యం బండారం పుస్తక రచన చేశాడు ఫూలే. పూణే సత్య శోధక సమాజ నివేదిక, తృతీయరత్న, ఛత్రపతి శివాజీ లాంటి ప్రముఖ రచనలున్నాయి. ఆయన రచనలన్నీ సమాజంలో దోపిడీని, అసమానతల్ని ఎండగట్టినవే. అట్టడుగు వర్గాల దోపిడీకి గురవుతున్నవైనాన్ని ఆయన రచనలు ఆవిష్కరించాయి. బ్రాహ్మణాధిపత్యంపై ఆయన రచనలు అక్షర యాత్రను సాగించాయి. 'దీనబంధు' పత్రిక ద్వారా సామాజిక మార్పుకు శ్రీకారం చుట్టాడు. జీవితాంతం పేద ప్రజల కోసం.. అట్టడుగు వర్గాల కోసం శ్రమించిన జ్యోతిరావుఫూలే, సావిత్రిబాయి దంపతులు ఆదర్శవంతమైన జీవితాన్ని భారత సమాజం ముందుంచారు. కుల, వర్గ రహిత సమాజం కోసం నిరంతరం కృషి చేసి, భవిష్యత్ తరాలకు అఖండ 'జ్యోతి' నందించి 1890 నవంబర్ 28న భౌతికంగా నిష్క్రమించాడు.

అనంత దాహంతో గొంతెండుతున్న జనం

నీళ్ళకోసం పాట్లు. బిందెడు నీళ్ళ కోసం గంటలకొద్దీ నిరీక్షణ. కరవు జిల్లాల్లో, అనేక గ్రామాల్లో, చాలా పట్టణాల్లో గుక్కెడు నీళ్ళకోసం యాతన. రెండ్రోజులకు, నాలుగు రోజులకొసారి సరఫరా! మండే ఎండలతో, నీటి కొరతతో నరకం అనుభవిస్తున్న పేదలు. తాగడానికే కాదు వాడుకోవటానికి కూడా నీళ్లు కొనుక్కోనే ముదనష్టపు పాలన. కరువు ప్రాంతాల్లోనే కాదు నీరున్న కృష్ణ, గోదావరి, పెన్నా నదీ పరివాహక ప్రాంతాల్లో సైతం స్వచ్ఛమైన నీటికోసం కొరత! కాలుష్య కాసరాలవుతున్న నదులు, చెరువులు, భూగర్భ జలాలు కూడా కలుషితమై వ్యాధులకు గురవుతున్నారు.

కాల్ చేస్తే చాలు ట్యాంకర్ల ద్వారా నీరు సరఫరా చేస్తామంటున్నారు. సరిపోను ట్యాంకర్లు, నీళ్లు, నిధులు ఉంటే కదా నరకం! కేటాయించిన నిధులు కాంట్రాక్టర్లు, నేతల దాహం తీర్చడానికే సరిపోతున్నాయి. ఒక ట్యాంకరు సరఫరా చేసి నాలుగు ట్యాంకర్ల ఖర్చు చూపడం మామూలుగానే సాగిపోతుంది. మాటలే తప్పు చేతలు లేని దుస్థితి.

ముఖ్యమంత్రి నియోజక వర్గంలోనే 300 గ్రామాల్లో ప్రజలు నీటి ఎద్దడిని ఎదుర్కొంటున్నారు.

రెడ్ అలర్ట్ ప్రకటించే గ్రామాల సంఖ్య విపరీతంగా పెరిగింది. మండలాల సంఖ్య 100కు చేరుకుంది.

పిల్లాచ్చిన వేళ-గొడ్డాచ్చిన వేళ

అంటారు. మన రాష్ట్రంలో వరుసగా కరువు పెరుగుతున్నది. నేలకొరుగుతున్న చెట్లు, కాంక్రీట్ జంగిల్ పెరుగుతున్న తీరు, రియల్ ఎస్టేట్, రోడ్లు, మౌలిక సదుపాయాల పేరిట ఎడారవుతున్న భూములు ఇదీ నేటి తీరు. అడవుల సంరక్షణ గాలిమాటలుగా మిగిలిపోతుండగా కాంట్రాక్టర్ల లాభాపేక్ష కార్చిచ్చులుగా వెలుగుతున్నాయి.

ప్రతి చుక్కని ఒడిసి పడదామంటూ చేసే అర్భాటం ప్రచార ఖర్చులను మాత్రమే మిగులుస్తుంది. కృష్ణపట్నం పోర్టు దాని ప్రక్కనే వచ్చిన ధర్మల్ ప్రాజెక్టులతో తాడిచెట్లు సైతం మాడి మసవుతున్న నేపథ్యంలో హరితతోరణాలకు స్థానమెక్కడ.

దోపిడీ శక్తులు లాభాల వేటలో పర్యావరణ విధ్వంసం సాగిస్తుండగా, ఋతుక్రమం గతి తప్పి వర్షాలు ముఖం చాటేస్తున్నాయి. దానితో నీటి కటకట ఎదుర్కొంటున్న ప్రాంతాలు పెరుగుతున్నాయి.

మరోవైపు వర్షాలకు కరువులేని ఉత్తరాంధ్ర, మన్యం, ఉద్ధానం మరెన్నో ప్రాంతాలలో సురక్షిత నీరు లభ్యం కాక జనం రాలిపోతున్న దృశ్యాలు కడుపులో దేవుతున్నాయి.

ఇష్టారాజ్యంగా తవ్వతున్న ఆక్వా చెరువులు గ్రామాల్లో మంచినీటి వనరులను కలుషితం చేస్తున్నాయి. రక్షిత మంచినీటి పథకాలు మురికినీటి సరఫరా కేంద్రాలుగా మారాయి. నీటి వ్యాపారం భారీ లాభార్జన

పరిశ్రమగా మారింది. ప్రతి కుటుంబం రూ.300 నుండి రూ.3000 వరకు నీళ్ళ కోసం వెచ్చించాల్సి వస్తుంది.

నూతన ఆర్థిక విధానాలు, రెండంకెల అభివృద్ధి విధానాలే అందరికీ మంచినీళ్లం దించాలన్న విధానానికి తూట్లు పొడిచింది. సహజవనరుగా ఉన్న నీరు సరుకుగా మార్చబడింది. “పానీ” వ్యాపారాన్ని పోషించడానికే గ్రామాల్లో, పట్టణాల్లో మంచినీటి పథకాలను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారు. బోర్లు చెడిపోతే మరమ్మత్తు చేసే మెకానిక్లు లేరు. ఉన్నవారికి పనిముట్లు అందించేది లేదు. తుప్పు పట్టిన పంపులను మార్చేది లేదు. ఉన్న నీటి పథకాలను పని చేయించటం కాక ట్యాంకర్ల సరఫరాకు ప్రభుత్వం పూనుకోవటమే పెద్ద వ్యాపారం.

లాభాలే పరమావధిగా పనిచేసేవారి ప్రయోజనాల రక్షణలో తలమునకలవుతున్న కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు నీటి సంరక్షణ, పంపిణీని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాయి. ఫలితంగా ప్రజలు, మరీ ముఖ్యంగా మహిళలు మండే ఎండల్లో, నిప్పులు మంటలతో సహజీవనం చేస్తూ గంటల తరబడి నీళ్ళకోసం పడిగాపులు పడుతున్నారు.

నీళ్ళకోసం నిలదీయటమే కాదు నీటి వ్యాపారం కోసం వేస్తున్న ప్రభుత్వ పథకాల గుట్టు విప్పాలి. ఏ ప్రభుత్వానికైనా స్వచ్ఛమైన నీటి సరఫరా కనీస బాధ్యతగా ఉండాలన్న తలంపు బలం చేకూరాలి. ప్రజా చైతన్యమే ప్రభుత్వాలకు హెచ్చరిక కావాలి.

- డి.రమాదేవి

ఆర్థికం

అభివృద్ధి పరుగులు - కొనుగోలు శక్తి క్షీణత

(ప్రభాత్పట్నాయక్ వ్యాసంలోని వివరాలతో...)

సరళీకరణ తర్వాత తిండిగింజల లభ్యత పడిపోతూ ఉంది. మధ్యలోకాస్త పెరిగి మళ్ళీ పడిపోయింది.

1990-91లో 207కేజీ

2003-04లో 212కేజీ

2011-12లో 196కేజీ. బాగా పంటలు పండిన సంవత్సరం సరళీకరణ కంటే ముందు రోజులతో పోలిస్తే ఆహార ధాన్యాల నిల్వలు పెరిగాయి.

2013-14 సంవత్సరాల్లో 71మిలియన్ టన్నుల ఆహార ధాన్యాలు ఎగుమతి అయ్యాయని 2015-16 ఆర్థిక సంవత్సరంలో పేర్కొన్నారు. సరళీకరణకు ముందు ఎగుమతులు లేవు. అప్పుడప్పుడు దిగుమతులుండేవి.

1991 లో 510.1 గ్రా

2001 లో 416 గ్రా, 2011 -

453.6గ్రా, 2012 - 450.3గ్రా, 2013

- 401.4 గ్రా, 2014 లో 491.2, జి.డి.పి

పెరుగుతున్నప్పటికీ ఆహార లభ్యత ఎందుకు

తగ్గుతుంది? ప్రత్యక్షంగా గాక పరోక్షంగా

(మాంస సేకరణకు అవసరమైన తిండి

గింజలు) తిండి గింజలు తినడం

పెరిగిందా? వాస్తవంలో అలాంటి స్థితిలేదు.

అమెరికాలో మనదేశం కంటే ఐదు

రెట్లు, యూరప్ లో నాలుగు రెట్లు ఎక్కువ

తిండిగింజలు తింటున్నారు. ఎగుమతులు

పెరగటం, తలసరి ఆహార లభ్యత తగ్గటానికి

కారణం శ్రమజీవుల కొనుగోలు శక్తి

తగ్గిపోవడమే! గ్రామీణాభివృద్ధికి ఇచ్చే

నిధుల్లోకోత, ద్రవ్యసర్దుబాటుతో ప్రజల

కొనుగోలు శక్తి తీవ్రంగా ప్రభావిత

మవుతుంది. ఆహార ధాన్యాల రేట్లు

పెరుగుతున్నాయి. కారణం డిమాండ్

పెరగటం కాదు. డిమాండ్ పెరిగితే నిల్వలు విడుదల చెయ్యవచ్చు. ఇన్ ఫుట్ సబ్సిడీ తగ్గడం, వ్యవసాయ ఖర్చులు పెరగడం వలన ఆహార ధాన్యాల రేట్లు పెరుగుతున్నాయి. రైతులు దివాళా తీస్తున్నారు.

ప్రజలు సరుకులు కొనటానికి అవసరమైన తోడ్పాటు ఇవ్వటానికి ప్రభుత్వం నిరాకరిస్తుంది. వ్యవసాయ సబ్సిడీలు తగ్గించడంతో ఉత్పత్తి ఖర్చులు పెరుగుతున్నాయి.

ఇవి అన్నీ ఆహారాన్ని పొందటంలో ప్రభావితమవుతున్నాయి.

సారాశంలో రెండంకెల అభివృద్ధి సాధిస్తన్నట్లు పాలకులు గప్పాలు కొడుతున్నా ప్రజలకు ఆహార లభ్యత క్షీణించి దారిద్ర్యంలో కూరుకుపోతున్నారు.

చదవండి

చదివించండి

చైతన్య మాసం

మీ సలహాలు, సూచనలను ఆహ్వానిస్తున్నాము

మా చిరునామా

ఐదవరాష్ట్ర కార్యాలయం, 31-5-6, ప్రకాశరావు వీధి, మారుతీనగర్, విజయవాడ.

ఫోన్: 9490098620, 9490098022

e-mail : chaitanyamanavi@gmail.com

సమకాలీనం

మధుపర్కం.. అసలు వాస్తవం...

- బి.విజయభారతి

దేశ ప్రజల ఆహార విహారాలపై నెమ్మది నెమ్మదిగా ఆంక్షలు మొదలవు తున్నాయి. పురోగమనమో తిరోగమనమో అర్థం కాని పరిస్థితుల్లో ఉన్నాం. ఒకప్పుటి సమాజాల్లో ఆహారం ప్రకృతి వనరులకు లోబడి ఉండేది. కరవు కాటకాలు వచ్చి నప్పుడు ఎంతటివారైనా, ఎలాంటి ఆహారాన్నయినా తిని ప్రాణాలు నిలుపుకునే వారని కథలు విన్నాం. “శరీరమాద్యంఖాలు ధర్మసాధనం” అన్నారు పెద్దలు. ధర్మ కర్మాలు చేయాలంటే ముందుగా శరీరం అనేది ఉండాలి. జీవించి ఉంటేనే ఏ మంచిపని అయినా చేయగలుగుతాం. “పరోపకారార్థ మీదం శరీరం” ఈ శరీరం ఉన్నది పరోపకారం కోసమే.

ఇతరులకు అపకారం చేయకుండా జీవించడమే పరోపకారం అనుకోవలసిన రోజులివి.

“ఇండియా” భారత్ గా అవతరించక ముందు ఈ ప్రంతమంతా చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా, సంస్థానాలుగా ఉండేది. ప్రతి రాజ్యంలోనూ ఎవరి ఆచార వ్యవహారాలు వారికి ఉండేవి. ఆహారపుటలవాట్లలోగానీ, ఆచార వ్యవహారాల్లో గానీ ఒకే రీతి అనేది ఎప్పుడూ లేదు. ఒకరి సంస్కృతిని మరొకరు గౌరవించుకునేవారు. కాలక్రమంలో స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం కొన్ని వర్గాల ప్రజలను

ఎక్కువ స్థాయి గలవారిగానూ, కొన్ని వర్గాలను తక్కువ స్థాయి వారిగానూ వర్గీకరించడం-దానిని అనుసరించి వేష భాషల్లోనూ ఆహారంలోనూ తేడాలు కల్పించటం- ఆంక్షలు విధించటం జరిగింది. ఇది మానవతా దృష్టిలో తిరోగమనమే.

కాలక్రమంలో ఆ ఆంక్షలు పోయా యనుకున్నాం. ఆహార నియమాలన్నీ స్వచ్ఛందంగా విధించుకున్నవే అనుకున్నాం కానీ ఇప్పుడు పరిస్థితులు మళ్లీ మొదటి కొచ్చాయి. ఈ నాడు మాంసాహారం మీద తీవ్రంగా చర్చలు, కొట్లాటలు జరుగుతున్నాయి. పరిస్థితి హింసాత్మకంగా ఉంది. పూర్వకాలంలో మాటలు పరిశీలిస్తే బ్రాహ్మణులు మాంసం తినేవారా అనే దానిమీద వినబడుతున్న బౌద్ధం దేశ వ్యాప్తంగా బలపడుతున్న దశలో కొన్ని వర్గాల ప్రజలు మాంసాహారం మానివేసి తాము మిగతా వారికంటే గొప్పవారమని నిరూపించుకోవటానికి ప్రయత్నించారనీ ఆక్రమంలోనే కొన్ని కులాలవారు శాఖాహారులయ్యారు. డా.అంబేద్కర్ అభిప్రాయం పూర్వపు గృహసూత్రాలు గమనిస్తే అప్పట్లో అన్ని వర్గాల ప్రజలూ మాంసం తినేవారని తెలుస్తోంది.

‘మధుపర్కం’ అనేది ఇప్పటికీ హిందూ కుటుంబాల్లో పూజాదికాల్లో, అతిథి సత్కారంలో మధుపర్కంలో సమర్పించటం సంప్రదాయం. మధుపర్కంలో ఎద్దు మాంసం తప్పనిసరి అని శతపథ బ్రాహ్మణం (11114.1) చెబుతుంది.

అతిథి పూజలో అతిథికి భోజనం కోసం ఆవునో, ఎద్దునో, పొట్టేలునో చూపించి, దీనిని చంపుతున్నందువలన కలిగే పాపం నశించాలి” హతోమే పాపం-పాపం మేహత అంటూ గృహస్థులు మంత్రం వల్లించే వారని చెప్పటానికి అశ్వలోయన గృహ్యసూత్రం (1.24) లో ఉదాహరణలున్నాయి.

రామాయణంలో భరద్వాజుడు రామునికి మధుపర్కంతో బాటు ఒక ఎద్దును ఇచ్చాడు. ఆహారం కోసమే భుజునికి విందు ఇచ్చినప్పుడు రకరకాల మాంసాహారాలు వడ్డించారు. (అయోధ్యాకాండ, 54-17), (సర్గ,91)- ఆ ఘట్టం భరద్వాజ విందుగా ప్రసిద్ధం. భవభూతి ఉత్తర రామచరిత్రలోనూ మధుపర్కం విషయం ఉంది. “సమాంసో మధుపర్క ఇత్యామ్నాయం బహు మన్యమానా శ్రోత్రియా 2 అభ్యాగతాయ నత్యతరీల మహోక్షం మహోజంవా నిర్వపన్తి గృహమేధిన- ఇతి ధర్మసూత్రకారాస్సమా

మనని మాంసంతో కూడిన మధుపర్కంతో గృహస్థు అధితులను, అభ్యాగతులను సంతోష పెట్టాలి అని దీని సారాంశం.

రాజులు గోదానాలు ఇచ్చేవారని కథలున్నాయి. బ్రాహ్మణులు అంటే బ్రహ్మ విద్యాపారంగతులు అని బ్రాహ్మణులకు అర్థం-“ గో బ్రాహ్మణులు” అంటే వేదాలు తెలిసిన వారు అని వేదం అంటే జ్ఞాన వంతులైన వారు అనే అర్థంలోనే ప్రాచీన వాక్యాలు “గో బ్రాహ్మణ” వదం ఉపయోగించాయి.

గోవులు క్రతువుల కోసమే- అంటే పరోక్షంగా ఆహారం కోసమే- పాలకోసం కాదు. రంతిదేవుడు అనే రాజు చేసిన యజ్ఞంలో గోవుల రక్తం నదిగా ప్రవహించిందట. “చర్మణ్యతీ నది” (అదే ఇలా చాలా చెప్పొచ్చు.

బి.ఆర్. అంబేద్కర్ గొప్ప పరిశోధకుడూ, పండితుడూను, ఆయన "some aspeath of ancient culture" అంటూ మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయంలో వరసగా ఆరు ఉపన్యాసాలు ఇచ్చారు. మధుపర్కంలో ఎద్దు మాంసం గురించి మనుస్మృతి (111-119-20) లోనూ యాజ్ఞవల్క్య స్మృతి (1-109-10) లోనూ కూడా ఉదాహరణలు ఉన్నట్టు ఆయన చెప్పారు. ఆ పుస్తకం 1939లో అచ్చు పడింది. వట్టిపోయిన గొడ్డును బ్రాహ్మణునికి దానం ఇవ్వాలని అధర్వణ వేదం (.4,12-4) చెబుతున్నది. వట్టిపోయిన గొడ్డు ఆహారం కోసమే పెట్టుకునేవారు.

శతపథ బ్రాహ్మణ్యంలో ఒకచోట ఎక్కడో యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి ఎద్దును

రామాయణంలో భరద్వాజుడు రామునికి మధుపర్కంతో బాటు ఒక ఎద్దును ఇచ్చాడు. ఆహారం కోసమే భరతునికి విందు ఇచ్చినప్పుడు రకరకాల మాంసాహారాలు వడ్డించారు. (అయోధ్యాకాండ, 54-17), (సర్గ,91)- ఆ ఘట్టం భరద్వాజు విందుగా ప్రసిద్ధం. భవభూతి ఉత్తర రామచరిత్రలోనూ మధుపర్కం విషయం ఉంది. “సమాంసో మధుపర్క ఇత్యా మ్నాయం బహుమన్యమానా శ్రోత్రియా 2 అభ్యాగతాయ నత్సతరీల మహోక్షం మహోజంవా నిర్వపన్తి గృహమేధిన- ఇతి ధర్మసూత్రకారాస్సమా మనని మాంసంతో కూడిన మధుపర్కంతో గృహస్థు అధితులను, అభ్యాగతులను సంతోష పెట్టాలి అని దీని సారాంశం.

చంపవద్దన్నాడని ఉందట. ఆయన ఎందుకు వద్దన్నాడంటే ఆయనకు ఆహారంగా వండి వడ్డించబోయే ఎద్దు కృశించి ఉంది. లేతది కాదు. అందుకని ఆయన వద్దు అన్నాడు. అంతేకాని “మాంసం వద్దు” అనలేదు.

పూర్వం యజ్ఞాల సందర్భాల్లో లేగదూడల మాంసం కోసం అతిథులు ఉప్పిళ్లారుతుండేవారని నార్ల వెంకటేశ్వర రావుగారన్నారు. ఆయన నాటకాల్లో అలాంటి సంభాషణలున్నాయి.

బతికి వున్న పశువులను అగ్రవర్ణాలూ అధికార వర్ణాలూ (చంపి) ఆహారంగా తీసుకుంటే నిమ్నవర్ణాల వారికి జంతుకళేబరాలే మిగిలేవి. ఆ విధంగా పురోహిత వర్గం ఆజ్ఞలు జారీ చేసింది. చనిపోయిన పశువుల మాంసమే కాకుండా ఇంకా హీనంగానూ మునులు కింది వర్ణాలను శపించి వారికి శిక్షలు విధించేవారు. రామాయణ కథ ప్రకారం తాటకిని నరమాంసం తింటూ బతకవలసిందిగా శపించారు. ఈ శిక్షలు అమలు చేయిస్తూ వచ్చిన పురోహిత సమాజం, జైన బౌద్ధ మతాల ప్రభావంతో తన కారిన్యాన్ని తగ్గించుకోవలసి వచ్చింది.

వేదపూర్వ యుగం - అనంతర వేద కాలం- బౌద్ధ యుగం -అనేవి ప్రాచీన సమాజాల్లో పోషించిన పాత్ర గురించి తెలుసుకున్న తర్వాతనే ఎవరైనా హిందూత్వం గురించి మాట్లాడాలి. పూర్వ సంస్కృతిని ఆచరించక పోయినా గౌరవించటం నేర్చుకోవాలి. చారిత్రక సత్యాలను కాదనలేం. ఆహారం వ్యక్తి ఇష్టం. అది శాంతి భద్రతల సమస్య కాకూడదు.

చెల్లొ జోగీగ??

నా అక్షరం
ఆయుధం
కానక్కర్లేదు..
అలారమైతే చాలు...

నిద్ర లేచినోడు
యుద్ధం చేయకుండా
ఉంటాడా...?!

-సంగెవేని రవీంద్ర

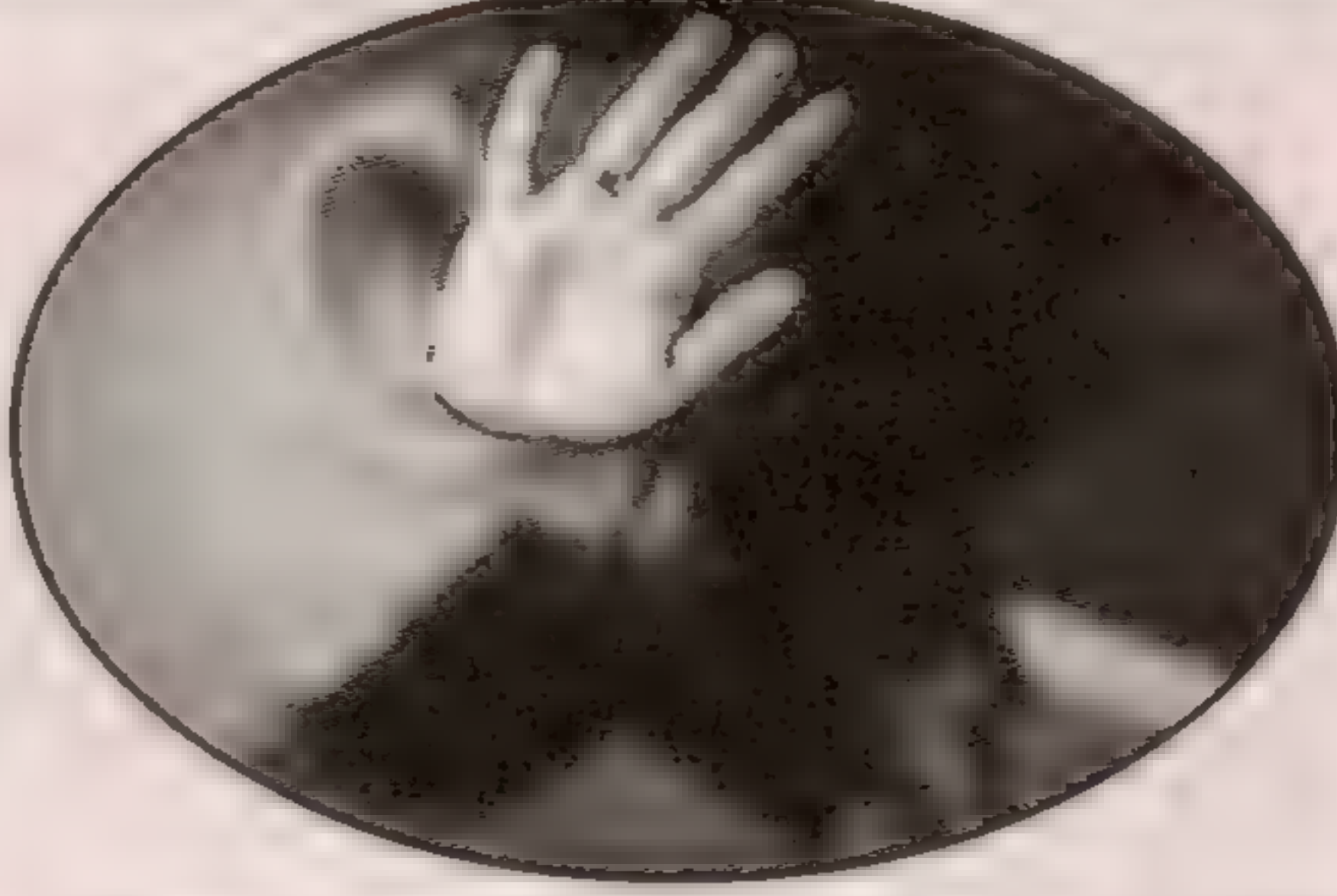

శోభనం తొలిరాత్రే కాళరాత్రి

- వేములపల్లి సత్యవతి

యవ్వనం యువతీ-యువకులను పర్వతాలను ధీకొట్టగల ధీశాలురుగా, ప్రవాహానికి ఎదురీదే సాహసవంతులుగా తీర్చిదిద్దుతుంది. అంతే కాదు. రంగుల ప్రపంచంలో పక్షుల్లా విహరింపజేస్తుంది. యవ్వనంలో యువతీ-యువకులు కాబోయే జీవిత భాగస్వాములను గురించి మధురమైన కలలు కంటారు. కొంతమంది కలలు సాకారమవుతాయి. కొంతమంది చేదు గుళికలును మింగవలసి వస్తుంది. వివాహానంతరం వధువు శోభనపు రాత్రి జీవిత భాగస్వామి బాహుబంధంలో సిగ్గుల మొగ్గెపోతుంది.

హఫీజ్ అలాంటి ఆశతోనే శోభనపు గదిలోకి మొదటి రాత్రి అడుగిడుతుంది. కానీ ఆమె భర్త ఆమె చేత చేదు గుళికలు మింగించాడు. హఫీజ్ గ్రాడ్యుయేట్. తల్లిదండ్రులు ఆస్ట్రేలియాలో ఉద్యోగం చేస్తున్న సలాముద్దీన్ కిచ్చి పెళ్లి చేశారు. విదేశాల్లో ఉద్యోగం చేస్తున్న అల్లుడు దొరికాడని తల్లిదండ్రులు, భర్త లభించాడని యువతులు ఆనందంతో ఉబ్బితబ్బువుతారు. తరువాత వంచనకు గురయ్యామని తెలిసి విలపిస్తారు. శోభనపు గదిలోకి అడుగుపెట్టిన హఫీజ్ పడకమంచంపై భర్తతో పాటు మరో పురుషుడు కూడా కూర్చుని ఉండడం చూసి దిగ్భ్రాంతురాలవుతుంది. క్షణం ఆలోచించి గది తలుపులు తెరచుకుని బయటకు రావాలని ప్రయత్నించే లోవల భర్త సలాముద్దీన్ అడ్డు తగిలాడు. భయపడ వలసిందేమీలేదు. అతను నా మిత్రుడే. ఇలాంటివి (టేకిట్ ఈజీ) తేలికగా తీసుకోవాలని బుజ్జగించాడు. హఫీజ్ 'ఛీ' ఇదేం పాడువనని చీత్యరించింది. బయటకొచ్చే ప్రయత్నం చేసింది. ఆమె భర్త అడ్డగించి భయపెట్టాడు. బలవంతంగా పక్కపైకి చేర్చాడు. తన కోరిక తీరిన తర్వాత హఫీజ్ ను మిత్రునికి అప్పగించాడు.

మహిళలు అంగడి బొమ్మలయ్యారు. వ్యాపార సరుకు అయ్యారు. ఈ ఘోర దురంతాన్ని పదకొండు మాసాలు అనుభవించింది. అత్త, ఆడబిడ్డలకు చెబితే వారు మిన్నకుండి పోయారు.

నలాముద్దీన్ ఆస్ట్రేలియా వెళ్లి పోయాడు. అక్కడ నుండి నీలి చిత్రాల వీడియోలను హఫీజ్ కు వాట్సప్ లో పంపి ఆనందించేవాడు. అతనికి డ్రగ్స్ అలవాటుందని, అక్రమ సంబంధాలున్నాయని తెలుసుకుంటుంది. మళ్లీ ఆస్ట్రేలియా నుండి తిరిగి వచ్చినప్పుడు నలాముద్దీన్ తన స్నేహితునితో కలిసి ఆమెపై అఘాయిత్యానికి పాల్పడ్డాడు. ఆమె నిరాకరిస్తే మత్తుమందిచ్చి స్నేహితునితో నీచ కార్యానికి తలపడ్డాడు.

ఇప్పటి వరకు సంతానం కలుగలేదు. దానిని సాకుగా తీసుకొని భాజాబాబాతో సృష్టి కార్యక్రమంలో పాల్గొనమని వేధింపులు మొదలుపెట్టాడు. ఒత్తిడి చేయసాగాడు. భాజాబాబా సంపర్కం వలన తెలివైన పిల్లలు పుడతారని చెప్పసాగాడు. విసిగివేసారిన హఫీజ్ చివరకు 11 మార్చి 2017న కంచన బాగ్ పోలీసు స్టేషనులో ఫిర్యాదు చేసింది. దర్యాప్తు చేసిన పోలీసులు ఆమె అత్త, ఆడ బిడ్డను అరెస్ట్ చేసి రిమాండుకు పంపారు. భర్త సలాముద్దీన్ పరారీలో ఉన్నాడు.

మార్చి 2017 హైదరాబాద్ లో సంతోష్ నగర్ కాలనీలో ఆరు మాసాల కిందట ఇరవై సంవత్సరాల యువతికి, ఇరవై ఆరు సంవత్సరాల యువకునికి పెద్దల అంగీకారంతో పెళ్లి జరిగింది. (వార్తా

పత్రికలో పేర్లు ప్రకటించలేదు) దుబాయ్ లో త్వరలో ఉద్యోగం వస్తుందని వరుని తరపువారు చెప్పిన మాటలను వధువు తల్లిదండ్రులు నమ్మారు. వివాహం జరిపించారు. తదనంతరం ఉద్యోగం ఊసెత్తలేదు. పైగా పెళ్లి తదనంతరం వరుడు అతని బాబాయితో సంబంధం పెట్టుకోవాలని, పిల్లలను అతని ద్వారానే కనాలని వేధింపులు, సతాయింపులు మొదలుపెట్టాడు. అత్తమామలు కొడుకుకే వత్తాసు పలికారు.

ఒకనాడు ఒంటరిగా గదిలో ఉంది. ఆ సమయంలో భర్త బాబాయి గదిలోనికి ప్రవేశించి ఆమెను బలాత్కరించబోయాడు. ఆమె తల్లిదండ్రుల వద్దకు వెళ్లింది. సంతోష్ నగర్ పోలీసు స్టేషన్ కు ఆమె, తల్లిదండ్రులు వెళ్లారు. కుటుంబ కలహాలే కారణమన్న సాకుతో పోలీసులు కేసు నమోదు సరిగా చేయలేదు. కలహాల వంకతో నిందితులను బెయిల్ పై వదిలివేశారు. దీంతో ఆ యువతి సౌత్ జోన్ పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్లింది. అక్కడ డీసీపీ కి చెప్పి ఫిర్యాదుచేసింది. డీసీపీ కేసు నమోదు చేసుకుని విచారణ మొదలుపెట్టారు. ఆ ఇరువురు యువతుల్లాగానే యువతులు, మహిళలు అన్యాయాలను ఎదిరించి తిరగబడాలి. న్యాయం కొరకు పోరాడాలి.

సీరియల్

మరో అమ్మ

బాల కార్మికులు

నేను కార్మికులను చదువుకోమని సలహా ఇస్తుండేదాన్ని. ఈ ప్రపంచాన్ని వెట్టిచాకిరీ నుండి విముక్తి చేసిన మహనీయుల జీవిత గాథలు చదవమని కార్మికులను నా జీవితాంతం ప్రోత్సహించాను. సమ్మెలు లేనప్పుడు వారికి సమావేశాలు వేసి చదువు చెప్పేదాన్ని. సమావేశాలు అయిన తరువాత పుస్తకాలు అమ్మేదాన్ని. 'మెర్రీ ఇంగ్లాండ్' అనే పుస్తకంలో అత్యంత సులభంగా కార్మికులు పోరాటాల ద్వారా తమ జీవితాలను ఎలా మెరుగుపర్చుకోవచ్చో వివరించబడింది. దాన్ని చదవమని చెప్పేదాన్ని. క్లబ్బులు, పేకాటలతో కాలం వెళ్లబుచ్చేకన్నా చక్కగా కొండపైకి వెళ్లి మంచిమంచి పుస్తకాలు చదవమనేదాని. అక్కడున్న అందమయిన చిన్నచిన్న పక్షులు కూడా ఎలా ఇతర పక్షులను దోచుకోకుండా తమ స్వయంశక్తితో చక్కటి గూళ్ళు కట్టుకుంటాయో, వాటి పిల్లలకు ఆహారం సంపాదించుకోవడం ఎలా నేర్పుతాయో గమనించమనేదాన్ని. అవి చక్కగా పాడుకుంటూనే పని చేసుకుంటాయి. వాటిని అనుకరించడం మంచిదని సలహా ఇచ్చేదాన్ని.

నేను ఉత్తరాన బొగ్గుగనులలో ఎనిమిదేళ్ళు గడిపాను. ఎన్నో గని పోరాటాలలో నిమగ్నమయ్యాను. ఆ తరువాత పశ్చిమాన ఫ్యాక్టరీ కార్మికుల సమ్మెలలో పాల్గొన్నాను. 'ది సదరన్ ఫసిఫిక్

రైల్ రోడ్ కార్పొరేషన్' ఈ ప్రాంతంలోనే ఉంది. ఇది కాలిఫోర్నియాలోనే డబ్బు, అధికారం, అంగబలం గల సంస్థ. ఎంత బలంగలదంటే కాలిఫోర్నియాలోని ప్రజాప్రతినిధుల నభలైనా, రైతులయినా, మతాధికారులైనా, కార్మికులయినా వారు ఆడించినట్టల్లా ఆడాల్సిందే. అంతటి శక్తివంతమయిన యజమానులకు వ్యతిరేకంగా అక్కడి కార్మికులు పోరాటం చేశారు. ఆ పోరాటంలో నేనూ పాల్గొన్నాను.

అక్కడి నుండి అలబామా వెళ్ళాను. 1904, 1905లో బర్మింగ్ హామ్ లోనూ ఆ చుట్టు పక్కల గొప్ప సమ్మెలు జరిగాయి. లూయిస్ విల్లె, నాష్ విల్లె రైల్ రోడ్డు కార్మికులు సమ్మె చేశారు. 'జె గోడ్' ఈ రైల్ రోడ్ సంస్థ యజమాని. అయిన తనకున్న ఇంజనులు, రైలుపెట్టెలు, రైలు మార్గాలలాగానే కార్మికులు కూడా తన ఆస్తి అని భావించేవాడు. ఈ సమ్మెకు గని కార్మికుడి నాయకత్వంలో ఆమెరికన్ రైల్వే యూనియన్ సారధ్యంలో విస్తృతంగా జరుగుతున్న సమ్మెలలో కొన్ని ఒక రోజు గవర్నరు సమ్మె కమిటీ చైర్మన్ 'డగ్లస్ విల్సన్'ను పిలిచి సమ్మె వెంటనే విరమించాలనీ, లేకుంటే తనే విరమింప చేస్తాననీ బెదిరించాడు. అందుకు డగ్లస్, సమ్మె చేస్తున్న కార్మికుల కోర్కెలు తీరేవరకు సమ్మె విరమించడం జరగదని స్పష్టం చేశాడు. అప్పుడు గవర్నర్ 'అయితే మిలిటరీని దించాల్సి వస్తోంద'ని

బెదిరించాడు. 'మీరు మిలిటరీని దించితే మేము చేతులు ముడుచుకుని చూస్తూ ఉంటాం' అని డగ్లస్ జవాబిచ్చాడు.

తనొక పెద్ద పోరాటమే ఎదుర్కొన బోతున్న సంగతి గవర్నర్ గ్రహించాడు. ఎందుకంటే డగ్లస్ మంచి పోరాట యోధుడు. నిజాయితీపరుడు. నిజానికి గవర్నర్ కూడా గౌరవించే వ్యక్తిత్వం గలవాడు. మిలిటరీ దిగింది. ముందుగా ఊహించినట్టే పోరాటం సాగింది. అనుమతి లేకుండా ఊరు విడిచి వెళ్ళరాదని నాపై ఆంక్షలు పెట్టారు. సమావేశాలు నిషేధించారు. అయినా సైనికుల కన్నుగప్పి తప్పించుకోగలిగేదాన్ని. నన్ను ఒక ముసలి మత బోధకురాలినని అనుకునేవారు. నేను మత బోధకులకు వెళ్లి ఆఫీసర్ లోని పేద స్త్రీల కోసం స్వెట్టర్లు, గ్లాజులు సేకరిస్తున్నానని అనుకునేవారు. అలా సైనికుల కళ్ళుగప్పి పని చేసుకుపోయేదాన్ని.

నేను ఒక రోజు రెక్టర్ అనే గని క్యాంపుకు విలియమ్ మెట్టేతో కలిసి వెళ్ళాను. తిరిగి వచ్చేటప్పుడు రైల్వే కండక్టరు నన్ను గుర్తుపట్టాడు.

'మదర్ జోన్స్ 'మీరు రెక్టర్ లో

సమావేశం ఏర్పాటు చేశారా' అని అడిగాడు. అవునన్నాను.

అతను జనరల్ మేనేజర్ కి నా సంగతి చెప్పాడు. అయినా ఎలాగో బయటపడి ఆందోళన కొనసాగించాను. సమ్మె పొడిగించబడింది. డేబ్స్ ని జైల్లో పెట్టారు. నాయకులందరిపై విచారణ జరిగింది. ఆఖరికి సమ్మె విరమించబడింది. నేను బర్మింగ్ హామ్ చేరుకున్నాను.

కొన్నాళ్ళకు డేబ్స్ జైలు నుండి విడుదలై ఉత్తరం వైపు వెళ్ళాడు. అక్కడున్న స్థానికులు ఒక పెద్ద బహిరంగ సభ ఏర్పాటు చేశారు. సభ కోసం ఒపేరా హౌస్ (నాట్యశాల) అద్దెకు తీసుకున్నారు. విస్తృతంగా ప్రచారం జరిగింది. సభ జరగాల్సింది ఆదివారం సాయంత్రం. సభ జరగకూడదంటూ ఆదివారం మధ్యాహ్నం ఇంజక్షన్ ఆర్డర్ రిసెప్షన్ కమిటీకి ఇవ్వబడింది. ఒపేరా హౌస్ తెరవకూడదని యజమానులకు నోటీసు ఇచ్చారు.

సభ నిర్వహణ కోసం ఏర్పడ్డ రిసెప్షన్ కమిటీ అధ్యక్షుడు మెతకవాడు. అందుకని నేను చొరవచేసి దగ్గర్లో ఉన్న బేన్ మర్, ప్రాత్ గని పట్టణాలలోని కార్మికులను వెంటపెట్టుకుని రమ్మని, డేబ్స్ రైలుదిగగానే అతనికి స్వాగతం పలకమని అక్కడున్న కార్మికులను పంపించాను.

అనేక మంది కార్మికులు ఏమాతముందోన్న అదుర్దాతో యూనియన్ ఆఫీసుకు చేరుకున్నారు. వచ్చిన వాళ్ళందరినీ డేబ్స్ కు స్వాగతం పలకడానికి రైల్వే స్టేషన్ కు వెళ్ళాలని కోరాను. 'ఆ బాధ్యత రిసెప్షన్ కమిటీది కదా!' అని కమిటీ అధ్యక్షుడు అన్నాడు.

'అవును, ఇక్కడ ఉన్నవారంతా రిసెప్షన్ కమిటీ సభ్యులే' అని అన్నాడు.

అందరు 'అవును అవును' అంటూ నాతో గొంతుకలిపారు.

డేబ్స్ రైలు దిగేసరికి బెస్మెర్, ప్రాట్ నుండి వేలాది కార్మికులు స్టేషన్ చేరుకున్నారు.

రైలు ఆగి డేబ్స్ దిగేవరకు కార్మికులు ఆగలేదు. డేబ్స్ ని భుజాలపై ఎక్కించుకుని స్టేషన్ బయటికి వచ్చారు. రైల్వే ఆఫీసులు, మేయర్ ఆఫీసు, పోలీస్ ప్రధానాధికారి ఆఫీసు దాటుకుంటూ పెద్ద ప్రదర్శనగా కార్మికులు ముందుకు సాగారు. డేబ్స్ కి జేజేలు పలుకుతూ నినాదాలు చేశారు.

పోలీసు ప్రధానాధికారి మనసు మార్చుకున్నాడు. ఒపేరా హౌస్ లో సభను పెట్టుకోవడం నాకు కబురు చేశాడు. ఒపేరా హౌస్ కిక్కిరిసిపోయింది. కిటికీలలో, వరండాలో జనం నిండిపోయారు. ఆ రోజు రాత్రి చర్చిలు ఖాళీగా ఉన్నాయి. జనం నిజమయిన సౌభ్రాతృత్వాన్ని ప్రబోధించే ఒక మనిషి ప్రవచనం వినేందుకు తరలివచ్చారు.

1904-05 లో రైల్వే కార్మికుల సమ్మె విజయవంతమయిన తరువాత 'కాటన్ డెల్' లోని కాటన్ మిల్లుల్లో పనిచేసేందుకు వెళ్ళాను. అక్కడ పనిచేసే పనిపిల్లల పరిస్థితులు స్వయంగా తెలుసుకునేందుకే వెళ్ళాను. మిల్లులో పనికోసం నేను దరఖాస్తు పెట్టుకోగానే, మేనేజర్ 'పిల్లలున్నారా?' అని అడిగాడు. ఆరుగురు ఉన్నారని, ఉద్యోగం ఇస్తే కుటుంబాన్ని తెస్తానని అన్నాను. ఉద్యోగం ఇవ్వడమేకాక ఇల్లు కూడా చూసిపెట్టాడు.

అయితే ఆ ఇంట్లో క్రింద ఒకగది, పైన ఒక గది. పై కప్పుపగిలి వాన నీరు ఇంట్లోకి చేరుతుంది. కిటికీలు విరిగి ఉన్నాయి. తలుపు ఒరిగి ఉంది. ఆరుగురు పిల్లలతో ఉండేందుకు ఈ ఇల్లా అంటే, ఏం హోటల్ గది కావాలా అని ఎద్దేవా చేశాడు. సరే, ఆ ఇంటినే ఖాయం చేశాం. కుటుంబాన్ని నెలాఖరుకు తెస్తానని మాటిచ్చి ఇల్లు తీసుకున్నాం.

ఆ కార్ఖానాలో వనిచేస్తున్న పనిపిల్లలను చూసి నా హృదయం ద్రవించింది. ఒక్కొక్కసారి ఆ చిన్నారి పాపల కష్టాలు చూడలేక ఉత్తరాన ఉన్న రాకీమైన్ టౌన్ క్యాంప్ లోని గని కార్మికులతో పనిచేయడానికి వెళ్ళిపోదామా అనిపించేది.

నాలుగు సంవత్సరాల పసికూనలను ఫ్యాక్టరీకి తెచ్చేవారు. వాళ్ళ పిల్లలు ఫ్యాక్టరీ ఆ చివరి నుంచి ఈ చివరకు తిరుగుతూ మిషను మధ్య చెయ్యిదూర్చి తెగిన దారాలను తీసేవారు. మిషను కిందికి దూరి దానిలో చమురు పోసేవారు. పగలు రాత్రి తేడా లేకుండా కండెలు మార్చేవారు. ఆరేళ్ళ పిల్లలు ఆరవై ఏళ్ల ముఖంతో రోజుకు ఎనిమిది గంటలు పది సెంటు (ఒక డాలరుకు 100 సెంటు) కోసం పని చేసేవారు. పొరపాటున తూగారో చల్లని నీళ్ళు మొహం మీద కొట్టేవారు మేనేజర్ అరుపులు ఫ్యాక్టరీలోని మెషిన్ శబ్దం మించిపోయేవి.

ప్రొద్దున్న 5.30 గంటల కల్లా వడిలిన శరీరంతో, తెల్లని జుత్తుతో పసికూనలు ఫ్యాక్టరీ తలుపుల దగ్గర బారులు తీరేవారు. పక్షుల కిలకిలారావాలు, శోభాయమయిన నీలాకాశం చూసి మురిసిపోవాల్సిన

వయస్సులో ఫ్యాక్టరీ ఈ చివరి నుండి ఆ చివరి వరకు ఉన్న కండెలను మార్చేందుకు పిల్లలు పరుగెత్తి పరుగెత్తి అలసిపోయేవారు. భోజన విరామ సమయానికి అలసిపోయి వారికిచ్చే నాసిరకం కార్స్ బ్రెడ్డు, పోర్స్ ముక్క కూడా తినకుండా కునుకుతీసేవారు. అలసటకి ఎక్కడ పడితే అక్కడ పడుకునేవారు.

సాధారణంగా పిల్లలు ఆడుకునేందుకు ఉత్సాహం చూపుతారు. కానీ ఈ పిల్లలకు నిద్రే ప్రధానం.

అధికార్ల అదలింపులతో మళ్ళీ కండెల చుట్టూ వరుగులు పెట్లాల్సిందే మరి! ఒక్కొక్కసారి రాత్రి చీకటిపడిన తరువాత పిల్లలు ఇంటికి వెళ్ళేందుకు భయపడి ఫ్యాక్టరీలోనే ఉండిపోయేవారు. ఓపికున్నంత వరకు ఉరుకులు పరుగులు తీస్తూ పని చేస్తూ సత్తువ

అయిపోగానే ఎక్కడపడితే అక్కడ వట్టి నేలమీదే నిద్రపోయేవారు. నిద్రేవారికి అత్యంత ప్రీయమయినదిః, ఆనందాన్నిచ్చేదీనూ.

నా 'ఆరుగురు పిల్లలు' రాక పోవటంతో మేనేజర్ కి అనుమానం మొదలయింది. అందువల్ల నేను అక్కడపని మానేసి టూస్కొలూసాకు వెళ్ళాను. అక్కడ ఒక తాళ్ళ ఫ్యాక్టరీలో చేరాను. ఇక్కడ కూడా పిల్లల పరిస్థితి అదే. పిల్లల అవయవాలు చిన్నగా ఉంటాయి కాబట్టి వారిని మెఫిన్లు శుభ్రంచేసేందుకు, సందుల్లో దూరి నూనె వేసేందుకు ఉపయోగిస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితుల్లో వారి చిన్న వేళ్ళు నలగడమో, చేతులు తెగడమో సర్వసాధారణంగా

జరిగేది.

పిల్లలు ఒక్కోసారి సాయంత్రం ఆరు గంటల నుండి పొద్దున్న ఆరు గంటల వరకు పని చేసేవారు. అందుకు వారికి అందే వేతనం పదిసెంటు. పెద్దలకయితే నలభై సెంటు. ప్రొద్దున పిల్లలతోపాటు రాత్రి షిఫ్ట్ ముగించుకుని నేనూ బయటికి వచ్చాను. మిల్లులో ఉన్న వేడి వాతావరణంలో నుండి వణికించే చలిలోకి పిల్లలు అడుగుపెట్టారు. వందలాది పిల్లలను దాటుకంటూ మేం

ఫ్యాక్టరీ బయటికి వచ్చాం. విపరీతమయిన చలిలో, మంచులో ఏ రక్షణా లేకుండా తిరగడం వల్ల పిల్లలు తరచుగా ఊపిరితిత్తుల వ్యాధులబారిన పడేవారు. చాలా మంది ఈ వ్యాధులకు బలైపోయేవారు. అయితేనేం మళ్ళీ పిల్లలు పుడుతూనే ఉంటారాయే! పనివాళ్ళు దొరుకుతూనే ఉంటారాయే.

టూస్కొలూసా నుంచి నేను సెల్యూ, అలబామా వెళ్ళి అక్కడ ఒక మిల్లులో పని సంపాదించాను. ఒక ఆదివారం నేను నాతోటి మిల్లులో పనిచేసే మహిళ ఇంట్లో ఉన్నాను. వాళ్ళకో పాప. పాపపేరు మాగే. పదకొండు సంవత్సరాలుంటాయి. పాప పొద్దుపొడిచినా నిద్రపోతూనే ఉంది, అలసటవల్ల. తోటిపిల్లలు అడవిలో పుల్లలు

ఏరేందుకు వెళ్తూ మాగేని పిలిచేందుకు వచ్చారు. అమ్మలేపినా మాగే లేంచేందుకు మోరాయించింది. 'నాకింకా నాద్రపోవాలనే వుంది. ఎప్పుటికీ నిద్రపోవాలనే ఉంది' అని అంటూ లేవలేదు. పిల్లలు వెళ్ళిపోయారు. మరునాడు యధావిధిగా 'మాగే' పనికి వెళ్ళింది. సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు 'మాగే'ని తీసుకొచ్చి వంటింటి బల్లమీద పడుకోబెట్టారు. మాగే శాశ్వతంగా నిద్రపోయింది. ఆమె జుత్తు మెషిన్ లో

చిక్కుకుపోయి తలకు ఉన్న చర్మంతో సహా బయటికి వచ్చింది. పని ముగించుకున్నాక పిల్లలు అందరూ మాగేని కడసారి చూడటానికి వచ్చారు. పిల్లలందరివీ ముసలి, ముసలి మొహాలే. హృదయ విదారకమయిన రోదనలతో మాగేని సాగనంపారు.

ఏ ఒక్క మిల్లులో నేనెక్కువ రోజులు పనిచేయలేదు. ప్రతి మిల్లులో ఒకేరకమయిన పరిస్థితి. ఎవరైనా పసిపిల్లలను దయగా చూస్తే, వారిని పనిలోంచి తీసేసేవారు. వారి స్థానంలో పిల్లలున్న పెద్దవాళ్ళను పనిలో పెట్టుకునేవారు.

నేను అలబామా నుండి దక్షిణ కరోలినా వెళ్ళాను. దారిలో ఉన్న అనేక మిల్లులలో పని చేసాను. ఒక మిల్లులో పగటి షిఫ్ట్ లో చేరాను. పనిలోకి వెళ్ళబోతూ ఒక మహిళను కలుసుకున్నా. ఆమె చేతిలో మూడు రోజుల పసిపాప ఉంది. ఆమె రాత్రి షిఫ్ట్ నుండి తిరిగి వస్తోంది. పనిముగించు కుని వచ్చి పురుడుపోసుకుంది. మర్నాడు దయాద్ర హృదయుడయిన(?) యజమాని

ఆమె పనికి వెళ్ళకపోయినా ఆమె స్థానంలో ఇంకొకరి పనిలో పెట్టుకోలేదు. మూడవరోజు ఆమె పాపతో సహా పనికి బయలుదేరింది. పాపని తన పక్కనే ఒక డబ్బాతో దిండువేసి పడుకోపెడుతోందిట. పాపకు ఆకలేసినపుడు పాలిచ్చేందుకు దయార్థ హృదయుడైన యజమాని అనుమతిస్తున్నాడుట!

ఈ పసిగుడ్డు పరిస్థితి ఆనాటి వందలాది పసిపిల్లల పరిస్థితి లాంటిదే. వారు పుట్టక ముందు నుంచే మిల్లు వాతావరణానికి అలవాటు పడతారు. పుట్టిన నాటి నుండి మిల్లులోని దుమ్ముపీలుస్తూ, రణగొణ ధ్వనుల మధ్య పెరగుతారు. ఆధాళిలోనే పాకుతారు. నడక నేర్చుకుంటారు. వాళ్ళ పనివారైపోతారు. సంపాదనా వరులౌతారు. ఈ చిన్నారుల భుజబలంనుండే ధనరాసులు పోగుపడేది.

ఈ హీన పరిస్థితికి ఎవరు కారణం?

అలబామా రాష్ట్రంలో పిల్లలకు కార్మిక చట్టం చేయబడింది. ఇది కొంతవరకు పిల్లలకు రక్షణ కల్పించేది. కానీ ఈ చట్టాన్ని అమలు కాకుండా ఉత్తరాదిన ఉన్న మసాచుసెట్స్, రోథ్ పెట్టుబడిదారులు అడ్డుకున్నారు. దక్షిణాది రాష్ట్రాలు ఏ కొంచెమైనా కార్మికులకు అనుకూలమయిన విధానాలు అమలు చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తే ఉత్తరాది పెట్టుబడిదారులు మోకాలడ్డేవారు. ఎందుకంటే ఉత్తరాదినే ఎక్కువ బట్టల మిల్లులున్నాయి. ఎక్కువమంది పనివారున్నారు. ఈ చట్టాలు అమలు చేస్తే మిల్లులు మూసేస్తామని యజమానులు బెదిరించేవారు. చట్టనభల లోని ప్రతినిధులను కార్మికులకు అనుకూలంగా ఉండే చట్టాలు తేకుండా లొంగదీసు

కునేవారు. డబ్బుతో కోర్టులను కూడా తమ స్వాధీనంలో ఉంచుకునేవారు. నా అంచనా ప్రకారం మొత్తం కార్మికుల్లో 25% పిల్లలే, వీరు రోజులో ఎనిమిది నుంచి 12 గంటలు ఫ్యాక్టరీలో, కొంత మంది రాత్రంతా కూడా

పనిచేసేవారు. వారికిచ్చే కూలీ పెద్దలకిచ్చే కూలీలో నాల్గవంతు ఉండేది.

ఈ పిల్లలకిచ్చే తక్కువ వేతనం వల్లే మిల్లు యజమానులు తమ వాటాదారులకు 50 నుండి 90 శాతం డివిడెండ్స్(లాభాలు) ఇవ్వగలిగేవారు. పిల్లలను పనిలో పెట్టుకోవడం వల్ల మిల్లు యజమానులకు ఎన్నో లాభాలు ఉండేవి. పిల్లలు అణుకువగా ఉంటారు. సమ్మెలు చేయరు. సమ్మెలు లేకుండా పని నిరాటంకంగా సాగేది. మిల్లు యజమానులు మాత్రం పిల్లలు చేసే పని చాలా తక్కువయినట్టు చెప్పేవారు. పైగా ఆ పిల్లల ఇళ్ళకు అమర్చిన లేసు కర్డెన్లను వారి విలాస జీవితాలకు నిదర్శనంగా చూపేవారు. వ్యవసాయ క్షేత్రాల్లో పనిచేసేటప్పుడు కూడా పని వారు ఇంత సౌకర్యవంతమయిన జీవితం గడపలేదని వాదించేవారు.

కానీ ఈ నాసిరకం లేసుల వెనకనున్న విషాదం కంటికి కనిపించనిది. చిన్న పిల్లలు వెుగ్గులుగానే చిదివేయ బడుతున్నారన్న సత్యం కన్పించదు. పసితనంలోనే మానసికంగా, శారీరకంగా గిడచబారుతున్న వారి బ్రతుకులు వారికిచ్చిన లేసుకర్డెన్ల మరుగున కప్పివేయబడ్డాయి. రోగాలతో నిండిన

వారు పుట్టక ముందు నుంచే మిల్లు వాతావరణానికి అలవాటు పడతారు. పుట్టిన నాటి నుండి మిల్లులోని దుమ్ముపీలుస్తూ, రణగొణ ధ్వనుల మధ్య పెరగుతారు. ఆధాళిలోనే పాకుతారు. నడక నేర్చుకుంటారు. వాళ్ళ పనివారైపోతారు. సంపాదనా వరులౌతారు. ఈ చిన్నారుల భుజబలంనుండే ధనరాసులు పోగుపడేది.

ఈ హీన పరిస్థితికి ఎవరు కారణం?

శరీరాలు, కాంతిలేని కళ్ళు, పసిపిల్లల పసిడి బ్రతుకులను బుగ్గి చేన్నన్న వైనం తెరమరుగునే ఉండి పోతున్నది. మనం వేసుకునే డాన్సుగౌను, పెళ్ళిగౌను, మతం పుచ్చుకునేటప్పుడు వేసుకునే తెల్లగౌను అంతెందుకు, మనం వేసుకునే బట్టల్లో ప్రతీదారం పోగుమధ్య ఈ చిన్నిరుల కన్నీటి చారలు, హృదయరోదనలు పెనవేసుకుని ఉన్నాయని నేను గట్టిగా చెప్పగలను.

దక్షిణ రాష్ట్రాలలో చూసిన ఈ విషాద ఘటనలు నన్ను నిలవనీయలేదు. నేను రాజధాని న్యూయార్కు వెళ్ళి అక్కడ ఈ కఠోర వాస్తవాలు పత్రికల ద్వారా ప్రజలకు తెలియజేయాలని ప్రయత్నించాను. కానీ నాకు వ్యతిరేకతే ఎదురయింది. చాలా రోజుల వరకు నాకు తిండి సయించేది కాదు. నేను తినే తిండి, కట్టే బట్ట వెనుకనున్న పిల్లల శ్రమ దోపిడీ నన్ను మానసిక అశాంతికి గురిచేసింది. రాక్ ఫెల్లర్ వంటి యజమానులు ధర్మకర్తలమని తమకు తాము కితాబులిచ్చుకుంటారు. కానీ దానధర్మాలు చేసేది ఈ చిన్నారిపిల్లల శ్రమను పిండుకునేకదా! మిల్లులో పని చేసే చిన్నారుల పసితనం ఇద్దరు దొంగల మధ్య నలిగిపోతున్నది. ఒకటి పెట్టుబడి, రెండవది అలక్ష్యం.

ఒక పట్టణంలోని మిల్లులో నేను పని చేస్తున్నప్పుడు అందులో పనిచేస్తున్న ఒక మహిళ పరిచయమయింది. ఆమెదో కథ. ఆమెకు ముగ్గురు పిల్లలు. భర్త అదే మిల్లులో పనిచేస్తూ క్షయ వ్యాధితో చనిపోయాడు. అంత్యక్రియలకుగాను మిల్లు యజమాని దగ్గర ఆమె చేసిన అప్పు ఏళ్ళ తరబడి పనిచేసినా తీరడం లేదు.

నేను ఆమెను ఈ అప్పు ఊబినుండి బయట పడేయదలిచాను. అందుకు ఆ పట్టణం గుండా అక్కడ స్టాఫ్‌లేని ఒక రైలు డ్రైవర్‌తో మాట్లాడి, ఆ రైలు కొన్ని నిమిషాలు అక్కడ ఆగే ఏర్పాటు చేసాను. రైలు ఆపిన వెంటనే పిల్లలిద్దరిని ఎత్తుకొని రైలెక్కించాను. తల్లి పెద్దపిల్లవాడు కూడా రైలెక్కేసారు. అలావారిని సుదూర పట్టణానికి తరలించాను. అక్కడ ఆ కుటుంబం ఉపాధి చూసుకుంది. శాస్త్రవేత్త రుణవిముక్తి పొందింది. బానిస బంధాలు తెగిపోయాయి.

ఆనాటి బట్టల మిల్లుల్లో పనిచేసే పిల్లల పరిస్థితి ఇలా వుంటే బొగ్గుగనులలో వరిస్థితులు ఇంకా దారుణంగా ఉండేవి. నీళ్ళల్లో, బురదలో బొగ్గువాసనలు పీలుస్తూ గంటల తరబడి పనిచేయడం వలన వాళ్ళ శరీరాల్లో బొగ్గు ఇంకిపోయేది. ఊపిరితిత్తులు చెడిపోయేవి. పని ప్రదేశాలకు ఇళ్ళు భిన్నంగా ఏం వుండేవికావు.

ఆ ఇళ్ళను శుభ్రంగా ఉంచడం అన్నది ఏ ఇల్లాలి వల్లా అమ్యేపని కాదు. ఒక్కగది ఇల్లు. చుట్టూతా మురికి, మురుగు. అందుకనే రోగాలు వారిని వదిలేవి కావు. పిల్లలు అక్కడే పెరిగే వారు. బొగ్గు గనుల్లోకి పనికిపోయేవారు. స్కూళ్ళకు వెళ్ళడం

అరుదు. రాత్రి బడులు ఉండేవి. కానీ ఏం ఉపయోగం? పగలంతా వెట్టిచాకిరి చేసిన పిల్లలు బడిలో చదివే పరిస్థితి ఉండేదే కాదు.

పిల్లలతో సర్వసాధారణంగా బొగ్గు గనులలో మూడు రకాలయిన పనులు చేయించేవారు. తవ్వి పోసిన బొగ్గును గ్రేడింగ్ చేసి బండ్లకెత్తడం, గనుల్లో తవ్విస బొగ్గును బయటకు తెచ్చే సన్నని గొట్టాను బండ్లద్వారా పైకి చేర్చడం, బొగ్గు గనుల మధ్యలో ఉండే చెక్క తలుపులు తీసి, మూసేపని చేసేవారు.

రోజులో ఎక్కువగంటలు గ్రేడింగ్ చేసేందుకు వంగటం వలన వారి నడుములు చిన్నతనంలోనే వంగిపోయేవి. ఇక ఇరుకు గొట్టాలలో గంటలు గంటలు ఉండడంవలన సరైన గాలిలేక, తిండిలేక నిట్టనిలువుగా నిలబడే వీలులేక శరీరం వంకరబింకరగా తయారయ్యేది. ఒక 50నుండి వంద అడుగుల క్రింద వరుసగా పిట్స్ ఉండేవి. ఈ పిట్స్ మధ్య చెక్కతలుపులు ఉండేవి. తవ్విస బొగ్గు కంచరగాడిదల మీదవేసి ఈ తలుపుల గుండాపైకి చేర్చేవారు. కంచరగాడిదలు వచ్చినప్పుడు తలుపులు తీయడం, వెంటనే వెయ్యడం పిల్లలపని. వందల అడుగుల భూగర్భంలోవల ఒంటరిగా, నీళ్ళలో రోజంతా గడపటం ఎంత దుర్భరమో అనుభవిస్తేగాని అర్థంకాదు.

ఈ పిల్లలు పెద్దవాళ్ళు చేసే పనులు చేయడమేకాక, పెద్దవాళ్ళ అలవాట్లు కూడా నేర్చుకునేవారు. బీడీలు, సిగరెట్టుతాగడం, పొగాకు నమలడం, చెత్తవాగుడు వాగడం, పెద్దవాళ్ళకుండే చెడు అలవాట్లు ఒంటబట్టి చూకోవడం అతిచిన్న వయస్సులోనే చేసేవారు. యూనియన్‌లో

కూడా చేరేవారు. సమ్మె విచ్ఛిన్నకారులను కొట్టేవారు. సమ్మె విచ్ఛిన్నకారుల పిల్లలు బడికి పోతుంటే వీళ్ళు తమ చెల్లెళ్ళను, తమ్ముళ్ళ బడిమాన్సిం చేవారు. ఆ విధంగా యూనియన్‌లో చురుకుగా ఉండేవాళ్ళు.

ఒకరోజు ఓ గనిలో చిన్న పిల్లవాడు నాకు ఎదురుపడ్డాడు. నీ వయసెంతని అడిగాను. పన్నెండేళ్ళన్నాడు. అవును గనిలో పనిచేసేందుకు ఉండాల్సిన కనీస వయస్సు చట్టప్రకారం 12సంవత్సరాలు. అందుకే అలా చెప్పాడు. నిజం వయస్సు చెప్పమంటే 10 సంవత్సరాలు అని చెప్పాడు. మరి బడికి వెళ్ళవచ్చుకదా అని అడిగాను.

నాకు కాళ్ళు, చేతులు సరిగానే ఉన్నాయిగా అని సమాధానం చెప్పాడు. నిజమే. ఆ రోజుల్లో ప్రమాదాల్లో కాళ్ళ, చేతులు తెగిన వాళ్ళే బడికి వెళ్లేవాళ్ళు. పిల్లలు కూడా బడికన్నా గనిలో పనిచేయడానికే ఇష్టపడేవారు. ఎందుకంటే బడిలో చదువుచెప్పే విధానం అంత అధ్వాన్నంగా ఉండేది. ఏమాత్రం పిల్లలకు ఉత్సాహాన్నిచ్చేదికాదు. పంతుళ్ళు సరిగా ఉండేవారుకాదు. పాఠాలు ఇంపుగా చెప్పేవారుకాదు.

ఎన్నో పోరాటాలు చేసిన తరువాత మేము గనులలో పిల్లల పరిస్థితులను కొంతలో కొంత మెరుగుపరచగలిగాము. పిల్లలు గనిలో పనికి చేరే వయస్సును 14సంవత్సరాలకు పెంచగలిగాము. మిగిలిన అన్ని రాష్ట్రాల కన్నా పెన్సిల్వేనియాలో పిల్లల పని పరిస్థితులు ఇంకొంత మెరుగు పరచగలిగాం. అయినా చెయ్యాల్సింది ఇంకా చాలానే వుంది.

నిత్య ప్రేరణశీలి సావిత్రి

సేకరణ - డి.రమాదేవి

టి.సావిత్రి గుంటూరు జిల్లా మహిళాసంఘం కార్యదర్శిగా పని చేశారు. ఆ తర్వాత ఎన్ఎఫ్ఐడబ్ల్యూలో చురుకైన పాత్ర పోషించారు. నాటి యువతకు గాంధీజీని ఎదిరించి, దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం అజాద్ హింద్ ఫౌజ్ను నిర్మించిన సుభాష్చంద్రబోస్ ఓ హీరో. సావిత్రిగారికి కూడా అత్యంత అభిమాన హీరో సుభాష్. సావిత్రిని ఆమె అన్నయ్య సత్యనారాయణ అలహాబాద్ లోని మహిళా విద్యాపీఠంలో తొమ్మిదవ తరగతిలో చేర్పించారు. ఆ తరువాత బెనారస్ హిందూ యూనివర్సిటీ నుంచి మెట్రిక్ చేశారు. పెళ్ళయిన తరువాత దక్షిణ భారత్ హిందీ ప్రచార సభ నుంచి హిందీ విద్యాన్ పట్టా పొందారు. ఆ తరువాత సాహిత్య సమ్మేళనం అలహాబాదు నుంచి సాహిత్యరత్న (మాస్టర్స్ డిగ్రీతో సమానం) పట్టా పొందారు. “అలహాబాద్ స్కూల్లోనే మాకు

ఆమె పేరు వింటేనే క్రమశిక్షణ గుర్తుకొస్తుంది. ఉత్సాహంతో కూడిన ఉద్యమ కార్యకర్తగా.. ఓ నాయకురాలిగా.. మంచి టీచర్గానే కాదు.. మానవత్వానికి ప్రతిరూపంగా ఎందరికో అమ్మలా ఉన్నారు. ఇలా ఎన్నో జ్ఞాపకాలు అల్లుకున్న పందిరికి పూసిన పరిమళభరిత పుష్పం ఆమె. ఆమె జులై 17, 1926న రేపల్లె తాలూకా బేతపూడి గ్రామంలో జన్మించారు. నలుగురు అన్నదమ్ములు, నలుగురు అక్కచెల్లెళ్లలో ఆమె ఒకరు. ఆ నిత్య ప్రేరణశీలి టి. సావిత్రి జ్ఞాపకాల్లోకి ఒక్కసారి తొంగి చూద్దాం..

కర్రసాము నేర్పారు. దానికి లక్ష్మీకాటన్ మిల్స్ ప్రొప్రైటర్ కూతురు కూడా హాజరయ్యారు” అని ఆ ‘పెద్ద జడామె’ (సావిత్రి) చెప్తుండేవారు.

రాజకీయాలు వెంటపడ్డాయి..

“అదేంటోగానీ.. రాజకీయాలు నన్ను వెతుక్కుంటూ.. నా వెంటపడ్డాయి!” అంటారు సావిత్రి. “భారత్ సంగ్రామ్, వీరసావర్కార్” వంటి పుస్తకాలు కోర్సులో భాగంగా అప్పట్లో చదివించేవారు. అప్పుడు సావిత్రికి వదమూడేళ్లు. అలహాబాద్ లో కమలానెహ్రూ మెమోరియల్ ఆస్పత్రి ప్రారంభోత్సవానికి వాలంటీర్స్ని ఎంపిక చేశారు. అందుకు పొడుగ్గా ఉన్న వాళ్ళనే ఎంపిక చేస్తున్నారు. దాంతో అందులో పాల్గొనాలన్న ఉత్సాహంతో సావిత్రి ఇటుకలు పేర్చుకుని, వాటిపై ఎక్కి నిలబడ్డారు. చివరకు ఆమె ఆసక్తిని గుర్తించి, ఎంపిక చేశారు. సాక్షాత్తు చాచాజీ నెహ్రూనే ‘బైటీయే!’ అంటూ తనకు సమీపంగా రావడాన్ని.. ఆమె ఎన్నోసార్లు జ్ఞాపకం చేసుకున్నారు. సావిత్రిగారు ఆనంద్ భవన్ కి

వచ్చినప్పుడు తొలిసారి గాంధీజీని చూశానని చెప్తుంటారు.

వివాహం-ఉద్యమం

గుంటూరులో చదలవాడ పిచ్చయ్య ఇంట్లో ఉండి కొన్నాళ్ళు సావిత్రి చదువు కున్నారు. ఆర్థిక పరిస్థితులు అనుకూలించక.. ఆమెకు త్వరగా పెళ్ళి చేసేశారు. చినపులివర్రుకు చెందిన కృష్ణతో ఆమె వివాహం జరిగింది. టి.వి.కృష్ణ రిజిస్ట్రార్ ఆఫీసులో గుమస్తాగా పనిచేసేవారు. ఆయన ప్రముఖ సిపిఎం నేత ఎల్.బి.జి స్నేహితులు. వివాహం తర్వాత సావిత్రి స్త్రీల సమస్యలపై ప్రజాహిత పత్రికకు వ్యాసాలు రాస్తుండేవారు. అంతేకాదు ఆమె మంచి చదువరి కూడా. లైబ్రరీకి వెళ్ళి పుస్తకాలు చదివేవారు. ఆ సమయంలో మాకినేని బసవపున్నయ్య భట్టిప్రోలులో ఉన్న సావిత్రి గారిని పిలిపించి ఆమె ఆసక్తులు గమనించిన ఆయన మహిళాసంఘంలో పనిచేయాలని కోరారు. దానితో సావిత్రి తన కుటుంబాన్ని అక్కడ్నుండి తెనాలికి, ఆ తర్వాత గుంటూరుకు మకాం మార్చారు.

తరగతులు-రచనలు

అప్పటికే మహిళా సంఘంలో పనిచేస్తున్న కాట్రగడ్డ హనుమాయమ్మ గార్ని “మహిళా సంఘం పెట్టాలంటే ఏం చేయాలి?” అంటూ సావిత్రి లేఖ రాశారు. తెనాలిలో మహిళాసంఘం క్లాసులు పెట్టినప్పుడు ఆమె దానికి హాజరయ్యారు. అప్పటి నుండి ఆమె మహిళాసంఘంలో పనిచేయటం ప్రారంభించారు. చైనా పత్రికలో వచ్చే వ్యాసాలను అనువదించి ‘చైనా-స్త్రీలు’ పేరిట ప్రచురించారు. నెల రోజులు జరిగిన తొలి మహిళా రాజకీయ పాఠశాలకు ఆమె హాజరయ్యారు.

“అత్యురక్షణ ఎలా చేసుకోవాలి? దాడి జరిగితే కందకాలలో ఎలా రక్షణ తీసుకోవాలి? ఇసుక కొట్టటం, టేకు కర్రను కొట్టటం.. వంటివన్నీ మాకు ఆ తరగతుల్లో నేర్పేవారు” అని ఆమె చెప్తుండే వారు. “అత్యవసర స్థితిలో మోకులు కట్టి.. కిందకు దిగటం, ఎక్కటం సాధన చేయించేవారు” అని జ్ఞాపకం చేసుకునే వారు. “డా॥ అచ్చమాంబ ఇంట్లో ప్రసూతి శిక్షణ.. మేకను కోసి, లోపలి భాగాల్ని చూపించి, మానవ శరీర అవయాల్ని మాకు వివరించేవారు” అని అనేక సందర్భాల్లో తనను కలిసిన మహిళాసంఘం కార్యకర్తలకు సావిత్రి చెప్తుండేవారు.

మొదటి మహిళా మహాసభ కంచర్ల పాలెంలో జరిగింది. ఆ మహాసభలో అధ్యక్షురాలిగా శాఖమూరి కోటమ్మ (మాధవాచారి భార్య), కార్యదర్శిగా టి.సావిత్రి, సహాయకార్యదర్శిగా మోటూరి ఉదయం ఎన్నికయ్యారు.

వీరి నాయకత్వంలో మహిళాసంఘాన్ని విస్తరించాలని నిర్ణయించారు. మెట్ట ప్రాంతాలను సావిత్రి తీసుకోగా; రేపల్లె, తెనాలి ప్రాంతం మోటూరి ఉదయం; చిలకలూరిపేట ప్రాంతం మహాంకాళి పార్వతి ఉండాలని బాధ్యతలు పంచుకున్నారు. కాలి నడకనే ఆమె గ్రామాలు పర్యటించేవారు. సావిత్రి రాత్రివేళల్లో మహిళలు తీరిక చేసుకోగలరని.. ఆ సమయంలో వారిని సమీకరించి, ఉపన్యాసాలు ఇస్తుండేవారు. ఇంటి నుంచి బయటకురాని మహిళల్ని ప్రోత్సహించి, ఉద్యమాలలో పాల్గొనేలా చేసేవారు. అంతేకాదు.. చదువులో, బయటకు వచ్చి పనిచేయడంలో మహిళలు చురుకైన పాత్ర నిర్వహించేలా సావిత్రి చేసిన కృషి ఆచరణీయం. టుబాకో మహిళా వర్కర్స్ వేతనాల కోసం జరిగిన ఆందోళనల్లోనూ సావిత్రి పాల్గొన్నారు.

ఉద్యమంలో చురుగ్గా..

వీరి నాయకత్వంలో మహిళా సంఘాన్ని విస్తరించాలని నిర్ణయించారు. మెట్ట ప్రాంతాలను సావిత్రి తీసుకోగా; రేపల్లె, తెనాలి ప్రాంతం మోటూరి ఉదయం; చిలకలూరిపేట ప్రాంతం మహాంకాళి పార్వతి ఉండాలని బాధ్యతలు పంచుకున్నారు. కాలి నడకనే ఆమె గ్రామాలు పర్యటించేవారు. సావిత్రి రాత్రివేళల్లో మహిళలు తీరిక చేసుకోగలరని.. ఆ సమయంలో వారిని సమీకరించి, ఉపన్యాసాలు ఇస్తుండే వారు. ఇంటి నుంచి బయటకురాని మహిళల్ని ప్రోత్సహించి, ఉద్యమాలలో పాల్గొనేలా చేసేవారు. అంతేకాదు.. చదువులో, బయటకు వచ్చి పని చేయడంలో మహిళలు చురుకైన పాత్ర నిర్వహించేలా సావిత్రి చేసిన కృషి ఆచరణీయం. టుబాకో మహిళా వర్కర్స్ వేతనాల కోసం జరిగిన ఆందోళన ల్లోనూ సావిత్రి పాల్గొన్నారు.

అఖిలభారత మహాసభలకు..

సావిత్రిగారు 1943లోనే అఖిలభారత మహాసభలకు ప్రతినిధిగా

హాజరయ్యారు. ఆ సందర్భంగా సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు ప్రదర్శించారు. చంద్ర సావిత్రి జోలపాట పాడారు. కోలాటం, చిందు నృత్యం కూడా సాధన చేసి, ప్రదర్శన ఇచ్చారు. ఆ ప్రదర్శనకు మొదటి బహుమతి సాధించింది. అదే బృందం విజయవాడ తిరిగి వచ్చాక, జింఖానాగ్రౌండ్స్లో ప్రదర్శన వేస్తే, చప్పట్ల హోరే! “ఇదంతా సావిత్రి మూలంగానే.. ఆమె లేకపోతే ఇంత బాగా ప్రదర్శించ గలగేవాళ్లం” కాదన్నారంటా.. దీన్నిబట్టి ఆమె సాంస్కృతికోత్సాహం ఎలాంటిదో అర్థంచేసుకోవచ్చు. ముంబయిలో జరిగిన ఎఐడబ్ల్యూసి మహాసభలకూ సావిత్రి హాజరయ్యారు. ఆ సభలో కవికోకిల సరోజినీ నాయుడికి సన్మానం జరిగిందని ఆమె చెప్పేవారు.

నా జ్ఞాపకాలు కొన్ని..

1948లో అణచివేత తీవ్రమైంది. పోలీసులు వెతుక్కుంటూ వచ్చేవారు. వెల్లటూరు రాఘవయ్య గారి దగ్గర కొన్నాళ్ళు ఉన్నాం. అక్కడ పిల్లలకు హిందీ పాఠాలు బోధించాను. కానీ ఆ గ్రామ

మునుసుబుకు ఇష్టం ఉండేది కాదు. మునుసుబు ప్రోత్సాహంతో మమ్మల్ని అరెస్టు చేసి, రేపల్లె తీసుకెళ్ళారు. రాఘవయ్యగారి భార్యనూ అరెస్టు చేసి, రేపల్లె జైలులో 15 రోజులు ఉంచారు. ఆ తర్వాత విచారణ జరిపి, ఆరు నెలలు జైలుశిక్ష విధించారు. ఆ తర్వాత మమ్మల్ని రాయవెల్లూరు జైలుకు తరలించారు.

విజయవాడలో డెటెన్యూ కుటుంబాలు చేసిన ఆందోళనతో 16 మందిపై కేసు పెట్టారు. వారు కూడా జైలుకు వచ్చారు. జైలు సదుపాయాలు మెరుగుపర్చాలని, అక్కడా ఆందోళన చేశాం. మహిళా ఖైదీలందర్నీ కలిపి ఒకేచోట ఉండనివ్వాలని డిమాండ్ చేశాం. జైలు మాన్యువల్, న్యూస్ పేపర్లు ఇవ్వాలని అడిగాం. జైలు మాన్యువల్ మాత్రం ఇవ్వలేదు. అక్కడ దొరికిన ఆకుల పసరు తీసి, జైలు గోడలపై నినాదాలు రాశాం. అందుకు శిక్షగా ఒకేసెల్ లో ఉండే ఇద్దర్నీ వేరు చేసేవారు. శిక్ష పూర్తయ్యాక రేపల్లెలో వదిలిపెట్టారు. మా ఆడపడచు భర్త రూ.400/- ఇచ్చి సాయపడ్డారు. టెలిగ్రాఫిక్ వైర్లెస్ వారు నన్ను ఇంటర్వ్యూకి పిలిస్తే, త్రిచూర్ వెళ్ళాను. అప్పుడు ఎకె గోపాలన్ (ఎకెజి) భార్య, మహిళా ఉద్యమనేత సుశీలా

గోపాలన్ తో కలిసి వై.డబ్ల్యూ.సి హాస్టల్ లో ఉన్నాను.

ఆంధ్రపత్రికలో పనిచేస్తున్న టి.వి కృష్ణని చెన్నైయిలో సమ్మె జరగడంతో డిస్మిస్ చేశారు. కడలూరు జైలులో టి.వి కృష్ణని నేను కలవడానికి వెళ్ళినప్పుడే ఎకెజీనీ కలవడానికి అప్లికేషన్ పెట్టా. అయితే జైలు అధికారులు అనుమతి వ్వలేదు. అనుమతివ్వ కపోతే నిరాహార దీక్ష చేస్తానని ఎ.కె.జీ పట్టుబట్టారు. దాంతో ఎకెజీని కలవడానికి అనుమతిస్తూ అధికారులు దిగొచ్చారు.

ఉద్యోగ జీవితం..

టెలిగ్రాఫిక్ విభాగంలో పాసెంజర్ గైడుగా సావిత్రికి ఉద్యోగం వచ్చింది. జిల్లా ఎస్.పి ఈమె కమ్యూనిస్టు అని రాయడంతో ఉద్యోగం రాలేదు. దాంతో సావిత్రి రేపల్లె లోనే ఉంటూ ట్యూషన్స్ చెప్పేవారు. ఆ తర్వాత విజయవాడలో కాపురం పెట్టారు. అప్పుడు కర్నూలు రాజధాని కావడంతో వారి కుటుంబం కర్నూలు వెళ్ళింది. అక్కడ నుండి 1956 జూన్ లో హైదరాబాద్ వెళ్ళారు. అక్కడ మాడపాటి హనుమంతరావు స్కూల్ లో టీచర్ గా చేరారు. హిందీలో ఆమె బోధనకు విద్యార్థినులు ఎంతో ఉత్సాహపడేవారు. వక్రత్వ పోటీలలో సావిత్రి శిష్యులు బహుమతులు

తెచ్చేవారు. సావిత్రి ఉపన్యాసాలలో శక్తివంతమైన వాదనలు పెట్టేవారు.

ఉద్యమపథంలో..

సావిత్రి ఎన్ఎఫ్ఐడబ్ల్యూ జాతీయ కౌన్సిల్ సభ్యులుగా ఉన్నారు. ఐదేళ్లు ఎన్ఎఫ్ఐడబ్ల్యూ కేంద్ర ఆఫీసులో గుజ్జుల సరళాదేవితో కలిసి పనిచేశారు. ప్రపంచశాంతి మహిళా మహాసభకు ఎన్ఎఫ్ఐడబ్ల్యూ ప్రతినిధిగా సావిత్రి రమ్మో వెళ్ళారు.

సావిత్రి ఢిల్లీ నుండి తిరిగి హైదరాబాద్ వచ్చేసారు. అప్పుడు బ్రిజ్ రాణి గౌడ్ తో కలిసి అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. పేద మహిళలకు వృత్తి శిక్షణా కార్యక్రమాలు చేపట్టారు. సోషల్ వెల్ఫేర్ బోర్డు సహకారంతో 30 మంది పిల్లల్ని తీసుకొని. వారికి విద్యా, వైజ్ఞానిక క్యాంపు నిర్వహణలో భాగంగా ప్రత్యేక బోగి ఏర్పాటు చేయించుకొని, విశాఖ తీసికెళ్ళి అందరి ప్రశంశలూ పొందారు. 92 సంవత్సరాల వయస్సులోనూ ఆమె కంఠస్వరంలో నేటికీ అదే ప్రతిధ్వని. ఉద్యమపథంలో మమేకమై, ఆమె చేసిన సాహసాలు అద్వితీయం. జీవితకాలం చురుకైన కార్యాచరణతో ఉండడం అరుదైన విషయం. అలా నిత్య ఉత్సాహాన్ని పంచే సావిత్రి జీవితం మనందరికీ స్ఫూర్తివంతం.

పాఠకులకు విజ్ఞప్తి

'చైతన్య మాసం'పై మీ స్పందనను ఆహ్వానిస్తున్నాం. పత్రికలోని వ్యాసాలు, వార్తలు, వ్యాఖ్యలపై మీ అభిప్రాయాలు నిర్మోహమాటంగా రాసి పత్రిక అభివృద్ధికి సహకరించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం. లేఖలతో పాటు పాస్ పోర్ట్ సైజ్ ఫోటో కూడా పంపగలరు.

రచయితలకు సూచన

చైతన్య మాసం పత్రికకు రచనలను ఆహ్వానిస్తున్నాం. చిత్తణులు పంపించవచ్చు. ముఖ్యంగా జీవిత చరిత్రలు, ప్రాధాన్యత. రచనలను 20వ తేదీలోపు తెలుగులో లేదా పాస్టల్ అర్డర్ లకు పంపించ మనవి. చైతన్యమాసం - ఎడిటర్

వాళ్లు ముగ్గురేనా

- విమల

“పులి మీదికెక్కి సవారిజేసుకు రాకుంటే, దాని ముంగటికెందుకు పోవాల్సిందట. నిన్ను జూసి అది అయ్యో పాపం అని దయదల్చి తినకుంట ఊకుందట.”

మసాజ్ టేబుల్ పై పడుకని కళ్ళు మూసుకున్న చిత్రకళ ఈ మాటలకి కళ్ళు తెరిచి చూసింది. యాదమ్మ చేతివేళ్ళు చిత్రకళ వంటపై, తమాషాగా నాట్యం చేస్తుండగా, నోటినిండా పాన్ నములుతూ, కొంచెం గమ్మత్తుగా అందీ మాటలు. ఈ మాటలే కాదు వాటి కన్నా ముందు ఆమె అప్పుడప్పుడూ చెబుతూ వుండే సరస జీవితం కూడా ఆమెనీమధ్య నిలవనీయడం లేదు. ఆ మసాజ్ టేబుల్ పై గంటో గంటన్నరో అట్లా వళ్ళంతా క్రిము పూసిన శరీరాన్ని ఆమెకి అప్పగించాక, ఆమె చేతి వేళ్ళ భాషనే కాదు, ఆమె మాటల హోరును కూడా విని మెల్లిగా అర్థం చేసుకోవడం మొదలుపెట్టింది. చిత్రకళ.

“మాదమ్మా! ఇట్లానే అందరితో మాట్లాడుతుంటావా?” అడిగిందోసారి.

“అందరు నీ లెక్కనే వుంటారా? నేను జెప్తున్న నువ్వింటున్నవ్. నా మాటలు నీకు నమజవుతున్నాయి గాబట్టే నాకుబీ చెప్పబుద్ధయితది,” అంది.

వట్టిమాటలే కదా అనుకుంటాం కానీ, మనకేం సంబంధంలేని మాటలు కూడా మన అంతరాంతరాళాల్లోకెళ్ళి, మనల్ని కల్లోల పరుస్తాయి.

దాదాపు నాలుగేళ్ళుగా ఆ జిమ్ కి క్రమం తప్పకుండా వస్తుంది చిత్ర. దాన్లోనే వుండే స్పాలో తన అందానికి మెరుగులు దిద్దుకోవటంతో పాటూ, మసాజ్ చేయించుకుంటుంది. అందుకేనేమో ముప్పైఏడేళ్ళ వయసులోనూ, ఇంకా యవ్వనపు మెరుపు ఆమెలో తగ్గలేదు.

యాదమ్మలోనూ ఏదో తెలిని ఆకర్షణ వుందనుకుంటుంది చిత్రకళ. రెండు చేతులకీ నిండుగా మట్టిగాజులు, చెవులకి పెద్ద దిద్దులు, ముక్కుపడక, కాళ్ళకి గంటీలు, గోళ్ళకి రంగు, అరచేతుల్లో అప్పుడప్పుడు ఎర్రటి గోరింటాకు, మధ్యమధ్య మెరిసే తెల్ల వెంట్రుకలతో ముడేసిన వత్తయిన జుట్టు, చామనచాయ రంగు, వయసుతో పాటూ పెరిగిన శరీరపు బరువు, కళకళలాడే నవ్వు మొఖంలో వలకరించే యాదమ్మ, నూటి గా, జంకుగొంకూ లేకుండా మాట్లాడటం చిత్రకళకి ఎప్పటికప్పుడు కొత్తగానే వుంటుంది. ఆమెలా తను మాట్లాడగలదా, ఆమెలా, ‘నా జీవితం నా ఇష్టం మీకెందుకని,’ అనగలదా?

యాదమ్మ మొన్నామధ్యే కొడుక్కి పెళ్ళి చేసింది. వెంటనే కొడుకునీ, కోడల్నీ వేరు కాపురానికి పంపింది.

“అదేం, నీకొక్క కొడుకే కదా!” అంది చిత్ర కొంచెం ఆశ్చర్యంగా.

“గా రెండు అర్రల ఇంట్ల, తల్లి ముంగట పెండ్లాంతో సరసమేం జేస్తుడు.

అత్త ఆరడి బెద్దదన్న నింద నాకుందుకు. కిందబడ్డ, మీదబడ్డ ఎవరి సంసారం వాల్లుఎల్లదీసుకొనుడు ఒక్క సిత్తం,” అంది యాదమ్మ. ఆ మాటొక్కటే అంటే చిత్రకళకి ఏమనిపించేది కాదు.

“అదేం, నీకొక్క కొడుకే కదా!” అంది చిత్ర కొంచెం ఆశ్చర్యంగా.

“గా రెండు అర్రల ఇంట్ల, తల్లి ముంగట పెండ్లాంతో సరసమేంజేస్తుడు. అత్త ఆరడి బెద్దదన్న నింద నాకెందుకు. కిందబడ్డ, మీదబడ్డ ఎవరి సంసారం వాల్లు ఎల్లదీసుకొనుడు ఒక్క సిత్తం,” అంది యాదమ్మ. ఆ మాటొక్కటే అంటే చిత్రకళకి ఏమనిపించేది కాదు.

“నా కోసం నా ఇంటికొచ్చేటోడు నాకున్నడు. కోడలి పోరి ముందు నేనెందుకు నెత్తిదించుకొనుడు,” అని కొంటేగా కన్నుగీటి నవ్వింది.

యాదమ్మది మహబూబ్ నగర్ జిల్లా అచ్చం పేట దగ్గరి పల్లెటూరు. పురిటిలోనే ఐదారుగురు పిల్లలు చనిపోయాక, లేక లేక పుట్టిన పిల్లేమో, చిన్నప్పుడు గారాబంగానే పెరిగింది. కూలిచేసుకు బతికే కుటుంబం కాబట్టి కాయకష్టం ఆమెకి కొత్తకాదు. యాదమ్మ పెళ్ళినాటికే తల్లిదండ్రులిద్దరూ ముసలివాళ్ళయిపోయారు. మరో కూలి వాడితో ఆమె పెళ్ళయింది. అందరిలానే ఆమె కూడా భర్తతో పాటు, ఊరువిడిచి పనుల కోసం హైదరాబాద్ నగరానికొచ్చింది. అక్కడే

కొడుకు పుట్టాడు. వాళ్ళు పని చేసే భవంతులవద్దే, రేకులు, ప్లాస్టిక్ పట్టాలతో కట్టిన షెడల్లో ఆమె కాపురం సాగింది. తొమ్మిదో అంతస్తు వద్ద, మోకులు కట్టిన ఉయ్యాలపై కూర్చొని పనిచేస్తున్న యాదమ్మ భర్త ఎట్లా పడ్డాడో, కిందపడి అక్కడికక్కడే చనిపోయాడు ఓరోజు. ఏడాది కొడుకును వొళ్ళో వేసుకుని, గుండెలు అవినేలా ఏడ్చింది. యాభయి వేలు తల్లిదండ్రుల దగ్గరికి చేరింది. ఇప్పుడు కొడుకుతో పాటు ముసలివాళ్ళిద్దరినీ పోషించే భారం ఆమెమీదే పడింది. కూతురు బతుకు బండలైపోయిందన్న దిగులుతో యాదమ్మ తండ్రి ఏడాది తిరక్కుండానే చనిపోయాడు. ఉన్న ఊర్లో బతుకులేక, ఊర్లోవాళ్ళతో పాటూ ఆమె మళ్ళీ వలసకూలీ అయింది. తట్టలు మోసింది. రోడ్లు ఊడ్చింది. ఇండ్లలో పాచి పనులు చేసింది. రోజుకూలీగా రాజకీయపార్టీల మీటింగులకెళ్ళింది. అట్లా అనేక పనులు చేసి, చివరికి ఎవరి కాళ్ళో పట్టుకుని, ప్రకృతి వైద్యశాలలో ఊడ్చే పని సంపాదించుకుంది. కొన్నాళ్ళకి మసాజ్ చేయడం నేర్చుకుని, చివరికి నెలజీతం సంపాదించుకునే ఉద్యోగస్తురాలైంది. గడసరిగా, ఎప్పుడూ చలాకీగా, నవ్వుతూ వుండే యాదమ్మగా మారే క్రమంలో ఏ ఆనంద విషాదాలు ఆమెలో ఏ పెనుతుపానులను సృష్టించి వుంటాయి?

“మంచి బందోబస్తుగుంటది పోరి. కష్టంజేస్తది. మొగోడు తోడు లేనిదే అది వుండుడు. కష్టమనిపిస్తది,” అంది సరస గురించి ఒకసారి యాదమ్మ. సరస తమిళ పిల్ల. కానీ తమిళయాసతో తెలుగు బాగానే మాట్లాడుతుంది. మద్రాసు నుండి తిరుపతికి

వాళ్ళ కుంటుంబం వలస వచ్చింది. తండ్రి తోపుడుబండి పెట్టుకొని, ఇడ్డీలు, దొసెలు అమ్ముకుని సంసారం వెళ్ళదీసేవాడు. తెగిన గాలిపటంలా ఎక్కడెక్కడ ఎగిరి, ఎక్కడుక్కడ తిరిగి వచ్చిందో కానీ ఎనిమిదేళ్ళ క్రితం ఆమె యాదమ్మ వాళ్ళ బస్తీ కొచ్చింది. పాతికేళ్ళ యవ్వనంతో తళతళలాడుతూ హుషారుగా వుండే సరస, యాదమ్మ ఇంటి పక్కగది అద్దెకు తీసుకుంది. ఒకటి, రెండు గదులతో ఏడు పోర్షన్లు హ్యాండ్ బ్యాగు గోళ్ళరంగు, చెవులకి కొత్తకొత్త జుంకాలూ తగిలించుకుని ఏదో ఫ్యాక్టరీలో డ్యూటీ చేసేందుకెళ్ళేది. అద్దె వసూళ్ళకి వచ్చే ఇంటి ఓనరుకి రంచునుగా అద్దె ఇచ్చేది. అందరితో కలుపుగోలుగా వున్నా తన గురించి ఎవరైనా అడిగితే మాట దాటేసేది. చేబదుళ్ళనో, యాభయ్యో, వందో అప్పునో ఎవరైనా అడిగితే, అడిగిందే తడవు, కాదనకుండా ఇచ్చేది. గదిముందు రెండు గులాబీ ఫూలకుండీలు, గది తలుపుకు నీలం, తెలుపు ఫూలకర్డెను వేలాడే ఆ ఇంటి లోపల కూడా ఎంతో పొందికగా వుండేది. పనిపాటలు చేసుకు బతికే ఆ కుంటుంబాల మధ్య ఆమె కాస్త భిన్నంగా వుండేది. ఎందకేనేమో చుట్టుపక్కల వాళ్ళు ఆమె పట్ల కాస్త ఆదరంగానే వుండే వాళ్ళు. అందర్లోకి యాదమ్మ దగ్గరే సరసకి ఎక్కువ దగ్గరితనం, చనువు ఏర్పడ్డాయి. తల్లి చనిపోతే, తండ్రి వేరే పెళ్ళి చేసుకున్నాడనీ, ఆ వచ్చినామె చాలా గయ్యాళిదనీ, నానా హింసలూ పెట్టేదనీ, కొన్నేళ్ళు పిన్ని దగ్గరున్నాననీ, బాబాయి ప్రవర్తన మంచిది కాదనీ, అక్కడ వుండలేక, ఒక స్నేహితురాలి సహకారంతో, హైదరాబాద్ వచ్చానని యాదమ్మకి

చెప్పుకుంది.

ఓ ఏడాది తరువాత, ఆమె వయసే వుండే ఒక అబ్బాయి ఆమె ఇంటికి రావడం ప్రారంభించాడు. వాళ్ళిద్దరూ సినిమాలకీ పికార్లకీ తిరుగుతూ వుంటే యాదమ్మ ఓరోజు పెద్దమనిషిలా, పోరడు చక్కగున్నడు. ఇద్దరికి ఈడూజోడు కుదిరింది. పెళ్ళి చేసుకోరాదు, అంటూ సరసకి సలహా ఇచ్చింది. యాదమ్మ మాటలకి నవ్వి ఊరుకుంది సరస. కానీ, మరో మూడునెలలకి ఆ పిల్లవాడు వచ్చి చేరింది. యాదమ్మే వాళ్ళిద్దరినీ తనింటికి భోజనానికి పిలిచి, సరసకి చీర పెట్టింది. నిజం చెప్పాలంటే సరసకన్నా ఆ పిల్లవాడు అందగాడు. డిగ్రీ వరకు చదువుకున్నాడు. అతను అమలాపురం నుండి సినీ అవకాశాలను వెతుక్కుంటూ వచ్చాడని సరస చెప్పింది. ఆరునెలల తరువాత అతని స్టూడియోలకి దూరమవుతుందని అంటూ, వాళ్లు ఇల్లు ఖాళీచేసి వెళ్ళిపోయారు. అయినప్పటికీ వీలు చేసుకొని అప్పుడప్పుడూ యాదమ్మ దగ్గరకి రావడమో, ఫోన్ చేయడమో చేసేది సరస. ఆ తరువాత, మూడునెలల పసిబిడ్డని ఎత్తుకుని, యాదమ్మ ఇంటికొచ్చింది సరస. పిల్లవాడికి పాలిస్తూ, ఏడుస్తుంటే, ఆమె కన్నీళ్ళు వాడి నుదిటి మీదా, బుగ్గలపైనా పడ్డాయి. ఆమె ఎక్కువ వివరాలు చెప్పకుండానే అర్థమైంది యాదమ్మకి. వాడు ఆమెని వదిలిపెట్టి వెళ్ళిపోయాడని. ఎక్కడుంటాడో తెలియని వాణ్ని వెతకలేక, కనీసం ఆమె తండ్రి వివరాలన్నా చెప్పమని అందరూ కలిసి సరసని వత్తిడి చేశారు. ‘నాకెవ్వరూ లేరు’ అంటూ, గుండెలు పగిలేలా ఏడుస్తున్న సరసని

ఓదార్చటం ఎవరి తరం కాలేదు.

పాత సామాన్లు పెట్టుకునే తడికెల పాకని శుభ్రంచేసి, సరస వుండేందుకు చోటు కల్పించాడు ఇంటి ఓనరు. చుట్టుపక్కల వాళ్లంతా తలా కాస్త చందాలేసుకుని, అద్దె కట్టి, రెండు, మూడు నెలలకి సరిపడేలా బియ్యం, పప్పులు కొనిచ్చారు. సరస తన మెడలో పసుపుతాడుకు వేలాడుతున్న బంగారపు మంగళసూత్రపు బిళ్ళ ఇస్తే, పక్కింటివాళ్ళు అమ్మిపెట్టి, ఆమె చేతిలో డబ్బులు పెట్టారు. ఇప్పుడా కాంపౌండులో సరసకి ఇంతకుముందులా ప్రత్యేకమైన గుర్తింపులేదు. పగిలి నెద్రలబారిన పాదాల గురించి, మట్టిచేరిన వేలిగోళ్ళ గురించి పట్టించుకునేంత తీరిక ఆమెకి లేదు. ఇప్పుడా ఇంటి వాకిలికి నీలం పూలకర్డెన్ వేలాడుంటేదు. పూలకుండీల ఊసులే లేదు.

యాదమ్మ తనకు తెలిసిన మేస్త్రీతో మాట్లాడి, తట్టలు మోసే పని ఇప్పించింది. కానీ ఆ పని ఎక్కువ కాలం చేయలేక, ఇళ్ళలో పాచి పనులు, వెతుక్కుంది. కొడుకు మూడేళ్ల వాడయ్యాడు. సరస జీవితం కాస్త తెరిపిన బడ్డట్లయింది.

“ఉప్పుకారం తిన్న శరీరమాయె. ఊకోమంటే అది ఊకుంటద? శివసత్తులు సిగమూగినట్లు, వయసు మనల దుంకులాడిస్తది,” అంది యాదమ్మ. అట్లా ఆమె, సరస దుంకులాడిన వైనానఇన, చిత్రకళకి తమాషాగా చెప్పిందొకసారి యాదమ్మ.

ఆవిరి పొగలు కక్కుతున్న అద్దాల గదిలో కూర్చుని స్టీమ్బాత్ చేస్తున్న చిత్ర తన అర్ధనగ్న శరీరం మైపోసారి చూసుకుంది.

దేహం అంటే ఏమిటి? దాని చుట్టూ ఇంతమంది పోగవుతారెందుకు? మనసెందుకు ఎప్పుడూ, గాలిలో పెట్టిన దీపంలా రెపరెపలాడుతుందరెందుకు? దేహమూ, బుద్ధి, మనసు మనిషి జీవించినంత కాలం ఎన్నడూ కలవని సమాంతరరైలుపట్టాల్లా సాగుతాయనిపిస్తుంది చిత్రకి.

ఈ అందమైన వంపులు తిరిగిన శరీరాన్ని, మనసును, చురుకైన బుద్ధినీ తన స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకునేందుకు తను ఎలా ప్రయాసపడేదో గుర్తుకొచ్చింది చిత్రకి. శరీరానఇన అందంగా, ఆరోగ్యంగా వుంచుకోవడం, పెదవులపైన చిరునవ్వును ఎన్నడూ చెదరనీయకపోవడం, కించిత విసుగు, దిగులు, విషాదాలు, ఏవీ కూడా ముఖం పైన కనబడనీయకపోవటం, చలాకీగా, అకర్షణీయంగా మాట్లాడడం ఇవన్నీ, అనేక ఏళ్ళుగా కృషిచేసి సాధించిన విద్యలు తన ఆలోచనలు ఇప్పుడెందుకో నియంత్రించలేని నయాగారా జలపాతంలా లోలోపల ఎగిసిపడటాన్ని గమనిస్తోంది చిత్ర.

ప్రకాశం జిల్లా ఉప్పుగుండూరులో పదోతరగతి వరకూ చదువుకుంది చిత్ర. తండ్రి ఓ స్కూల్లో డ్రాయింగ్ పనిచేస్తూ, ఆ జీతం చాలక మరో స్నేహితుడితో కలిసి, పెళ్ళిళ్ళలో వీడియోలు తీస్తూ వుండేవారు. ఎంసెట్ కోచింగ్ కోసం, విజయవాడలో ఓ పేరున్న కోచింగ్ సెంటర్లో చేర్పించాడు. ఇంజనీరింగులో సీటు సంపాదించి, ఏ అమెరికాకో వెళ్ళి బాగా సంపాదించాలనీ, అలా తమ ఆర్థికస్థితి మెరుగు పడాలనీ, తల్లి ఆశపడేది. నిరాడంబరత్వం, ఆదర్శాలు

మాట్లాడే నెమ్మదైన తండ్రిని తల్లి ఎప్పుడూ ఈసడిస్తూ మాట్లాడుతుండటం చిత్ర మీద కూడా ప్రభావాన్ని చూపించింది. అతని చాతకానితనం వల్లే, పెదనాన్నలు తాతగారి ఆస్తి తమకి దక్కునివ్వలేదని, తల్లిలా ఆమె కూడా అనుకునేది. విజయవాడలో తనతో పాటూ చదువుకుంటున్న డబ్బున్న అమ్మాయిల్ని చూస్తే, చిత్రకళకి లోలోపల ఈర్ష్యగా అనిపించేది. మొదట్లో గుర్తించలేదు కానీ, వాళ్ళకు లేనిది, తనకున్నది అందం అని నెమ్మదిగా నెమ్మదిగా తెలుసుకుందామె. డబ్బుంటే ఆ అందానికి మరిన్ని మెరుగులు దిద్దుకోవచ్చని, అందాన్ని కూడా పదిమంది గుర్తిస్తారని, తల్లిదండ్రుల అదుపాజ్ఞలు లేకపోతే, చాలా స్వేచ్ఛగా వుంటుందని తెలుసుకున్న ఆ రెండేళ్ళ విజయవాడ హాస్టల్ జీవితమంటే ఆమెకి ఇప్పటికీ ఇష్టమే. ఇరుకు ఇరుకుగా, పొదుపుగా, భయం భయంగా, అన్నిటికీ కటకటలాడుతే బతికే తన ఇంటి పరిస్థితి చిత్రకి ఎప్పుడూ నచ్చేదికాదు. ఆమె ఆలోచనల్లో కొంచం వికాసం వచ్చిందేమో కానీ, ఎంసెట్ పరీక్షల్లో ఆమె చివరాఖరికి చేరుకుంది. ఎట్టి పరిస్థితుల్లో సీటు రాదని అర్థమయ్యాక, అనవసరంగా డబ్బులు ఖర్చు పెట్టించావన్న తల్లి సాధింపుల్ని భరించలేక, ఇక చచ్చినా మరోసారి ఎంట్రన్స్ పరీక్ష రాయనని మొండికేసి, ఒంగోలులో బి.కామ్లో చేరింది. చదువుపూర్తికాగానే, ఆరువేలకి ఎకౌంటెంటుగా హైదరాబాదులో ఉద్యోగం సంపాదించుకొని, ఇంట్లో వెళ్ళద్దని అన్నా వినకుండా వచ్చేసింది. అమీర్పేటలో ఓ లేడీస్ హాస్టల్లో చేరింది. దగ్గర్లోనే వున్న ఒక కంప్యూటర్ సెంటర్లో తన రూమ్మేట్తో

పాటు చేరింది. ఇరుకు గదుల్ని, సామాన్లని, చిరుతిళ్ళనీ, అప్పుడప్పుడూ దుస్తుల్ని హాస్టల్ మిత్రులతో పంచుకుంటూ, కొత్తకొత్త కలల్ని వెతుక్కుంటూ, కొత్త జీవితాన్ని ప్రారంభించింది చిత్ర. రకరకాల అమ్మాయిలు. చిత్రకళలానే కొంచెం అమాయకంగా, మరెంతో ఆశగా జీవితంలో పైకెదగాలన్న కలలతో బయలుదేరినవాళ్ళు. వలలను, నిచ్చెనలను తయారు చేసుకోవడం నేర్చుకున్నవాళ్ళు వాళ్ళలో కొందరే. తనలానే వుండే కొందర మ్మాయిలు కొంతకాలం గడిచాక ఖరీదైన దుస్తులు, సెల్ ఫోన్లతో, విలాస వంతంగా వుండటం, వాళ్ళకోసం వీధి మలుపుల వద్ద మగపిల్లలు నిలబడటం, వాళ్ళ వెనుక మిగిలిన అమ్మాయిలు చెవులు కొరుక్కోవడం చిత్రకళ గమనించింది. అలా తనకి బాగా దగ్గరైన తన రూమ్మేట్ సునీత గురించి కూడా, గుసగుసలుండేవి. తనతోపాటు మొదటిసారి కొన్ని పార్టీలకి వెళ్ళినప్పుడు, అక్కడికొచ్చిన వాళ్ళలో ఎక్కువమంది ఇంగ్లీష్లో మాట్లాడుకోవడం, మంచినీళ్ళు తాగినంత సహజంగా అందరూ మద్యం తాగటం, సిగిరెట్లు కాల్చటం మొదటిసారి చూసింది చిత్రకళ. అలాంటిచోట కూడా తన అందం తనకో గుర్తింపునిస్తోందని ఆమె గుర్తుపట్టగలిగింది. అందంతోపాటు చొరవ, చూట్టూ జరుగుతున్న విషయాలు, కొంచెం పుస్తకాలు, సినిమాల వంటివాటి గురించి తెలియడం, ముఖ్యంగా ఇంగ్లీషు బాగా రావడం అవసరమని అనుకుందామె. జీవితంలో ఆర్థికంగా ఎదగటానికి మనకున్న అందం, శరీరం సాధనమైతే అందుకు చింతించాల్సిన

అవసరమేమీలేదని ఆమెని ఒప్పించగలిగింది సునీత.

‘ఒకటి పొందాలంటే, మరొకటి కోల్పోక తప్పదన్న,’ కొత్త సత్యాన్ని కనుగొన్న విభ్రాంతితో, లెక్కలేనితనంతో గడిపే కొందరు అమ్మాయిల జాబితాలో ఇప్పుడు చిత్రకళ కూడా చోటు సంపాదించుకుంది. ‘శరీరానిదేం వుంది. కొద్ది నిమిషాలు నీవి కావనుకుంటే సరి,’ అందామె స్నేహితురాలు ఓ సారి. అట్లా అనుకోవడానికి చిత్రకి నాలుగేళ్ళ కాలం పట్టింది.

స్నానం ముగించి, అక్కడే తయారయి బయటకొస్తుంటే, చల్లటిగాలి తగిలి శరీరం ఎంతో తేలిగ్గా అనిపించింది. మాదాపూర్ దాటుతుండగా హఠాత్తుగా పెద్దపెద్ద చినుకులతో వాన మొదలైంది. కారు కిటికీ అద్దాల మీద జారుతున్న వర్షపు చినుకుల్ని చూస్తుంటే గుర్తొచ్చింది. నోవాటెల్లో రాత్రి వెళ్ళవలసిన డిన్నర్. సినీ, రాజకీయ ప్రముఖులు, వ్యాపారవేత్తలు, వచ్చే అలాంటి పార్టీలను ఆమె ఎప్పుడూ మిస్కాదు. కానీ ఈ రోజెందుకో ఎక్కడికీ వెళ్లాలని లేదామెకి దిగులు దిగులుగా, దుఃఖం బయటకు రాకుండాలోన లుంగలు చుట్టుకుంటూ...

యాదమ్మ మాటలు గుర్తొచ్చాయి.

‘వులిని తను నిజంగా స్వార్థి చేయగలిగిందా? కనీసం అది తనని పూర్తిగా తినేయకుండా చూసుకోగలిగిందా? లేకపోతే తన జీవితం కూడా సరస జీవితంలానే అవుతుందా?’ ఈ తలపుకు ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడింది చిత్రకళ.

మనిషి లోపలి కోర్కె బహుశా, పూరాతనమైంది కావచ్చు. అదుపులేని

శరీరానికి ఎన్నెన్ని అడ్డుకట్టలో, అయినా అది గట్లు తెంచుకు పారే నదిలా ప్రవహిస్తుంది. యాదమ్మ అన్నట్లు అది శివాలెత్తుతుంది. అలా శివాలెత్తిన సరస జీవితం ఏమయింది.

“సరస కూలికి బోయినప్పుడు, గాడామెకొక మేస్త్రీగానితో సోపత్తైనది. ఆడు అప్పుడుప్పుడు పైసలిచ్చేటోడు. దానితో తిరుగుడు బెట్టిందీ పోరి. వానికి పెండ్లాం బిడ్డలున్నారు. ఎన్నటికన్న నిన్ను ఇడిసిపెడతడే దేడ్దిమాక్దాన, ఇంక చిన్నదానివే. ఇంకెవలనన్న జూసుకుని, పెండ్లిజేసుకోవే అని ఎంత చెప్పిన ఇన్ద్రా అది,” అంది యాదమ్మ.

సరసకీ, తనలాంటి వాళ్ళకీ, ‘నీ తాలూకు గతంలో నాకు పనిలేదు. ఇప్పటి నువ్వు మాత్రమే నాకు కావాలి. నిన్ను ప్రేమించాను. మనం పెళ్ళి చేసుకుందాం,’ అనేవాడు ఎక్కడ దొరుకుతాడు. శరీరపు కోర్కె తీర్చుకునే ఆటకీ, పెళ్ళనే ఆటకీ, బహుశా వేరువేరు సూత్రాలు, నిబంధనలూ వుంటాయి కామోలు అనుకుంది చిత్రకళ.

సరసకి ఒక కాలేజీలో ఊధ్యేపని దొరికింది. పొద్దుట ఇళ్ళలో పని చేసుకుని, కాలేజీ పనికెడుతుంది. కొత్తగా జర్నా అలవాటైంది. రోజూ వండుకునేందుకు బద్దకిస్తుంది. చేతిలో డబ్బులుంటే బిరియానీ పొట్లం తెచ్చుకుంటుంది.

“గట్ల డబ్బులు ఆగం చేయకు. పోరడున్నడు. పానం బాగలేన్నాడు కర్నూల కన్నా ఆస్తయని అంటే, రేపటి సంగతి రేపు. రేపటికి బతికుంటామో స్తమో? ఎవలకి ఎర్క అనేది,” అంది యాదమ్మ.

(మిగిలినది తరువాయి సంచికలో)

కవిత

మనువుల రాజ్యంలో మానవి

-బెందాళం కృష్ణారావు

మనువాదానికి సామ్రాజ్యవాదం తోడై
ప్రపంచీకరణ నీడై
అవధులు లేని స్వార్థంలో
కనుమరుగై పోతున్న మనషి తనంలో
చిత్రహింసల పాలవుతున్న సగంలో ఆమె
ఆనాది కాలం నుంచి
ఆధునిక జీవనం వరకు
ఆమెది నిత్యం క్షతగాత్ర గానమే

పెట్టుబడి దారుల కబంధ హస్తాల్లో చిక్కి
కొన వూపిరితో విలవిల్లాడుతూ
ప్రసారమాధ్యమాల్లో మార్కెట్ సరుకవుతోంది
ఆమె శరీరమే కాదు, హృదయం కూడా...

ప్రపంచమంతా కుగ్రామంగా
మారిపోతున్న వేళ
తన జీవితపు పూరింట్లో
అగచాట్ల ఆటుపోట్లకు
రెపరెపలాడే మానవత్వపు
చిరుదీపపు వెలుతురును
చెదిరిపోనివ్వకుండా
సంరక్షిస్తోంది సమానత్వపు చేతులతో

కుల మతాలుగా, వర్గాలుగా
తెగిపోయిన మనుషులు
విడిపోతున్న హృదయాల సాక్షిగా
చరిత్ర యవనికపై
మాన చిత్తరువు కాదామె...

ఆమె-

జాతిని జాగృతం చేసిన
ఒక సైమన్ ది బోవర్
బతుకు పోరాటాన్ని
తీర్చి దిద్దిన గోర్కి అమ్మ
సామ్యవాద తత్వవేత్తకు
జీవన సహచరి జన్ని మార్బ్
శ్రామిక మహిళల పోరాటానికి
దిక్సూచి క్లారా జెట్కిన్
అతివల్లో అక్షర చైతన్యాన్ని
నింపిన సావిత్రి బాయిపూలే
తెలంగాణ దొరతనానికి
ఎదురు నిలిచిన ఐలమ్మ
సిక్కోలు విప్లవాన్ని
రగిలించిన పంచాది నిర్మల
జాతి వివక్షకు బలైన రోహిత్
మాతృమూర్తి రాధిక

ఆమె ఒక్కరు కాదు... వంటరి కాదు
అందరూ కలిసిన అన్నీ
ఆమె సమాయత్తమౌతోంది
కల్లోలత సమాజం నుంచి
దూసుకొస్తోన్న కాంతి పుంజంలా
విముక్తి గీతాన్ని విశ్వవ్యాప్తంగా
విప్లవ నినాదంలా మార్మోగించడానికి
విరామమెరుగక శ్రమిస్తోంది
తరతరాల భావదాస్యపు
బానిస బంధనాలు తెంచుకోడానికి
బహుజన వర్గ చైతన్యంతో
సామాజిక సమతాదీపిక ధరించి
మనువుల రాజ్యంలో మానవిగా
విమోచన వైపు అడుగేస్తోంది...

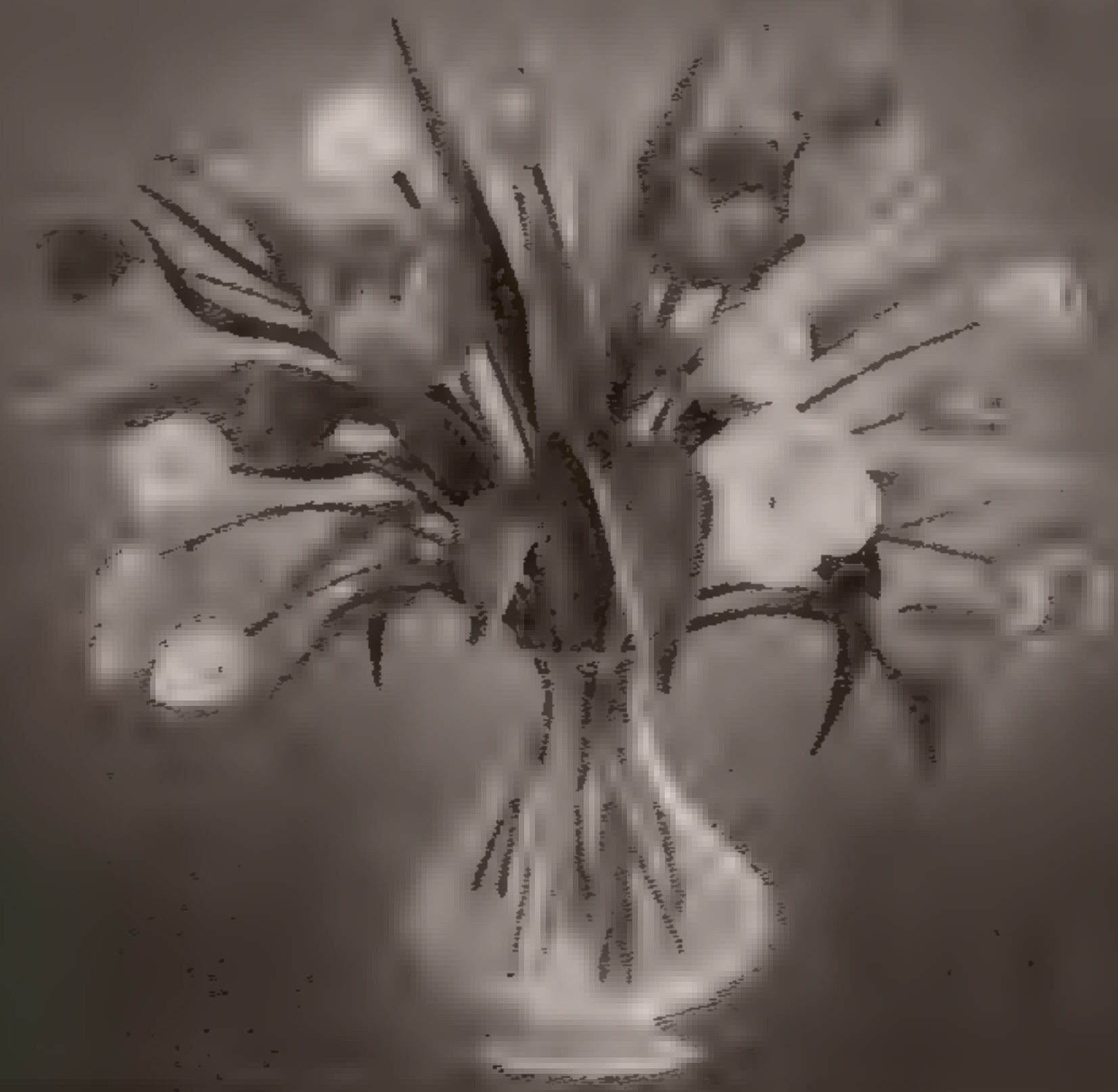

జన కళ్యాణ సమాఖ్య

పార్వతీపురం

- ◆ రానున్న 2030వ సంవత్సరం నాటికి ప్రపంచ కార్యకలాపాలలో ప్రముఖ పాత్ర వహించేది స్త్రీ.
- ◆ గ్రామ స్థాయి నుండి రాష్ట్ర స్థాయి వరకు సాధారణ స్త్రీ కూడా తన యొక్క దైనందిన పాత్ర ద్వారా స్థాపించిన విజయాలను చాటి చెప్పడానికి అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం అనేది ఒక వేదిక.
- ◆ 2030వ నాటికి బాలబాలికలకు నాణ్యతా ప్రమాణాలతో కూడినటువంటి పూర్వ శిశు విద్యాభివృద్ధి ద్వారా ప్రాథమిక విద్యకు సంసిద్ధులయ్యేటట్లు తయారు చేయుట.
- ◆ ఎక్కడైనా ఆడపిల్లలు మరియు మహిళలపై జరిగే వివక్షను రూపుమాపుట.
- ◆ భూణ హత్యలు మరియు బాల్య వివాహాలను నివారించుట.
- ◆ స్వయం సహాయక సంఘాలను మరియు గ్రామ ఆధారిత సంఘాలను బలోపేతం చేసి వాటి ద్వారా వారు సామాజికంగా, ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా స్వయం స్వావలంబన సాధించి గ్రామాభివృద్ధి కార్యక్రమాల యందు పూర్తి భాగస్వామ్యము వహించేటట్లు చేయుట.
- ◆ కుటుంబ మరియు సామాజిక వ్యవస్థల యందు స్త్రీ, పురుష సమానత్వముతో పాటు, నిర్ణయాత్మక శక్తిని పెంపొందించుట.

పై అంశములను జన కళ్యాణ సమాఖ్య ద్వారా గ్రామ స్థాయి నందు గల మహిళలకు అవగాహన కలిగించి, భాగస్వామ్యం వహించేటట్లు తయారు చేయుట.

ఎం.వి. వల్లీస్

జె.కె.ఎస్. జనరల్ సెక్రటరీ,

పార్వతీపురం

ఆరోగ్యం

సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు ఆందోళన కలిగిస్తున్న గణాంకాలు

- చాయా పచారి, రాజస్థాన్ (జన స్వాస్థ్య అభియాన్ నాయకురాలు)

‘సిజేరియన్ ఆపరేషన్’... ప్రసవం కష్టమై తల్లికో, బిడ్డకో అపాయం ముంచు కొచ్చినప్పుడు వారి ప్రాణాలను కాపాడే సంజీవని. మాతా శిశు మరణాలను తగ్గించడానికి ఆధునిక వైద్య శాస్త్రం అందించిన అద్భుతమైన ఆయుధం. కానీ అరుదుగా మాత్రమే ఉపయోగించవలసిన

ఈ ఆయుధం అసందర్భంగా ప్రయోగించ బడుతోందా అనే ప్రశ్న కొంతకాలంగా వినిపిస్తోంది. తాజాగా ప్రభుత్వం విడుదల చేసిన ‘జాతీయ కుటుంబ ఆరోగ్య సర్వే

2015-16’ గణాంకాలు అవుననే చెబుతున్నాయి. 2005-06లో నిర్వహించిన జాతీయ కుటుంబ ఆరోగ్య సర్వే ప్రకారం ప్రతి వెయ్యి ప్రసవాలకు 85 సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు జరగగా 2015-16 నాటికి ఆ సంఖ్య 172కి పెరిగింది. అంటే దశాబ్ద కాలంలో ఈ ఆపరేషన్ల శాతం రెండింతలయ్యింది. ఈ గణాంకాలను ఇంకా లోతుగా పరిశీలిస్తే మరిన్ని ఆందోళనకరమైన వాస్తవాలు కనిపిస్తాయి. పది సంవత్సరాల క్రితంతో పోలితే మొత్తం ఆసుపత్రుల్లో జరిగే ప్రసవాల్లో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లో జరిగేవి 18 శాతం నుంచి 52 శాతానికి పెరిగాయి. ఈ దశాబ్దకాలంలో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లో

సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు 15 శాతం నుంచి 12 శాతానికి తగ్గిపోగా ప్రైవేట్ ఆసుపత్రుల్లో ఇది 27 శాతం నుంచి 41 శాతానికి పెరగడం గమనార్హం. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 2015-16 సర్వే ప్రకారం మొత్తం

ప్రసవాల్లో సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు 40 శాతం. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లో జరిగిన ప్రసవాల్లో సిజేరియన్ ఆపరేషన్ ద్వారా జరిగినవి 25 శాతంగా ఉంటే ప్రైవేటు ఆసుపత్రుల్లో జరిగిన ప్రసవాల్లో సిజేరియన్ ఆపరేషన్ ద్వారా జరిగినవి 57 శాతం. ఒక దేశం లేదా రాష్ట్రంలో మొత్తం ప్రసవాల్లో 10 నుంచి 15 శాతం సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు జరగడం సాధారణమని ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ అంచనా. అంటే మన రాష్ట్రంలోని ప్రైవేటు ఆసుపత్రుల్లో సాధారణం కంటే దాదాపు

నాలుగు రెట్లు అదనంగా ఆపరేషన్లు జరుగుతున్నాయి.

పై గణాంకాలను చూడగానే “ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లో తగిన సదుపాయాలు లేనందున ప్రసవం ప్రమాదకరంగా ఉండే డెలివరీ కేసులన్నీ ప్రైవేట్ ఆసుపత్రులకు

పంపుతున్నారని, సహజంగానే

అటువంటి సీరియస్

కేసులకు సిజేరియన్

ఆపరేషన్ అవసర

మౌతుందనీ, అందుకే

ప్రైవేట్ ఆసుపత్రులలో

సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు

ఎక్కువగా జరుగుతున్నాయని”

మనకు ఒక సాధారణ అభిప్రాయం

కలుగవచ్చు. కానీ అన్ని ఆసుపత్రులను

కలుపుకుని చూసినప్పుడు ఒక ప్రాంతంలో

జరిగే మొత్తం ప్రసవాలలో సిజేరియన్

ఆపరేషన్లు 10 - 15% మించకూడదు

అనే ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ సూచన ఉల్లం

ఘించబడుతున్నదనేది ఆందోళనకరమైన

అంశం. ప్రపంచ వ్యాపితంగా ప్రసవ

సంబంధ మాతృమరణాలపై విస్తృతంగా

అధ్యయనం చేసిన మీదట ఈ సూచన

వెలువడింది. కొన్ని సమస్యాత్మక ప్రసవాల్లో

సిజేరియన్ తల్లి, బిడ్డల ప్రాణాలను

కాపాడుతుంది. సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు

పెరిగిన మేరకు మాత్రం మరణాలు తగ్గాయని అధ్యయనాలు వెల్లడించాయి. ఐతే ఒక ప్రాంతంలో సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు 15% కంటే పెరిగితే ఆ మేరకు మాత్రం మరణాల్లో తగ్గుదల నమోదవ్వలేదని పరిశోధనల్లో తేలింది. రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఈ ఆపరేషన్లు 40% పైగానే జరుగుతున్నాయి. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులైనా, ప్రైవేటు ఆసుపత్రులైనా అనవసరమైన సందర్భాల్లో సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు చేయడం అభ్యంతరకరమే. దీనికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. ప్రసవంలో సాధారణంగా వచ్చేదానికంటే కొంచెం ఎక్కువ ఇబ్బందులు తలెత్తినప్పుడు నైపుణ్యాన్ని బట్టి, అనుభవాన్ని బట్టి, అందుబాటులో ఉన్న సౌకర్యాలను బట్టి డాక్టరు తీసుకునే నిర్ణయంలో వ్యత్యాసాలు ఉంటాయి. ఇవి ప్రభుత్వ ఆసుపత్రిలోనైనా లేదా ప్రైవేటు ఆసుపత్రిలోనైనా జరగొచ్చు. ఐతే ప్రైవేటు ఆసుపత్రిలో జరిగే సిజేరియన్లకు వైద్య పరమైన కారణాలకంటే ఇతర కారణాలే ఎక్కువ. సాధారణ ప్రసవం కంటే ఆపరేషన్ చేస్తే ఆసుపత్రికి ఎక్కువ ఆదాయం వస్తుందనే కారణంతో ప్రైవేటు ఆసుపత్రులు ముఖ్యంగా భారీ పెట్టుబడులతో నడిచే కార్పొరేట్ ఆసుపత్రులు ఆపరేషన్ వైపు మొగ్గే

అవకాశాన్ని తోసిపుచ్చలేం. ఆరోగ్య బీమా ఉన్న వారికి అవసరం లేకపోయినా సిజేరియన్, గర్భసంచి తొలగింపు వంటి ఆపరేషన్లు చేస్తున్నారని అనేక అధ్యయనాలు వెల్లడించాయి. సాధారణ ప్రసవంలో ఉండే నొప్పిని తట్టుకోలేమనే ఆందోళనతో గర్భిణీ లేదా ఆమె కుటుంబ సభ్యులు ఆపరేషన్ చేయవలసిందిగా డాక్టర్లను ఒత్తిడిచేయడం చూస్తుంటాం. ఇది పేద కుటుంబాలలోకంటే ఎగువ, మధ్య తరగతి, ధనిక కుటుంబాల్లో ఎక్కువగా కనపడుతోంది. ఆపరేషన్ చేయడం వల్ల దీర్ఘ కాలంలో తల్లికి వచ్చే ఆరోగ్య సమస్యలను స్పష్టంగా వివరిస్తే చాలామంది సాధారణ ప్రసవానికే మొగ్గు చూపుతారు. గర్భం దాల్చిన తొలి నెలల్లోనే కౌన్సెలింగ్ మొదలవ్వాలి. ముందునుంచీ తగిన వ్యాయామాలు చేయడం ద్వారా సాధారణ ప్రసవం జరిగే అవకాశాలను వివరించి, వారిని శారీరకంగా, మానసికంగా సాధారణ ప్రసవానికి సిద్ధం చేయాలి. కానీ పని ఒత్తిడి కారణంగానో లేదా అదనపు ఆదాయాన్ని ఆశించో వారికి తగిన కౌన్సెలింగ్ నిర్వహించకుండా సిజేరియన్ ఆపరేషన్లు చేసేస్తున్నారు.

ఈ సమస్యపై వైద్యులు, ఆసుపత్రుల

యాజమాన్యాలు, ప్రభుత్వం దృష్టి పెట్టవలసిన అవసరం ఎంతో ఉంది. స్టాండర్డ్ ఆవరేటింగ్ ప్రొసీజర్స్ రూపొందించి ఆసుపత్రులు వాటిని అనుసరించేలా చెయ్యాలి. అలా చేయడం ద్వారా సిజేరియన్ ఆపరేషన్లే కాదు అనవసరంగా జరిగే అనేక చికిత్సలను నివారించొచ్చు. కార్పొరేట్ ఆసుపత్రులలో చికిత్స విధానాలను, చికిత్సల ధరలను నియంత్రించే క్లినికల్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ చట్టం అమలుచేయడం ద్వారా ఈ దిశగా ముఖ్యమైన ముందడుగు వెయ్యొచ్చు. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులను బలోపేతం చేయడం, ముఖ్యంగా సీమాంక్ సెంటర్లు సమర్థవంతంగా పనిచేయడానికి కావలసిన సిబ్బంది, పరికరాలను సమకూర్చడం అత్యవసరమైన చర్య. క్షేత్ర స్థాయి ఆరోగ్య సిబ్బందిని, ఆరోగ్య ఉప కేంద్రాలను, ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాలను బలోపేతం చేయడం ద్వారా గర్భిణీలకు ఆరోగ్య పరీక్షలు, కౌన్సెలింగ్ సక్రమంగా నిర్వహించి ప్రసవ సమయంలో సమస్యలు రాకుండా నివారించొచ్చు. తద్వారా అనవసర ఆపరేషన్ల నుంచి మహిళలను కాపాడడమే కాక మాతా శిశు మరణాలను గణనీయంగా తగ్గించొచ్చు.

ఈ రోజుల్లో సంబంధాలు
రాష్ట్రతో సమానమైనవి
ఎందుకంటే కొద్దిగా మంట
ఎక్కువైతే రాష్ట్ర
మాడి మనీ కావడం భాయం

జీవితంలో మంచివారి కోసం
అన్వేషించవద్దు ముందు
నీవు మంచిగా మారు
బహుశా నిన్ను కలిసిన వ్యక్తికి
మంచి మనిషి అన్వేషణ
పూర్తికావచ్చునేమో

ధర్మం కోసం జీవించు
ధర్మబద్ధంగా ముందుకు నడుచు
నీవు సాధించిన విజయం
నిన్ను చూసి గర్వపడుతుంది

పుస్తక సమీక్ష

మాజీ 'నేరస్థ' జాతులు - సమగ్ర పరిశీలన

- నందూరి పద్మాజలి

నేడు దేశంలో అనేక కుంభ కోణాలు, మోసాలు సాక్షాత్తు పాలకుల వల్లనే జరుగుతూ 'దొంగలు దొంగలు' అని ప్రజలు గగ్గోలు పెడుతున్నారు. వీరంతా సమాజంలో పెద్ద మనుషులుగా చలామణి అవుతూ మేకవన్నె పులులుగా తిరుగుతున్నారు. వీరిని దొంగలుగా గుర్తించడం ఎంతో ప్రయాసతో కూడిన పని. గుర్తించినా శిక్షించడం వెలివేయడం సాధ్యం కాని పని.

కానీ నమాజంలోని అనేక కారణాల వలన బతుకుతెరువు కోల్పోయి, వ్యవస్థీకృత జీవితం కరువై, సోమరిపోతులై పోలీసులచే అణచివేతకు గురై, శిక్షలు, చిత్రహింసలు అమానవీయ పరిస్థితులు ఎదుర్కొనే స్థితికి బలవంతంగా తీసుకురాబడిన ఆదిమ జాతులవారికి గజదొంగలుగా ముద్రలు వేసి నేరస్థ జాతులని శిక్షవేశారు. ఒకసారి దొంగలుగా, నేరస్థులుగా పరిగణనకు గురికావడం వారి కుటుంబాలకు శాపంగా మారింది. గత శతాబ్ద కాలం నుండి ఆదివాసులపై అధ్యయనం, పరిశోధనలు ఆరంభమయ్యాయి. ఈ క్రమంలో వకుళాభరణం లలిత, మల్లి గాంధీ, కొంపల్లి సుందర్ల

విస్తృత అధ్యయనం, ద్వారా వాస్తవాలను సమాజదృష్టికి తెచ్చే ప్రయత్నం ఈ పుస్తకం వెలువరించడానికి కారణమయింది. ఈ గ్రంథంలో ఆదివాసీల తరతరాల జీవనాన్ని పాఠకుల ముందు ఆవిష్కరించారు. రచయితల కఠోర పరిశ్రమను మనం దర్శించేముందు వారి గురించి తెలుసుకోవాలి. డా॥ లలిత కవ్వరాళ్ల తిప్ప, సీతానగరం సెటిల్మెంట్లపై పరిశోధనలు చేశారు. డా॥ గాంధీ స్టువర్ణపురం, సిద్ధాపురం సెటిల్మెంట్లపై పరిశోధించి హైదరాబాద్ విశ్వవిద్యాలయంలో పరిశోధక పట్టా పొందారు. మరొక గ్రంథకర్త కొంపల్లి సుందర్ సామాజిక శాస్త్రాల్లో భాగంగా ఆధునిక ఆంధ్ర దేశ చరిత్రపై పరిశోధన చేసి పత్రాలు వెలువరించారు. ముఖ్యంగా వీరు ఈ జాతులు, ఇంకా వివక్షకు గురైన ఇతరేతర ప్రజానీకపు పునరావాస కృషికి దోహదపడ్డారు. ఈ కృషికి వీరి అధ్యయనం ఉపయోగపడుతుంది. విజయవాడ నాస్తిక కేంద్రం వారి 'నంస్కార్' ఆధ్వర్యంలో లవణం, హేమలతా లవణం పర్యవేక్షణలో సాగిన

వారి నిరంతర కృషి పునరావాసానికి తోడ్పడింది. ఇంతవరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ అన్ని సెటిల్మెంట్లపై సాగిన పరిశోధనలు తాలూకు వెలువడిన అంశాలు ఈ గ్రంథం ద్వారా తెలుసుకుంటామనడం అతిశయోక్తి కాదు. ఈ గ్రంథానికి పరిచయకర్త వకుళాభరణం రామకృష్ణ కాగా లవణం ముందుమాట రాశారు.

రచయితల ఉపోద్ఘాతంతో కలిపి పన్నెండు అధ్యాయాలుగా ఈ గ్రంథాన్ని రాశారు. మొదటి అధ్యాయంలో రచయితలు ఏయే ప్రదేశాలు సంచరించారో, ఎంతమంది సంబంధీకులను కలిశారో, ప్రముఖ సామాజిక శాస్త్రవేత్తలు ఎవరెవరు ఇంతకుముందు నుండే నేరస్థుల సంబంధిత చరిత్రల గురించి గ్రంథాలు రాశారో వాటి నుండి సమాచారాన్ని స్వీకరించారు. నేరస్థ జాతులుగా గుర్తించబడ్డవారిని పరిశోధనా సమయంలో వారు కలిసిన నప్పుడు తాము సీఐడీ అధికారులుగా భావించి విషయాలు చెప్పడానికి వారు ఇష్టపడలేదని, కొంతకాలం వారితో ఉండి వారికి నమ్మకం కలిగిన తరువాత

వారి విషయాలను చెప్పడానికి ముందుకొచ్చారని రచయితలు తెలిపారు. ఆశ్చర్యం ఏమిటంటే బిడ్డ పుట్టినప్పటి నుండి దొంగతనాలు చేయడంలో పెద్దలు శిక్షణ ఇస్తారు. తూర్పు భారతంలో, ఉత్తర భారతంలో ఇంకా దేశంలో ఎక్కడెక్కడ నేరస్థ జాతులుగా గుర్తించబడ్డ కులాలు ఉన్నాయో రచయితలు వివరంగా తెలియజేశారు. రచయితలు కప్పరాళ్ళతిప్ప, సీతానగరం, స్టువర్ణపురం, సిద్ధాపురం గ్రామాలను విస్తృత అధ్యయనం చేయటానికి వారు చేసిన కఠోర శ్రమ మన కళ్లకు కట్టినట్లు తెలుస్తుంది.

రెండో అధ్యాయం 'ఎరుకలవారి జీవనరేఖలు'లో వారి వ్యక్తిత్వాన్ని పరిచయం చేశారు. రాష్ట్ర జనాభాలో 11% షెడ్యూల్డ్ జాతులవారు ఉన్నారనే అంశాలతో పాటు వారి వివాహ పద్ధతులు, దొంగతనాలు ఏవిధంగా చేసేవారు, దానికి కారణమైనవారు, వారిని ఆ స్థితికి నెట్టిన పరిస్థితుల గురించి తెలియజేశారు. వారి ఈ దుస్థితికి కారణం రాజులు, జమీందారులు, వలసపాలనలు ప్రధాన కారణమని తెలుస్తుంది. 1878లో చేసిన అటవీ చట్టం ఆదివాసీలకు పెద్ద నష్టం కలిగించింది. దానితో వారు బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం పై ఆనాడు తిరుగుబాటు చేశారు.

ఇంకా నేటికీ వాళ్లకు కుల వంచాయితీలే కోర్వలని, కాలే కొలుములలో వాళ్ల నిజాయితీ

నిరూపించుకోవాలని, సెటిల్మెంట్లో ఉండేవాళ్లు మిగిలిన వాళ్లకన్నా దూరంగా ఉన్నారని, వాళ్లకు ఇతరులతో సామాజిక సంబంధాలు ఏర్పరిస్తేనే వాళ్లలో మార్పు వస్తుందని, అది జరగాలంటే వారికి ఆర్థిక స్థోమత రావాలని రచయితలు వారి అభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చారు. ఈ అధ్యాయం చదువుతున్నంతసేపూ బైరాగుల రూపంలో, సోదివారి రూపంలో, అడుక్కునేవారి రూపంలో మన మధ్యనే తిరుగుతున్న నేరస్థ జాతులకు చెందిన వ్యక్తులు మనకు స్ఫురణకు వస్తారు.

మూడో అధ్యాయం ఆంగ్లపాలన పేరుతో ప్రారంభమై సెటిలర్లకు అమెరికా బాప్టిస్టు మిషన్ చేసిన సేవల గురించి వివరించారు. దేవునిపై నమ్మకం కుదిరితే మనిషిలో మంచితనం వస్తుందని నమ్మి నేరస్థ జాతుల సెటిలర్లలో భారీ సంఖ్యలో క్రైస్తవ మతానికి మార్చారు. వారి పిల్లల కోసం క్రైస్తవ పాఠశాలలు నెలకొల్పారు. కాస్తో కూస్తో వారి అభివృద్ధికి పాటుపడిన వారంటూ ఉంటే అది మిషనరీ సంస్థ లేనని రచయితలు అభిప్రాయపడ్డారు.

నాలుగో అధ్యాయం నేరస్థ జాతుల చట్టాలు'లో 1871లో చట్టం చేసేవరకు ఏ ఆదివాసి జాతిని కూడా నేరస్థ జాతిగా పరిగణించలేదని, ఈ చట్టం వారిని మానసికంగా, శారీరకంగా కుంగదీసిందని, సెటిల్మెంట్లు కూడా జైళ్లుగా మారాయని ఆ కులంలో పుట్టిన ఎవరైనా నేరస్థులనే భావన వారికి

బాధామయంగా మారిందని వివరించారు. సంఘ సంస్కర్తలు కూడా నేరస్థులను బాగుచేసేందుకు నడుం కట్టారని, అందులో ఆర్య సమాజం కూడా ఉందని వీరంతా కూడా మనుషుల్లో మార్పును స్వాభావికంగా తీసుకు రావాలని భావించారని, అనేకమంది విద్యావంతుల ఆలోచనలను పరిగణనలోకి తీసుకొని భారతప్రభుత్వం 1948లో ఈ చట్టాన్ని రద్దుచేసింది. అధికారులు లంచాలకు అలవాటుపడి తప్పిదం చేస్తున్నారని దానితో నేరస్థ జాతులు నేరాలలో మునిగి తేలడానికి చక్కని అవకాశం అని మున్నీ కమిటీ పేర్కొంది.

ఆరో అధ్యాయంలో రచయితలు చేసిన పరిశోధనల్లో ప్రధానమైన సెటిల్మెంట్లు కప్పరాళ్ళతిప్ప, సీతానగరం, స్టువర్ణపురం, సిద్ధాపురం, లింగాల, భూమాగూడెం, చింతలదీవి గురించి తెలియజేశారు. నేరస్థులుగా గుర్తించబడిన ఎరుకలవాళ్ల వివిధ పేర్లు వారి జీవన పరిస్థితులు నాడు ఎలా ఉన్నాయి నేడు ఎలా ఉన్నాయి అనే వివరాలు రాశారు. నేడు ఆ కులాల్లో 30% మంది నేరాలమీదే బతుకుతున్నారని కొంతమంది చదువుకొని డాక్టర్లు, లాయర్లు, ఇంజనీర్లుగా స్థిరపడ్డారని, ఏదేమైనా ఆ కులాలు నేటికీ ఊరిచివరే ఉండటం సామాన్య ప్రజానీకంతో సంబంధాలు లేకపోవడం తాగుడు, పేదరికం, ఆకలితో

కునారిల్లుతున్నారని, షెడ్యూల్డ్ కులాల జాబితాలోకి చేర్చినప్పటికీ ప్రభుత్వ అండదండలు కరవయ్యాయని, అధికారుల అవినీతి వలన వాళ్లకు కనీస పౌర సరఫరాలు, ఆధార్ వంటివి కూడా లభించటం లేదని, ఎక్కడ దొంగతనం జరిగినా వాళ్లనే పోలీసులు అనుమానించి వేధిస్తారని, దొంగతనం మీద సంపాదించేవాళ్లు కూడా ఏమీ మిగుల్చుకో లేక పేదలుగానే మిగిలిపోయారని, ఎంతమంది సంఘ సంస్కర్తలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు వీరి అభివృద్ధికి కృషిచేస్తున్నా అవి అంతంత మాత్రంగానే మిగిలి పోయాయని, ప్రభుత్వం వీరికి విద్య, వైద్య, ఆర్థిక వసతులు కల్పిస్తే కానీ వీరిలో సంపూర్ణ మార్పు రాదని తెలియజేశారు. సెటిల్మెంట్ చట్టం రద్దయిపోయినా ప్రజల దృష్టిలో వీరు నేరస్థులుగానే భావించబడడం విషాదం.

ఏడో అధ్యాయం “నేరస్థపల్లెలు”లో ములివెందుల, లక్కవరం మధిర, శ్రీకాకుళం జిల్లా విషయాలను తెలియజేస్తూ వారికి విద్య అందడం లేదని, సమాజంలో ఈసడింపబడు తున్నారని, వారికి విద్య అందిస్తే కాలక్రమంలో వారిలో మార్పు వచ్చి మంచి పౌరులు కాగలరని ఆశాభావం వ్యక్తంచేశారు.

ఎనిమిదో అధ్యాయం “ఇతర నేరస్థ జాతులు” అనే శీర్షిక కింద ఆనాటి బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఎన్ని కులాలను నేరస్థ జాతులుగా చట్టంలోకి తీసుకువచ్చిందనే విషయంపై మొత్తం 23 కులాల పుట్టు

పదకొండో అధ్యాయం “సింహావ లోకనం”లో ఆర్థిక వెసులబాటుతనమే విముక్త జాతులు, సమాజంలోని ఇతర వ్యక్తుల మధ్య సామాజిక అడ్డుగోడగా ఉందని, ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో సంపూర్ణ మార్పు రావాలని, సంస్కరణ విధానాలను నిర్విరామంగా కొనసాగిస్తూ ఉండాలని పేర్కొన్నారు.

ప్రణాళికా సభ్యులు పాలక విధాన రూప కల్పన చేసి దానిని షెడ్యూల్డ్ తెగల సమస్యలాగా పరిగణించాలని, మాజీ నేరస్థులకు దొంగ అన్న ముద్ర ఉన్నంత వరకు ఇతర ప్రజలతో స్నేహాన్ని ఏర్పరచుకోలేరని, శక్తి ఉన్నంతవరకు పోరాడి పద్ధతుల్లో మార్పు తేవాల్సిన అవసరం ఎంతో ఉందని అన్నారు.

పూర్వోత్తరాలు, వారి జీవన విధానాల గురించి తెలియజేశారు. వారిలో ఎరుకలు ఇప్పటికీ నేరస్థులుగా ఉన్నారు. యానాదులు నేటికీ అమాయకులని వారినెందుకు చట్టాల్లో తీసుకొచ్చారో అర్థం కాదన్నారు. వీరి దీనావస్థకు కారణాలు రెండు. మొదటిది హిందూ నమాజం వీరిని అన్యశ్యులుగా గ్రామానికి దూరంగా ఉంచింది. తక్కువ వారిమనే భావం కలిగించింది. బతుకు తెరువుకు అవకాశం లేకపోవడం వీరిచేత అవినీతిపనులు చేయించింది. రెండోది పోలీసు శాఖ వీరిని మరింత కుంగదీసింది.

తొమ్మిదో అధ్యాయంలో 34 మంది దొంగల పరిస్థితులు, వారి నేరాలకు కారణాలు, పోలీసుల దాష్టికాలు, పోలీసుల అవినీతి కళ్లకు కట్టినట్లు వివరించారు.

పదో అధ్యాయం “పునరావస చర్యలు”లో బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఏర్పరచిన నాలుగు సెటిల్మెంట్లలో లవణం దంపతులు మార్పులు తీసుకొచ్చి, పేదవారిలో విద్యపై ఆసక్తి కలిగించి,

నేరస్థులైన వ్యక్తుల్లో మార్పునకు చేసిన కృషిని వివరించారు. నేరస్థ జాతులకు ప్రభుత్వాలు తీసుకుంటున్న పునరావాస చర్యల గురించి తెలియజేశారు.

పదకొండో అధ్యాయం “సింహావ లోకనం”లో ఆర్థిక వెసులబాటుతనమే విముక్త జాతులు, సమాజంలోని ఇతర వ్యక్తుల మధ్య సామాజిక అడ్డుగోడగా ఉందని, ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో సంపూర్ణ మార్పు రావాలని, సంస్కరణ విధానాలను నిర్విరామంగా కొనసాగిస్తూ ఉండాలని పేర్కొన్నారు.

ప్రణాళికా సభ్యులు పాలక విధాన రూప కల్పన చేసి దానిని షెడ్యూల్డ్ తెగల సమస్యలాగా పరిగణించాలని, మాజీ నేరస్థులకు దొంగ అన్న ముద్ర ఉన్నంత వరకు ఇతర ప్రజలతో స్నేహాన్ని ఏర్పరచుకోలేరని, శక్తి ఉన్నంతవరకు పోరాడి పద్ధతుల్లో మార్పు తేవాల్సిన అవసరం ఎంతో ఉందని అన్నారు.

ఈ పుస్తకం ఒక సిద్ధాంత గ్రంథం. మానవత్వం ఉన్నవారికి ఏదైనా సేవ చేయాలనే తపన కలుగజేస్తుంది. చదవదగిన పుస్తకం. ❀❀

జగదేక సుందరి క్లియోపాత్ర

(గత సంచిక తరువాయి)

అత్యంత సన్నిహితుడైన మార్క్ ఆంటోనీకి గానీ, ప్రియురాలై తనకు వారసుడినిచ్చిన క్లియోపాత్రకు గానీ చిల్లిగవ్వ కూడా ఇవ్వని సీజర్ పట్ల తలెత్తిన వ్యతిరేకత ఆంటోనీని, క్లియోపాత్రని మానసికంగా ఏకం చేస్తుంది. కొద్ది సంవత్సరాల తర్వాత ప్రపంచాన్ని జయిస్తూ బయలుదేరిన ఆంటోనీ ఈజిప్టు తీరానికి చేరగా, యుద్ధం కన్నా, అతనితో సంధి మేలని భావించి అతని ఆహ్వానంపై ఖరీదైన నౌకలో, సముద్రం మధ్యలో ఆంటోనీని చేరి ప్రేయసీ ప్రియులౌతారు. రెండు సంవత్సరాలు గడిచిపోతుంది. ఆంటోనియా భార్య పులీవియా...

తెలివితేటల్లోనూ, సంపదలోనూ క్లియోపాత్రకు సమానురాలు. భర్త రాడని అర్థం చేసుకొన్న ఆమె అతడిని రప్పించడానికి అంతర్యుద్ధం లేవతీస్తుంది. తప్పనిసరై రోమ్ చేరిన ఆంటోని ఆక్టోవియన్ తో సంధి చేసుకొని, ఒప్పందం ప్రకారం ఆక్టోవియన్ సోదరి ఆక్టోవియా కాలగమనంలో ఫ్రైలీవీలో మరిణిస్తుంది. ఇద్దరు బిడ్డల తల్లి ఆక్టోవియా పట్ల మొహం మొత్తి యుద్ధం వంకతో మరలా ఈజిప్ట్ చేరతాడు. ఈసారి క్లియోపాత్ర త్వరగా లొంగక, తనను వివాహమాడాలని షరతుపెట్టగా, ఆమెను వివాహమాడి ఈజిప్టులో ఆ సందర్భంగా బంగారు నాణాలు విడుదల చేసి, ఓవైపు ప్రేమదేవత

వీనస్ పటం, మరొకవైపు క్లియోపాత్ర బొమ్మ వేయిస్తాడు (ఆ నాణాలు దొరికినట్లు, క్లియోపాత్ర బొమ్మ కూడా పత్రికలలో ఈ మధ్య చూశాం). ఓ ఆడ ఓ మగ, కవలలు తరువాత మరొక మగపిల్లాడు ఆంటోని ద్వారా జన్మిస్తారు. రాజ్యపాలన పట్ల అంత

శ్రద్ధ చూపక, మద్యపానానికి, మగువకు దాసుడై తాను రోమన్ కాదు, ఇటు ఈజిప్షియన్ కాదు అన్న మానసిక సంక్షోభంతో అంతటి యోధుడు కూడా కాలక్రమంలో శారీరకంగా, మానసికంగా అశక్తుడై, దుర్బలుడైపోయి వేదాంతం వైపు మరలిపోతాడు. ప్రియురాలిగా అతనిని సంరక్షిస్తూ, తల్లిగా బిడ్డల ఆలనా పాలనా చూసుకుంటూ దేశరక్షణ, ప్రజాపాలన చూసుకొంటున్న క్లియోపాత్ర భవిష్యత్తును

- దుట్టా శంమంతక మణి

ఊహిస్తుంది. ఆంటోని యోధుడు అని నిరూపించుకోవడం కోసం జయించిన మూడు చిన్న రాజ్యాలను క్లియోపాత్ర సంతానానికి ఆంటోనిచే ప్రకటన చేయించి, సీజర్ టాలమీని ఈజిప్టుకి పట్టాభిషిక్తుడ్ని ఎన్నడూ ఊహించనంత ఘనంగా ప్రజల సమక్షంలో క్లియోపాత్ర చేయిస్తుంది. మండిపడిన ఆక్టోవియన్ సర్వసభ్య కూటమి ఆంటోనీని రోమ్ పంపవలసివుందని ముందుగా మిత్రుల ద్వారా మర్యాదపూర్వకంగా, తరువాత హెచ్చరికగా చివరకు ప్రలోభపెడుతూ ఆంటోనీని తనకు కానుకగా పంపితే ఈజిప్టుకు సర్వస్వతంత్రం ఇస్తానని కబురు పంపుతాడు. నిరాకరించిన క్లియోపాత్రపై రోమ్ ను తిరస్కరించింది అన్ని యుద్ధం ప్రకటిస్తాడు ఆక్టోవియన్.

మాతృదేశంపై యుద్ధం ఇష్టపడని ఆంటోని క్లియోపాత్ర సలహాపై తనకు ఏమాత్రం అనుభవంలేని నౌకాయుధాన్ని ఎంచుకొంటాడు. సైనికుల తిరుగుబాటు, సేనానుల వలాయనం ఓటమికి కారణమౌతాయి. ఆక్టోవియన్ ఏ మాత్రం కష్టం లేకుండా ఈజిప్టును ఆక్రమించుకొని రాజ ప్రాసాదాన్ని ముట్టడిస్తాడు. సీజర్ టాలమీని రాజప్రాసాదం నుంచి తప్పించి ఇండియా పంపుతుంది. వారి జీవితాల్లో అదే అఖిరిరోజుని నిర్ణయించుకొని

ఆంటోనీని చేరి ప్రణయంలో మునుగుతారు. వినాశనాన్ని ముందుగానే ఊహించుకొన్న ఆమె తన పిరమిడ్ నిర్మాణాన్ని చేయించి మరణం తరువాత కూడా అందులో ఉంచుతుంది. అదే విధంగా కష్టంలేని మరణం కోసం ఎన్నో పాములను బానిసలపై ప్రయోగం చేయించి మరణం తరువాత కూడా అందం చెడనివ్వని మిన్నాగునెంచుకొంటుంది. తన ఆత్మహత్యను ఆంటోని ఎలా స్వీకరిస్తాడో అన్న చిలిపి ఆలోచనతో తాను మరణించినట్టు చెప్పమని సైనికునితో కబురు పంపిస్తుంది. ఆవిర్త విని ఆంటోని తనను కూడా చంపాలని ఆ సైనికుణ్ణి కోరగా అతను నిరాకరించడంతో, తానే పొడుచుకుంటాడు. అతని దుస్థితి చూసి, బాధతో సైనికుడు తాను చెప్పిన వార్త అబద్ధమని చెప్పగా, క్లియోపాత్ర వద్దకు తనను చేర్చమని ఆంటోని కోరతాడు. ఊహించని ఈ పరిణామాన్ని తట్టుకోలేని ఆమె ఆంటోని శరీరాన్ని ఒడిలో పెట్టుకొని దుఃఖిస్తూ ఉన్న సమయంలో బలవంతంగా పిరమిడ్ తెరిచి ఆ స్థితిలో వారిద్దరినీ చూసి భరించలేనంత బాధకు గురవుతాడు ఆక్టోవియన్. ఆంటోని శవాన్ని తానే దహనం చేసే అవకాశం క్లియోపాత్ర కోరగా అంగీకరిస్తాడు. ఆంటోని అస్థికలతో భరించలేని బాధతో తన మందిరాన్ని చేరిన ఆమెకు ఈజిప్టుని తన వశం చేసి సమస్త ధనాన్ని అప్పగించాలని ఆక్టోవియన్ కబురంపుతాడు. లేనిపక్షంలో ఆమె బిడ్డలను నరికివేస్తానన్న అతని బెదిరింపుకు భయపడి ఒప్పుకుంటుంది. టాలమీల ఆస్తిపాస్తులు

నౌకల్లో మధ్యధరా సముద్రంలో ప్రయాణిస్తున్న ఆక్టోవియన్ కు జీవితమంతా పోరాటంగా సాగిన క్లియోపాత్ర విగ్రహం ఒకవైపు, మాతృత్వానికి ప్రతిరూపంగా రోమ్ లో బిడ్డల కోసం ఎదురుచూస్తున్న ఆక్టోవియా మరోవైపు కనిపిస్తుండగా, ఎవరు గొప్ప స్త్రీమూర్తి తేల్చుకోలేని సందిగ్ధంలో ముగుస్తుందీ సినిమా. వారసుడ్నిచ్చిన ప్రియురాలిగా తప్ప భార్యస్థానమివ్వని సీజర్, భార్యలున్నా ప్రియురాలినే ప్రాణంగా భావించి, ఆవిడను వివాహమాడి బిడ్డలకూ రాజ్యానికి ఆసరాగా ఉన్న ఆంటోని - ఇద్దరూ యోధానుయోధులే. ప్రేమికులే. కానీ వేరువేరు పురుష వ్యక్తిత్వాలకు ప్రతిరూపాలు. అదేవిధంగా క్లియోపాత్ర, ఆక్టోవియా స్త్రీత్వమనే నాణేనికి చెరో పార్శ్వం.

అనుపానులు వివరంగా రాసి పంపుతూ “మాతృసమానమైన నేను నీ చేతిలో బానిసనవ్వలేనంటూ, తననూ ఆంటోని అస్థికలను అదే పిరమిడ్ లో సమాధి చేయమని” కోరుతూ లేఖ పంపుతుంది. రాజ వైద్యుల సహాయంతో మిన్నాగుని అడవి రేగుపళ్ల రూపంలో తెప్పించుకొని సర్వాభరణ భూషితయై ప్రాణం విడుస్తుంది.

అదే సమయంలో ఆక్టోవియా - రోమన్ గా ఆత్మాభిమానంతో ఆంటోని ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడని ఏమి చేసినా తనకు అభ్యంతరం లేదని, కానీ ఆమెకు, ఆంటోనీకి జన్మించిన బిడ్డలను రోమ్ కు తీసుకొచ్చి పౌరసత్వం ఇప్పించాల తన ఇద్దరు పిల్లలతో పాటు ఆ ముగ్గురినీ పెంచడమే తన భవిష్యత్తు అని అదే సోదరిగా ఆక్టోవియన్ ను కోరే మొదటి, చివరి కోరిక అని లేఖ పంపుతుంది. సోదరి కోరిక మన్నించినప్పటికీ సీజర్ టాలమీ రోమ్ భావి వారసుడిగా భావించి అతనిని ఇండియా నుంచి రప్పించి, నరికివేస్తే ఈజిప్టు సమస్త ధనరాశులను దోచుకొని ఆఖరికి పంచలోహాలతో నిర్మించబడిన ఆంటోని, క్లియోపాత్రల విగ్రహాలు కూడా కరిగించబోతుంటే జనం, పురప్రముఖులు

అడ్డుపడి వారివద్దనున్న బంగారం, వజ్ర వైభూర్యాలు సమస్తం సమర్పించుకుని ఆ విగ్రహాలను రక్షించుకుంటారు.

నౌకల్లో మధ్యధరా సముద్రంలో ప్రయాణిస్తున్న ఆక్టోవియన్ కు జీవితమంతా పోరాటంగా సాగిన క్లియోపాత్ర విగ్రహం ఒకవైపు, మాతృత్వానికి ప్రతిరూపంగా రోమ్ లో బిడ్డల కోసం ఎదురుచూస్తున్న ఆక్టోవియా మరోవైపు కనిపిస్తుండగా, ఎవరు గొప్ప స్త్రీమూర్తి తేల్చుకోలేని సందిగ్ధంలో ముగుస్తుందీ సినిమా. వారసుడ్నిచ్చిన ప్రియురాలిగా తప్ప భార్యస్థానమివ్వని సీజర్, భార్యలున్నా ప్రియురాలినే ప్రాణంగా భావించి, ఆవిడను వివాహమాడి బిడ్డలకూ రాజ్యానికి ఆసరాగా ఉన్న ఆంటోని - ఇద్దరూ యోధానుయోధులే. ప్రేమికులే. కానీ వేరువేరు పురుష వ్యక్తిత్వాలకు ప్రతిరూపాలు. అదేవిధంగా క్లియోపాత్ర, ఆక్టోవియా స్త్రీత్వమనే నాణేనికి చెరో పార్శ్వం. రాజ్యాన్ని రక్షించుకోవడంలో రాజవంశరాజుల ప్రవర్తన, వారి ఆచార వ్యవహారాలు వివాహ శైలులు విభిన్నంగా ఉన్నా పాలకులు అంతిమంగా ప్రజల సుఖ సౌఖ్యాలకే ప్రాధాన్యతనిచ్చేవారని ఈ సినిమా ద్వారా తెలుస్తుంది.

బంధాలే ప్రాథమిక సూత్రాలు

కె. శారద

బంధాలు మానవ జీవితాల్లో వేర్లనుండి పెనవేసుకు పోయిన ప్రాథమిక సూత్రాలు. ఒక కుటుంబం నుండి వ్యవస్థకు పరిచయమవ్వబోతున్న కొత్త ప్రాణాన్ని అవే తయారు చేస్తాయి. ఆ క్రమంలో ఇంటి నుండి వచ్చే పిల్లలు బయట ప్రపంచంలోకి ప్రవేశించి సాంఘిక జీవనంలో వేసే ప్రతి అడుగులోనూ ఇంటి పరిస్థితుల ప్రభావం ఉంటుంది. వారి భవిష్యత్తు విజయాప జయాల్లోనూ అవే కీలకపాత్ర పోషిస్తాయి.

అప్పుడప్పుడూ అనేకానేక నిజజీవిత కథలు మనకి చాలా నేర్పిస్తాయి. వాటిని చూడాలి, చదవాలి, తెలుసుకోవాలి, పదిమందికీ తెలియజేయాలి. వాళ్ళలా మనలాంటి మూమూలు వాళ్ళేనని గుర్తించాక... మనమూ, మన పరిసరాలూ చేయబోయే తప్పులను కాలం వారిచేత ముందుగానే చేయించదని గ్రహించాక... కాస్త మేలుకొలుపు, కాస్త ఆలోచన పదిమందికీ పంచాలి. ఇది అలాంటి సంఘటనే... కచ్చితంగా వీళ్లు మనం తెలుసుకోవాల్సిన మనుషులే.

మీరూ, మీ హృదయాలూ మాతో రండి వారి లైఫ్ స్టోరీని ఓసారి చూసాద్దాం

మనం చాలాసార్లు అనుకుంటాం కదా...వారిది చాలా అందమైన కుటుంబం, భార్యభర్తలు ఒకరికొకరు చక్కగా సహకరించుకుంటూ ఆనందంగా ఉండే జంట అని... రామం, వసుధలది సరిగ్గా అలాంటి కుటుంబమే. పెళ్లయి ఏళ్లు

గడుస్తూన్నా ఆనందంగా అలాగే కొనసాగుతూ ఉంది. చాలా జీవితాల్లో, కథల్లో లానే ఇక్కడ కూడా చిక్కాబ్బి పడింది.

ఆ రోజు రాత్రి భర్త రామం కోసం ఎదురు చూసే, చూసే వసుధ తమ బాబు పక్కనే పడుకుని అలానే నిద్రపోయింది. ఎప్పుడొచ్చాడో ఏమో పొద్దున్నే వసుధ నిద్రలేచి చూసేసరికి పక్కనే రామం నిద్రపోతూ ఉన్నాడు. ఆమెకు అప్పుడు మూడోనెల గర్భం. ముందురోజు రాత్రి భర్తకోసం చూస్తూ భోజనం కూడా చేయలేదు. దీంతో బాగా నీరసపడి పోయింది. అలానే నెమ్మదిగా లేచి బిడ్డకు పాలు పట్టించి, భర్తకు కాఫీ ఇస్తూ రాత్రి ఎందుకు ఆలస్యమైందని అడిగింది. రామం నుంచి మౌనం తప్ప సమాధానమేమీ రాలేదు. త్వరగా వంటచేసి బాబుకు భోజనం తినిపించింది. వసుధ అత్తగారు బాబును ఆడించడానికి పక్కనే ఉన్న తన కూతురు ఇంటికి తీసుకెళ్లింది. వసుధ మిగిలిన ఇంటిపని చూసుకుని రామంను భోజనానికి పిలిస్తే నోరుమెదపకుండానే రానన్నట్లు సమాధానమిచ్చాడు. ఎందుకలా

ఉన్నారని అడిగితే ఎలాంటి జవాబూ లేదు. చాలాసేపు ఏమీ మాట్లాడలేదు. తర్వాత ఎప్పటికో నోరుతెరిచాడు. 'వసుధా నీవు గర్భస్రావం చేయించుకో' అని అడిగాడు. తనకు నెత్తిన పిడుగుపడ్డట్లు అయ్యింది. ఎందుకని అడిగితే మనకు ఒకబాబు చాలని అన్నాడు. ఆ సమాధానాన్ని వసుధ తిప్పికొట్టింది. నేను హిబిడ్డను చంపుకోలేను, ఇవన్నీ ముందే ఆలోచించుకోవాలి, నాకు ఈ బిడ్డ కావాల్సిందేనని తెగేసి చెప్పింది. అతని మాటను అంగీకరించకపోవడంతో రామం వసుధ మీద చేయిచేసుకున్నాడు. ఇన్నేళ్ల కాపురంలో పల్లెత్తుమాట కూడా అనని భర్త చేయిచేసుకోవడంతో వసుధ నివ్వెర్రపోయింది. గతకొద్ది రోజుల్లానే మరుసటి రోజు రాత్రికూడా ఆలస్యంగా ఇంటికొచ్చాడు. అతని ప్రవర్తనలో వచ్చిన మార్పులకు కారణాలు అడుగుతూ వసుధ గట్టిగా ఆరా తీసింది. రామం నెమ్మదిగా చెప్పసాగాడు. 'వారం క్రితం పొలానికి వెళ్తుంటే కళ్లు తిరిగినట్లనిపించింది. అలా చాలాసార్లు జరిగింది. దీంతో డాక్టర్ ను

కలిసాను. అన్ని రకాల పరీక్షలూ చేసి డాక్టర్లు హెచ్ఐవి సోకిందని చెప్పారు'... ఇదంతా వింటున్న వసుధకు తల గిర్రున తిరిగిపోయింది. బిడ్డ ఎలా పుడతాడో తెలియదు కదా... అందుకే వద్దంటున్నాను అని రామం అన్నాడు. దానికి వసుధ ససేమిరా అంది.

చాలా ఆలోచించి గర్భం తీయించుకోను బిడ్డను కంటానన్నది. ఈ విషయాన్ని అత్తకూ, ఆడబిడ్డకూ తెలియకుండా దాచింది. వసుధ కోరుకున్నట్టుగానే బిడ్డ ఆరోగ్యంగా పుట్టాడు. అయితే రామం అనారోగ్యం గురించి తెలిసాక ఇద్దరి మధ్యా బాగా దూరం పెరిగింది. నావల్ల నువ్వు బాధ పడటం నాకు ఇష్టం లేదు అని రామం వసుధను మరో పెళ్లి చేసుకోమని కోరాడు. ఆమె గట్టిగా తిట్టి నాకు మీరూ, పిల్లలూ చాలు అలాంటి మాటలు అనొద్దు అంది. చూస్తుండగానే నాలుగేళ్లు గడిచిపోయాయి. డబ్బుకు లోటులేదు. రామం వైద్యం చేయించుకుంటున్నాడు.

జీవితంలో అనుకోని, అసలేమాత్రం ఊహించని మలుపులను కాలం పరిచియం చేస్తుంది కదా... ఈ ఇంటి కథ ఇక్కడో మలుపు తిరిగింది.

రామం స్నేహితుడు అశోక్ అని ఒకతను ఉండేవాడు. అశోక్ తమ్ముడి పేరు దిలీప్. అతనిది కూరగాయల మార్కెట్. సంతానం కలగటం లేదన్న బాధతో దిలీప్ భార్య లక్ష్మి అతన్ని వదిలేసి వెళ్లిపోయింది. దీంతో దిలీప్ బాగా దిగులులో ఉన్నట్లు ఒక రోజు రామం వసుధతో చెప్పాడు. ఆ తర్వాత

వసుధకు కూరగాయల మార్కెట్ దగ్గర ఓ రోజు దిలీప్ కనపడితే అతన్ని జాలిగా చూసి తలదించుకుని వచ్చేసింది.

ఆ తర్వాత రామంతో పనిమీద దిలీప్ రెండు మూడు సార్లు ఇంటికొచ్చాడు. క్రమంగా ఇంట్లో ఎవరూ లేని సమయంలో రావడం పిల్లల్ని దగ్గరకు తీయడం మొదలుపెట్టాడు. వసుధతోనూ నవ్వుతూ మాట్లాడేవాడు. భార్యపిల్లలు లేని దిలీప్ శారీరకంగా భర్తకు దూరమైన వసుధను తనవైపు తిప్పుకున్నాడు. దీంతో వసుధ ఇట్లు వదిలేసి దిలీప్తో వచ్చేసింది. ఇద్దరూ సహజీవనం చేశారు. అలా రెండేళ్లు గడిచిపోయాయి.

ఎదురింట్లో పిల్లల్ని చూసినప్పుడల్లా వసుధకు తన పిల్లలు గుర్తుకొచ్చేవారు. పిల్లల్ని ఒకసారి చూస్తాను అని వసుధ అడిగితే రామం ఒప్పుకోలేదు. చివరికి తను చేసేదేమీ లేక 'ఐదా'ను సాయం అడిగింది. ఐదా భాద్యలు ఆమె భర్తను పిలిపించారు. రామం మాట్లాడుతూ... 'వసుధ చెప్పిందంతా నిజమే. నేను వేరే పెళ్లి చేసుకోమన్నాను.

అప్పుడు తను అంగీకరించలేదు. ఇప్పుడు దిలీప్తో సహజీవనం చేస్తోంది. మా ఇద్దరి బంధం అంతటితో తెగిపోయింది. మా అమ్మ, చెల్లి సాయంతో నా పిల్లల్ని బాగా చూసుకుంటున్నాను. అయినా పిల్లల్ని ఇవ్వనని నేను ముందే చెప్పాను. కోర్టుకు వెళ్లినా నా సమాధానం ఇలానే ఉంటుంది. మా జీవితాల్లోకి ఆమె రావడం నాకిష్టం లేదు' అని తన సమాధానాన్ని ఇచ్చాడు. పిల్లలకు తల్లిప్రేమ కావాలి కదా

అని ఐదా భాద్యలు నచ్చజెప్పచూశారు. పిల్లల్ని పిలిచి బుజ్జగించి అమ్మ దగ్గరకు వెళ్తారా అనడిగారు. వాళ్లు ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు. మాకు నాన్న, నానమ్మ ఇష్టం అక్కడే ఉంటామని తెగేసి చెప్పారు.

నెలకొకసారి ఇంటికి వచ్చి పిల్లల్ని చూసి వెళ్లడానికి వసుధకు అనుమతి ఇవ్వమని 'ఐదా' భాద్యలు అడిగారు. రామం దానికి అంగీకరించాడు. రామం వాళ్ల అమ్మ, చెల్లి కూడా సరే అన్నారు.

'ఐదా' భాద్యలు వసుధతో మాట్లాడుతూ 'వసుధా... ప్రపంచంలో ఎవరైనా పిల్లలకి తల్లి తరువాతే. నీ భర్త ఆరోగ్యవంతుడవుతాడనే ఆశతో ఎదురు చూస్తే నీ జీవితం ఆనందంగా వుండేది. కానీ నీకా ఓర్పులేకపోవడం, పిల్లల్ని వదిలి వెళ్లిపోవడం నువ్వుచేసిన తప్పు. మీ ఇద్దరూ ఒకటే తప్పు చేశారు కానీ స్త్రీకి ఒక న్యాయం, పురుషుడికి ఒక న్యాయమా అని మమ్మల్ని ప్రశ్నించొద్దు. పిల్లల మనసులో నీవు లేవు. బలవంతాన వాళ్లను తెచ్చుకోలేవు. రామం పిల్లల మనసు గెలుచుకున్నాడు.

వాళ్లు అక్కడే బాగా పెరుగుతున్నారు. నెలకొకసారి వెళ్లి పిల్లల్ని చూసి సంతోషంగా గడిపి రావడం తప్ప నీకు వేరే మార్గం లేదు. నీకు ఇంతవరకే న్యాయం చేయగలం' అని చెప్పారు. వసుధ కూడా దీనికి అంగీకరించింది. రామం అమ్మగారు ప్రేమగా వసుధను దగ్గరికి తీసుకుని బిడ్డలను నెలనెలా చూసుకోడానికి రమ్మని ఆహ్వానించింది. ఎంతైనా ఆమెది కూడా తల్లి మనసే కదా...

ఫాల్కే అవార్డు గ్రహీత విశ్వనాథ్

- కృష్ణవేణి

భావోద్వేగాలే పెట్టుబడిగా, నైతిక విలువలే కథా వస్తువుగా కళాత్మకంగా, రసభరితంగా విశ్వనాథ్ నిర్మించిన చిత్రాలన్నీ ఆణిముత్యాలే. అశ్రీలత, అసభ్యత దార్శినికుడైన విశ్వనాథునికి భయపడి పారిపోతాయి అనిపిస్తుంది. వారి చిత్రాలు చూస్తే, జాతీయ స్థాయిలో తెలుగువారి ప్రతిభను చాటిచెప్పిన చిత్రాలన్నీ విశ్వనాథ్ సొంతం. ఈ చిత్రాల్లో ఐటమ్ సాంగ్స్ వుండవు, అర్థం లేని పాటలు, భయానకమైన ఫైటింగులు, విదేశాల్లో చిత్రణలు, భారీ తారాగణం ఉండవు. అయినా అన్ని వయసుల వారూ ఆయన చిత్రాలను ఆసక్తిగా చూస్తారు. వారి చిత్రాల్లో కథానాయికలు అందంగా హుందాగా కనిపిస్తారు. స్త్రీ పాత్రలంటే కేవలం కథానాయకుడి పక్కన అందాల ఆరబోతకే కాదు. కథాంశంలో కూడా వారు భాగస్వాములవుతారు. స్త్రీని చాలా సాంప్రదాయకంగా చూపిస్తారు. ఆమెలోని తెగువను, ధైర్య స్థైర్యాలను ఎంతో హృద్యంగా చిత్రీకరిస్తారు. సిరివెన్నెల, స్వర్ణకమలం, స్వాతికిరణం, సప్తపది, స్వయంకృషి, శుభసుంకల్పం, సిరిసిరిమువ్వ, శుభలేఖ, ఆపద్బాంధవుడు, శంకరాభరణం, సాగరసంగమం, సూత్రధారులు, శృతిలయలు, స్వాతిముత్యం లాంటి ఆణిముత్యాలు ఇంకా ఎన్నో, ఎన్నెన్నో..!

సూత్రధారులు చిత్రంలో ఒక

నడివయసు, నిమ్మజాతి మహిళ కలెక్టర్ అయిన కుమారుని చూసి ఎంతో ఉద్విగ్నతకులోనై “ఎంత మంచి బిడ్డనిచ్చావయ్యా” అని భర్తను ముద్దాడు తుంది. ఆ దృశ్యాన్ని అంత అందంగా విశ్వనాథ్ గారు మాత్రమే చిత్రించగలరు. శంకరాభరణం చిత్రంలో నాయిక పురుషపాత్రలో గురువును మాత్రమే

చూస్తుంది. వేశ్యా కుటుంబంలో జన్మించినా నైతిక విలువలు పాటించి తాను తెర వెనుకనే వుండి ఒక కాముకుడి పాపానికి జన్మించిన తన కుమారుని ద్వారా తన గురువు గొప్పదనాన్ని ప్రపంచానికి చాటింది. ‘సాగరసంగమం’లో నాయిక తన భర్తకు దూరమైన స్థితిలో ఉండి కూడా కళాత్మక ఉన్నా ఆర్థిక ఇబ్బందుల వల్ల ఉన్నత స్థాయికి చేరలేకపోయిన ఒక

యువకునికి అండగా నిలబడి అటువంటి అవకాశాన్ని అందిస్తుంది. కానీ విధివంచితుడైన ఆ యువకుడు ఆ అవకాశాన్ని అందుకోలేక కాలక్రమంలో తాగుడుకు బానిసై, చావుబతుకుల మధ్య ఉన్న స్థితిలో ఆ వ్యక్తి గురించి తెలిసి ఆమె తన కుమార్తె ద్వారా ఆయనలోని కళను ప్రపంచానికి తెలియజేస్తుంది. ఆ యువకునిలోని నాట్య కళను కుమార్తెకు ధారాదత్తం చేయిస్తుంది.

శుభలేఖ చిత్రంలోని నాయిక వరకట్న వ్యతిరేకి సమాజంలో ఆటుపోటులను ధైర్యంగా ఎదుర్కొని ఒక సామాన్య యువకుడి సహాయంతో వివాహం వద్దని తన జీవితాన్ని కొనసాగిస్తుంది. ఆమె గొప్పదనాన్ని గుర్తించి ఆరాధించి అతిపెద్ద స్థాయిలో ఉన్న యువకుడు ఆమె ప్రేమను అర్థిస్తే ఆమె తిరస్కరించి తనకు సహాయపడిన వ్యక్తినే ప్రేమించి పెళ్లాడుతుంది.

వ్యక్తినే ప్రేమించి పెళ్లాడుతుంది.

శృతిలయలు చిత్రంలో వ్యసనాలపాలైన భర్త డబ్బు యావలో మునిగి తేలుతూ అనాథ అయిన తనను పెంచి పెద్ద చేసిన వృద్ధులను నిరాదరిస్తే కథానాయిక వారికి అన్నీ తానై తన బిడ్డ ద్వారా తన భర్తలో పరివర్తన తెచ్చి భర్తలోని మానవతను వెలికి తీస్తుంది. సప్తపదిలో అన్యకులస్తుని ప్రేమించి, పెద్దలనెదిరించలేక సతమతమైన

యువతిగా, సిరివెన్నెలలో బధిర పాత్రలో ఎంతో ఆత్మవిశ్వాసంతో తనకున్న అభిరుచితో ప్రపంచంలో తన అరుదైన ముద్రవేసిన స్త్రీగా, స్వాతిముత్యంలో ప్రేమించి పెళ్లాడిన భర్త ఒక బిడ్డ పుట్టక అర్థాంతరంగా మరణిస్తే అనుకోని పరిస్థితుల్లో ఒక వెర్రిబాగుల యువకుడు అమాయకంగా తాళి కడితే ఆ యువకుడినే ఆలంబనగా చేసుకొని తన జీవితాన్ని పండించుకున్న స్త్రీగా, స్వయం కృషిలో ప్రేమించిన వ్యక్తికోసం తన మాతృత్వాన్నే

వద్దనుకొని వేరెవరో కన్న బిడ్డకు తల్లిగా మారిన యువతిగా, స్వాతికిరణంలో ఒక పసివాడిలోని కళను తన భర్త స్వార్థంతో నిర్దాక్షిణ్యంగా చిదిమేస్తున్నాడని తెలిసి భర్తని ఎదిరించలేక, ఆ పసివాడికి జరిగే అన్యాయం చూడలేక పిచ్చిదైన యువతిగా స్త్రీ పాత్రల చిత్రీకరణలో ఇన్ని కోణాలను తెరపై హృద్యంగా చూపించిన వ్యక్తి విశ్వనాథ్ కేవలం అందాలు మాత్రమే కాదు, ఒక స్త్రీలో ఇంతటి శక్తి సామర్థ్యాలు ఉంటాయని విశ్వనాథ్ సినిమాల ద్వారా

మనం గ్రహిస్తాం. ఈ దర్శకుడిని దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డ్ వరించడం అవార్డు గొప్ప కాదు. విశ్వనాథ్ సృష్టి గొప్పదనం అది. తెరపై అత్యంత అద్భుతంగా స్త్రీ పాత్రను మలచగలిగే శక్తి ఆయన సొంతం. ఇటువంటి అవార్డు గ్రహించే అర్హత విశ్వనాథ్ కు మాత్రమే వుంది. అయితే సాంప్రదాయాలకు పెద్దపీట వేయడంపై విశ్వనాథ్ విమర్శకు గురయ్యారు. దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే అవార్డ్ గ్రహీత విశ్వనాథ్ కు “ఐదవ” అభినందనలు.

బహిష్కరణ

- జ్యోతిత 9989198943

పిశాచాలు నన్ను బహిష్కరించాయి

వేల సంవత్సరాల నాడు బహిష్కృత పేరున

మనువు పురుషులు బహిష్కరించారు

న స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతే అని

తండ్రులు అన్నలు తమ్ములు కూడా

ఆడపిల్లవు ఆడిపిల్లవు అంటూ

హక్కుల రెక్కలు కత్తిరించారు

వ్యూహాల ఉయ్యాల మరిగి బహుజనుడొకడు వెలివేశాడు

నా ప్రశ్న వాడి అహానికి కొరివి పెట్టిందని

బానిసకు బానిసొకడు బహిష్కరణ పాటందుకున్నడు

నా అస్తిత్వ గళం విచ్చుకత్తై వాడి అజ్ఞానాన్ని చీల్చి బోతుందని

రబ్బరు స్టాంపొకటి కొవ్వముక్కలను పోగేసి

నూనెపాతాలకు దూరంగా నన్ను వెలివేశానంది

సామాజిక సమన్వయం సొల్లుమాటలతో

అమాయకులను మాయచేసే నల్ల కోటొకటి

ఎడమ చేయి నరుకుతుంటే

చేటు పాటు ఎరుగని

కుడిచేయి చంకలు బాదుకుంటుంది

యుగాలనాటి మానవత్వం చిటారుకొమ్మన

అందని ద్రాక్షయ్యింది

మనువాదం మారాకు తొడిగి అంబేద్కరును

పూలేను వల్లె వేస్తున్నది

అనాదిగా వెలివేయబడ్డ నేను అక్షరాలను వెలిగించి

అంధకారానందాన్ని తగలబెడుతున్నాను

నా వెంట ఆత్మవిశ్వాసపు అన్నలు

ఆత్మాభిమానపు అక్కలు

పూలు మొగ్గలు నా సైన్యం

కాంతి విత్తులు ఎవరైనా ఎత్తుకోవచ్చు

మళ్ళీ విత్తుకోవచ్చు

వెలుతురు పంట అందరిదీ

ప్రశ్నల ఆయుధాలతో హక్కుల యుద్ధం ఎప్పటికీ

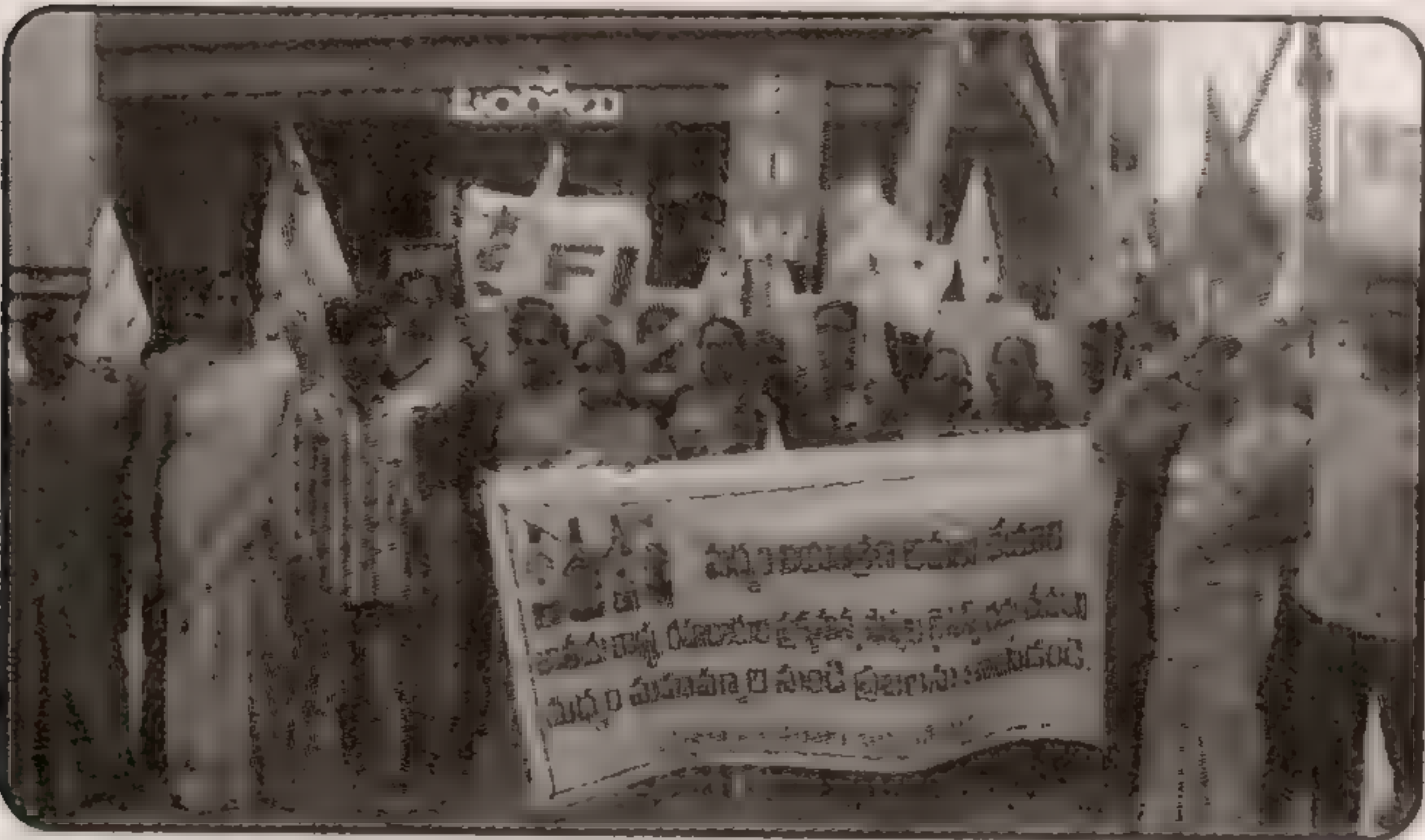

ఉద్యమవార్తలు

మంచినీటి సమస్యపై: - కాకినాడలో 70 మంది మహిళలతో మున్సిపల్ కార్యాలయం వద్ద ధర్నా నిర్వహించడం జరిగింది. రాజోలు మండలం కడలి గ్రామంలో 30 మంది మహిళలతో పంచాయితీ ఆఫీసుకు వెళ్ళి మెమోరాండం ఇచ్చారు. ఇచ్చిన హామీ అమలు జరగలేదు. తిరిగి ఆర్.డబ్ల్యు.ఎస్, ఎస్.ఐ ని 10 మంది మహిళలు కలిసి వెళ్ళగా సమస్య పరిష్కారం అయ్యింది.

క్లాసులు, కమిటీలు: ఏప్రిల్ లో పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలో పోలవరం డివిజన్ బుట్టాయిగూడెంలో 54 మందితో 2 రోజులు క్లాసులు జరిగాయి. కాకినాడ జిల్లా సెంటరులో 2సార్లు నోట్ల రద్దు, బడ్జెట్ పై నిర్మాణ సూత్రాలపై స్టడీ సర్కిల్స్ జరిగాయి. తూర్పుగోదావరిలో అల్లవరం గ్రామంలో డ్వాక్రా మహిళలు 60మంది కొత్తగా మన సంఘంలో సభ్యులుగా చేరారు.

మద్యం: ప॥గోదావరి జిల్లా ఏలూరు, తణుకు, తాడేపల్లి

గూడెంలో బెల్టుషాపులు తొలగించాలని ధర్నా చేసి అనంతరం షాపులో సీసాలు బద్దలు కొట్టి షాపు మూయించారు. సంతకాల సేకరణ చేసి ఎక్సైజ్ ఆఫీసు వద్ద 30 మందితో ధర్నా చేశారు. జీలుగుమల్లిలో 20 మందితో ధర్నా చేశారు. 3డివిజన్ లో 700 పోస్ట్ కార్డులు వేశాము. రెండు డివిజన్స్ లో 300 సంతకాలు సేకరించాము. తణుకు, తాడేపల్లిగూడెం యాగరపల్లిలోని ఇటుకల కుంటలో మద్యం షాపుపెట్టబోతే 70మందితో ధర్నా 100మందితో రిలే దీక్ష చేశారు. షాపు ఆగింది. ఆకివీడులో ఎక్సైజ్ ఆఫీసువద్ద ధర్నా చేశారు. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో సామర్లకోట, కాకినాడ,

అమలాపురం ప్రాంతాల నుండి 1000 సంతకాలతో పోస్ట్ కార్డ్ క్యాంపెయిన్ నిర్వహించారు. అమలాపురం, పేరూరుగ్రామాల్లో బ్రాందిషాపు హైవే నుండి పేటలోకి మారుస్తున్న సందర్భంగా స్థానిక మహిళలతో సర్పంచ్ కి మెమోరాండం ఇచ్చారు. ఆ సమస్య తెలుసుకొని మనం జోక్యం చేసుకున్నాము. ఆగ్రామంలో సర్పంచ్ ప్రోత్సాహంతో బెల్టు, లైసెన్సు షాపులు లేకుండా చేయడం జరిగింది. నెల్లూరు జిల్లాలో బెల్టు షాపుల సమస్య మీద 100 మంది మహిళలతో ధర్నా చేశారు.

వర్ధంతి సభలు: విజయనగరంలో సుశీలా గోపాలన్ వర్ధంతి

సభ 30 మందితో జరిగింది. విశాఖ నగరం, విశాఖ జిల్లా నర్సీపట్నంలో, అరకులో ఐదవ, గిరిజన సంఘం ఆధ్వర్యంలో పౌష్టికాహారంపై 120 మంది మహిళలతో డి.శారద వర్ధంతి సభ జరిగింది. కాకినాడలో 20 మందితో ఉదయం వర్ధంతి సభ జరిగింది. ప్రకాశం జిల్లా ఒంగోలులో ఉదయం వర్ధంతి సభ జరిగింది. కాకినాడలో విమలారణదివే వర్ధంతి సందర్భంగా సభ జరిగింది.

జయంతి సభలు: - అమలాపురం, కాకినాడలో, కొవ్వూరులో అంబేద్కర్ జయంతి సందర్భంగా సభలు జరిగాయి 21-04-17న. కాకినాడలో జ్యోతిబాపూలే జయంతి సభ జరిగింది.

హింసపై: తూ॥గో జిల్లా రాజోలులో ఒక వ్యక్తి మహిళలను నమ్మించి మోసం చేసి అత్యాచారం చేసి హత్య చేసి శవాలు

దొరకకుండా కాల్చేశాడు. ఈ సంఘటనపై 60 మందితో రాస్తారోకో, మానవహారం, ధర్నా చేసి ఎం.ఆర్.ఓ కి వినతి పత్రాలు ఇచ్చారు. నెల్లూరు జిల్లాలో సదస్సు నిర్వహించగా 100 మంది మహిళలు పాల్గొన్నారు. మార్చి 10వ తేదీన ప్రకాశం జిల్లా పేర్నమిట్టలో

జరిగిన సదస్సులో శ్రామిక మహిళా కార్యదర్శి ధనలక్ష్మి పాల్గొన్నారు.

టీచర్ ట్రైనింగ్ క్లాసులు: ఏప్రిల్ 8,9 తేదీలలో

14 సంవత్సరాల బాలికపై అత్యాచారం చేసి చంపివేయగా గ్రామస్తులు పెద్దసంఖ్యలో కదిలి పోస్టుమార్షం చేయాలని నిందితులను అరెస్టుచేయాలని హైవేపై బైటాయించారు. నిందితులను అరెస్టు చేశారు. మన మహిళా కార్యక్తలపై గ్రామస్తులపై 36మంది మీద కేసులు పెట్టారు. తిరపతిలో మహిళా ఉపాధ్యాయిని హత్యకు నిరశిస్తూ యు.టి.ఎఫ్, ఐదవ్వా ఆధ్వర్యంలో నాయకుల నిరసన ఏప్రిల్ 22న జరిగింది. పార్ట్ ఫిలిమ్స్లో నటించే అమ్మాయిపై వేధింపులకు పాల్పడగా ఐదవ్వా జోక్యం చేసుకొని ఆందోళన చేసింది.

ఐక్య కార్యాచరణ: విశాఖలో ఏప్రిల్ 26న ఐదవ్వా వర్కింగ్ ఓమెన్ కలిసి సెమినార్ నిర్వహించారు. “వర్కింగ్ ఓమెన్ -

చట్టాలు అమలు” అనే అంశంపై ఈ సెమినార్కు ఐదవ్వా రాష్ట్ర కార్యదర్శి డి.రమాదేవి, అధ్యక్షురాలు ప్రభావతి, సి.ఐ.టి.యు నాయకులు జ్యోతీశ్వరరావు పాల్గొన్నారు. నెల్లూరులో ఏప్రిల్ 9న

విజయవాడలోని ఎం.బి భవన్లో ఉదయం ట్రస్ట్, ఐదవ్వా ఆధ్వర్యంలో ఉపాధ్యాయ శిక్షణా శిబిరం జరిగింది. సమాజ పరిణామంలో స్త్రీ 2. విప్లవోద్యమాలలో స్త్రీలు, 3. సరళీకరణ విధానాలు మహిళలు, 4. మహిళా ఉద్యమం శాస్త్రీయ దృక్పథం, మరియు 5. నిర్మాణం క్లాసులపై శిక్షణ ఇవ్వడమైంది. 11 జిల్లాల నుండి 43మంది హాజరయ్యారు.

స్థానిక సమస్యలు: కాకినాడ మహిళా ఉద్యోగులకు వేతనంతో

కూడిన 26వారల ప్రసూతి నెలవులు ఇవ్వాలని సంతకాలు సేకరించి జాయింట్ కలెక్టర్ గారికి వినతిపత్రం ఇవ్వడం జరిగింది. కాకినాడలో రైల్వేలో పనిచేస్తున్న మహిళలకు సక్రమంగా జీతాలు ఇవ్వాలని వారం రోజులు రిలే నిరాహారదీక్షలు చేశారు. ఏప్రిల్ 28న విశాఖలో 2000 సంతకాలు సేకరించి శ్రామిక మహిళల సంక్షేమం కోసం చట్టాలను అమలు చేయాలని కోరుతూ ఐదవ్వా, వర్కింగ్ ఓమెన్ కలెక్టర్ కార్యాలయంలో మొమ్మరాండాం ఇవ్వడం జరిగింది.

తణుకు మధ్యం నిషేధంపై సంతకాల సేకరణ

కాకినాడ మార్చి 8 సదస్సు

ఆరు నెలలు ప్రసూతి శెలవులు అమలు చేయాలని వినతిపత్రం

నెల్లూరులో వకుళాభరణం లలిత సంస్కరణ సభ

కాకినాడలో అంబేద్కర్ జయంతి

శ్రామిక మహిళల చట్టాల అమలు కోసం కలెక్టర్ కార్యాలయంలో వినతిపత్రం

ఒంగోలులో మధ్యం నిషేధంపై ర్యాలీ

తూ.గో.జిల్లాలో జిల్లా కమిటీ క్లాసులు

గుంటూరు మోటారు ఉదయం ట్రస్ట్ ఆధ్వర్యంలో పిల్లల ఆటా పాట

ఒంగోలులో మోటారు ఉదయం వర్ధంతి

విశాఖ త్రామిక మహిళా చట్టాలు - అమలు సెమినార్

తుందూరు ఆక్వా ఫుడ్ పార్క్ నిర్మాణాన్ని నిలిపివేయాలని ధర్మా

అమలాపురంలో అంబేద్కర్ జయంతి సందర్భంగా..

విద్యా ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ లో వకుళాభరణం లలిత సంస్కరణ సభ

సెల్ టవర్ నిర్మాణాన్ని ఆపివేయాలని వినతిపత్రం

జొన్నలగరువులో విద్యా, డివైఎఫ్ఐ ఆధ్వర్యంలో అంబేద్కర్ జయంతి

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	CmVO/A158
పుస్తకం పేరు	చైతన్య మనసు
తారీఖు	21/08/2023
ముందు అట్ట	Yes
వెనుక అట్ట	Yes
మొత్తం పేజీలు	41
విద్య సైతం పేజీలు	No
భాగం పేజీలు	No
లేఖ పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Nandini
పేజీలు విడదీసినది	Nandini
స్కాన్ చేసినది	Sandhya
పరిశీలించినది	AMRUTHA
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైబ్రరీలో చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చేయబడినది	
తప్పులు	No
పరిస్థితి	Good